

Seurakuntavaalit 2018

VAALIOHJEET

Sisälllys

1 Vuoden 2018 seurakuntavaalit	6
1.1 Seurakuntavaalit 2018.....	6
1.2 Vaalilainsäädäntö ja siinä tapahtuneet muutokset.....	6
1.3 Seurakuntavaaliohjeet	7
1.4 Äänioikeus	7
1.5 Vaalikelpoisuus.....	7
1.6 Valittavien valtuutettujen määrä	8
1.7 Äänestäminen	9
1.8 Seurakuntien yhdistyminen 1.1.2019	9
2 Seurakunnan vaalilautakunta ja seurakuntayhtymän keskusvaalitoimikunta	11
2.1 Asettaminen ja kokoonpano	11
2.2 Päätösvaltaisuus.....	12
2.3 Tehtävät	12
2.4 Vaalilautakunnan ensimmäinen kokous	13
3 Valmistelevat tehtävät	14
3.1 Seurakuntayhtymän yhteisen kirkkovaltuuston paikkajako seurakuntien kesken	14
3.2 Seurakunnan jakaminen äänestysalueisiin	14
3.3 Vaalien valmisteluun liittyvät vaalilautakunnan päätökset	15
3.4 Ennakoäänestyspaikoista päättäminen.....	15
3.5 Vaalikuulutukset ja ilmoitukset.....	16
3.6 Vaalivirkailijoiden kouluttaminen	17
3.7 Äänestysliput.....	17
4 Äänioikeutettujen luettelo	19
4.1 Äänioikeutettujen luettelon laatiminen ja tarkastaminen	19
4.2 Äänioikeutettujen luettelon pitäminen nähtävänä.....	19
4.3 Äänioikeutettujen luettelon julkisuus	20
4.4 Oikaisuvaatimuksen käsittely	20
4.5 Äänioikeutettujen luettelon itseoikaisu ja lainvoimaisuus.....	21
4.6 Ilmoituskortti	22
4.7 Muut äänioikeutettujen luetteloon liittyvät tehtävät.....	22
5 Ehdokasasettelu ja perustamisasiakirjojen käsittely.....	23
5.1 Vaalikelpoisuus	23
5.2 Ehdokasasettelusta yleensä	24

5.3 Perustamisasiakirjoissa olevien puutteiden korjausmenettely.....	26
5.4 Perustamisasiakirjojen hyväksyminen.....	26
6 Ehdokaslistojen yhdistelmä	28
6.1 Ehdokaslistojen yhdistelmän laatiminen.....	28
6.2 Ehdokaslistojen yhdistelmän sisältö.....	28
6.3 Ehdokaslistojen yhdistelmän tiedoksi saattaminen	29
7 Yleinen ennakoäänestys	30
7.1 Ennakoäänestyksen aika.....	30
7.2 Oikeus äänestää ennakoäänestyspaikalla	30
7.3 Ennakoäänestyksestä tiedottaminen	30
7.4 Ennakoäänestyksen vaalitoimitsijat	31
7.5 Vaalimateriaali ja äänestyspaikan järjestäminen	32
7.6 Järjestys äänestyspaikalla	33
7.7 Ennakoäänestyksen toimittaminen	33
7.8 Äänestäjän henkilöllisyyden toteaminen	34
7.9 Äänestäjän avustaminen	34
7.10 Vaalitoimituksen keskeyttäminen	34
7.11 Luettelon pitäminen ennakolta äänestäneistä.....	35
7.12 Ennakoäänestysasiakirjojen toimittaminen vaalilautakunnille	35
7.13 Ennakoäänestys laitoksissa.....	35
8 Kotiäänestys.....	37
8.1 Oikeus äänestää ennakkoon kotona	37
8.2 Kotiäänestysmahdollisuudesta tiedottaminen ennakkoon.....	37
8.3 Kotiäänestykseen ilmoittautuminen	37
8.4 Kotiäänestyksen valmistavat toimenpiteet	38
8.4.1 Vaalitoimitsija	38
8.4.2 Kotiäänestyksessä läsnä oleva henkilö	38
8.4.3 Ilmoittaminen äänestäjälle kotiäänestyksen ajankohdasta	38
8.4.4 Ilmoittaminen äänestäjälle mahdollisista estetilanteista.....	39
8.4.5 Vaalimateriaali.....	39
8.5 Kotiäänestyksen toimittaminen	39
8.6 Äänestäjän henkilöllisyyden toteaminen	40
8.7 Äänestäjän avustaminen	41
8.8 Kotiäänestyksen keskeyttäminen	41
8.9 Luettelon pitäminen ennakolta äänestäneistä.....	41
8.10 Kotiäänestysasiakirjojen toimittaminen vaalilautakunnalle	41

9 Ennakkoäänestysasiakirjojen käsittely vaalilautakunnissa.....	43
9.1 Lähetekuorten avaaminen ja tarkastaminen	43
9.1.1 Vaalilautakunnan kokouksen ajankohta.....	43
9.1.2 Tarkastusmenettelystä	43
9.1.3 Ennakkoäänestysasiakirjojen säilyttäminen.....	43
9.1.4 Lähetekuorten avaaminen.....	43
9.1.5 Määräajan jälkeen saapuneet lähetekuoret	44
9.1.6 Väärään paikkaan saapuneen lähetekuoren edelleen toimittaminen	44
9.2 Ennakkoäänestyksen hyväksyminen tai jättäminen huomioon ottamatta.....	44
9.3 Hyväksytyjen ennakoäänten merkitseminen äänioikeutettujen luetteloon	45
9.4 Hyväksytyjen vaalikuorien ja lähetekirjeiden käsittely	45
10 Varsinaisen vaalipäivän äänestys	46
10.1 Vaalipäivän ajankohta ja äänestyspaikka	46
10.2 Oikeus äänestää vaalipäivän äänestyspaikassa.....	46
10.3 Vaalilautakunta ja vaaliavustajat.....	46
10.3.1 Vaalilautakunnan päätösvaltaisuus	46
10.3.2 Esteellisyys.....	47
10.3.3 Pöytäkirjan pitäminen	47
10.4 Vaalien ajankohdasta tiedottaminen ennakkoon	47
10.5 Vaalimateriaali ja kalusteet	47
10.6 Äänestyspaikan järjestelyt.....	48
10.6.1 Järjestys äänestyspaikalla.....	48
10.6.2 Ehdokaslistojen yhdistelmät.....	48
10.6.3 Äänestyspaikan opasteet.....	49
10.6.4 Tilojen järjestäminen	49
10.6.5 Kuvaaminen äänestyspaikalla.....	49
10.6.6 Äänestäjien lemmikkieläimet	49
10.7 Äänestäjän avustaminen	49
10.8 Äänestyksen toimittaminen.....	50
10.8.1 Äänestyksen aloittaminen ja kesto.....	50
10.8.2 Äänestystoimituksen kulku.....	51
10.9 Äänestystoimituksen päättäminen	54
11 Äänten laskeminen ja vaalin tuloksen vahvistaminen	55
11.1 Äänten laskenta	55
11.2 Ennakkoäänten laskeminen ennen vaalitoimituksen päättymistä.....	55
11.3 Äänestyslippujen laskeminen ja mitättömien äänestyslippujen erottaminen.....	56

11.4 Esteellisyys ääntenlaskennassa	57
11.5 Valitsijayhdistyksen asiamiehen läsnäolo-oikeus.....	58
11.6 Ehdokkaiden vertausluvut ja vaalin tuloksen määrääminen.....	58
11.7 Tuloksen syöttäminen sähköiseen järjestelmään	59
11.8 Tuloksen vahvistaminen	59
11.9 Vaalin tuloksesta laadittava ilmoitus.....	59
11.10 Äänestyslippujen ja ehdokaslistojen yhdistelmän sinetöiminen	60
12 Muutoksenhaku vaalien tulokseen	61
12.1 Valitusosoitus	61
12.2 Valitusoikeus ja valitusperusteet.....	61
12.3 Missä ajassa valitus on tehtävä	61
12.4 Valitusviranomaisen ja valituskirjelmän jättäminen.....	62
12.5 Valituskirjelmän sisältö.....	62
12.6 Neuvonta	62
12.7 Jatkovalitus	63
13 Vaaliasiakirjojen arkistointi ja hävittäminen	64
Vaaliaikataulu.....	65

1 Vuoden 2018 seurakuntavaalit

1.1 Seurakuntavaalit 2018

Seurakuntavaaleissa valitaan seurakunnan kirkkovaltuuston jäsenet. Seurakuntayhtymään kuuluvissa seurakunnissa valitaan yhtymän yhteisen kirkkovaltuuston jäsenet ja yhtymään kuuluvien seurakuntien seurakuntaneuvoston jäsenet. Vaalit toimitetaan joka neljäs vuosi samanaikaisesti kaikissa seurakunnissa.

Seurakuntavaalit ovat välittömät, salaiset ja suhteelliset. Kaikilla äänioikeutetuilla on yhtäläinen äänioikeus.

Vuoden 2018 vaalit toimitetaan **sunnuntaina 18.11.2018**. Ennakoäänestysaika on tiistaista lauantaihin 6.-10.11.2018.

1.2 Vaalilainsäädäntö ja siinä tapahtuneet muutokset

Seurakuntavaalien keskeisistä periaatteista, kuten äänioikeudesta ja vaalikelpoisuudesta säädetään kirkkolaisissa (1054/1993). Kirkon vaalijärjestyksessä (416/2013) säädetään kirkkolakia täydentävästi valitsijayhdistyksistä, ehdokasasettelusta, äänioikeutettujen luetteloista, vaalien toimittamisesta ja vaalin tuloksen laske- misesta. Valittavien valtuutettujen määrästä säädetään kirkkojärjestyksessä (1055/1993).

Vaalisäännöksiin on tulossa voimaan kevään 2018 aikana seuraavia muutoksia:

Seurakuntavaalien ajankohta ja ennakoäänestyspaikat

Seurakuntavaalien vaalipäivä siirtyy viikkoa myöhemmäksi marraskuun kolmanteen sunnuntaihin 18.11.2018. Ennakoäänestyksen aloittaminen siirtyy vastaavasti viikkoa myöhemmäksi ja ennakoäänestyspäivät muuttuvat. Ennakoäänestys alkaa tiistaina 6.11.2018 ja jatkuu lauantaihin 10.11.2018. Kirkkoherranvirasto ei ole enää pakollinen ennakoäänestyspaikka. Vaalilautakunta määrää ennakoäänestyspaikat, joista yhden tulee olla auki joka päivä klo 9-18.

Vaalilautakunnan jäsenen, vaalitoimitsijan ja –avustajan kelpoisuus

Seurakuntavaalien ehdokas tai hänen puolionsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa ei voi toimia enää samassa seurakunnassa vaalilautakunnan jäsenenä, vaalilautakunnan varajäsenenä, vaalitoimitsijana eikä vaaliavustajana. Puolisolla tarkoitetaan aviopuolisoa sekä ehdokkaan kanssa avioliitonomaisissa olosuhteissa tai rekisteröidyssä parisuhteessa elävää henkilöä. Kirkkoherraa koskevat samat esteellisyysäännökset ja tämän vuoksi hän ei enää välttämättä ole vaalilautakunnan jäsen, vaikka se on suositeltavaa.

Äänioikeutettujen luettelo

Äänioikeutettujen luetteloon ei enää tulostu äänioikeutettujen osoitteita. Turvakiellosta tulostetaan luetteloon merkintä. Äänioikeutettujen luettelon julkisuutta on tarkastamiselle varattuna ajankohtana tiukennettu. Tietoaan voivat luettelosta tarkastaa vain saman seurakunnan jäsenet.

Muita muutoksia

Ilmoituskortti tulee äänestysalueisiin jakautuneissa seurakunnissa lähettää viimeistään 30. päivänä ennen vaalipäivää niille äänioikeutetuille, joiden osoite on tiedossa. Viimeinen lähetyspäivä on siten perjantai 19.10.2018.

1.3 Seurakuntavaaliohjeet

Tämä kirkkohallituksen vaaliohje on laadittu seurakuntien avuksi seurakuntavaalien toimittamiseksi. Lisäksi kirkkohallitus on laatinut seurakuntavaaleissa tarvittavat lomakepohjat ja mallit kuulutuksille sekä pohjat vaalilautakuntien kokospöytäkirjoille.

Tässä ohjeessa käytetään sovellettavasta vaalilainsäädännöstä lyhenteitä:

KL= kirkkolaki

KVJ= kirkon vaalijärjestys

KJ= kirkkojärjestys

Viittauksessa on lyhenteen perässä ensin luvun numero, tämän jälkeen pykälänumero ja pilkun jälkeen momentin numero. Esimerkiksi KVJ 2:3,1 tarkoittaa kirkon vaalijärjestyksen 2 luvun 3 pykälän 1 momenttia.

Tämän ohjeen liitteenä on myös vaalien hallinnollinen aikataulu. Vaalien aikataulu ja lähes kaikki vaaliasiakirjat ja lomakkeet on tallennettu *info.seurakuntavaalit.fi* -sivuille, josta niitä voi tulostaa.

1.4 Äänioikeus

Äänioikeus seurakuntavaaleissa on kaikilla viimeistään 18.11.2018 eli vaalipäivänä 16 vuotta täyttävillä (synt. 18.11.2002 tai aiemmin) kirkon jäsenillä, joilla on kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta Suomessa. Äänioikeutta käytetään siinä seurakunnassa, jossa äänioikeutettu on merkitty seurakunnan läsnä olevaksi jäseneksi 15.8.2018. (KL 23:12)

Seurakunnan poissaolevalla jäsenellä ei ole äänioikeutta seurakuntavaaleissa. Poissaolevalla jäsenellä tarkoitetaan seurakunnan jäsentä, joka asuu pysyvästi ulkomailla ja jolla tästä syystä ei ole kotikuntalaissa tarkoitettua kotikuntaa Suomessa.

1.5 Vaalikelpoisuus

Vaalikelpoisuus tarkoittaa kelpoisuutta olla ehdokkaana seurakunnan kirkkovaltuustoon tai seurakuntayhtymässä yhtymän yhteiseen kirkkovaltuustoon ja seurakunnan seurakuntaneuvostoon.

Vaalikelpoinen seurakunnan ja seurakuntayhtymän luottamustoimeen on kristillisestä vakaumuksesta tunnettu 18 vuotta täyttänyt seurakunnan konfirmoitu jäsen, joka ei ole vajaavaltainen. Vaalikelpoisuusiän on seurakuntavaaleissa täytyttävä viimeistään vaalipäivänä eli 18.11.2018. (KL 23:2)

Seurakunnan ja seurakuntayhtymän viranhaltijoita ja työntekijöitä koskee erityinen vaalikelpoisuuden rajoitus. Kirkkovaltuustoon vaalikelpoinen ei ole kyseisen seurakunnan viranhaltija tai työntekijä. Jos seurakunta kuuluu seurakuntayhtymään, ei tämän yhtymän eikä siihen kuuluvan seurakunnan viranhaltija ja työntekijä myöskään ole vaalikelpoinen yhteiseen kirkkovaltuustoon tai yhtymään kuuluvien seurakuntien seurakuntaneuvostoihin. Viranhaltija tai työntekijä ei ole vaalikelpoinen, olipa hän päätoiminen tai sivutoiminen. (KL 23:3,2)

Seurakuntavaaleissa voidaan asettaa ehdokkaaksi vain sellainen vaalikelpoinen seurakunnan jäsen, joka on antanut siihen suostumuksensa. (KL 23:3,1)

1.6 Valittavien valtuutettujen määrä

Valittavien valtuutettujen lukumäärä määräytyy seurakunnan ja seurakuntayhtymän väkiluvun perusteella.

KIRKKOVALTUUSTON JÄSENTEN LUKUMÄÄRÄ

Kirkkovaltuustoon valitaan jäseniä seurakunnan väkiluvun eli vaalivuoden alussa läsnä olevien jäsenten määrän mukaisesti seuraavasti (KJ 8:1):

1 000 tai vähemmän	11
1 001 – 4 000	15
4 001 – 7 000	19
7 001 – 10 000	23
10 001 – 20 000	27
20 001 – 50 000	33
yli 50 000	39

Toimielimen jäsenten määrä määräytyy siten suoraan säännöksen perusteella. Kirkon vaalijärjestyksen 2:12 mukaan vaalilautakunnan tulee laatia kuulutus, jossa on ilmoitettava kirkkovaltuustoon valittavien jäsenten määrä. Tämän perusteella vaalilautakunnan tehtävänä on todeta seurakunnan väkiluvun perusteella, montako jäsentä kirkkovaltuustoon tulee valita.

SEURAKUNTANEUVOSTON JÄSENTEN LUKUMÄÄRÄ

Seurakuntayhtymään kuuluvan seurakunnan seurakuntaneuvostossa on kirkkoherran lisäksi vähintään 8 ja enintään 16 muuta seurakuntavaaleilla valittavaa jäsentä. Vaaleilla valittavien jäsenten lukumäärä määräytyy seurakunnan väkiluvun perusteella seuraavasti (KJ 10:12):

2 000 tai vähemmän	8
2 001 – 4 000	10
4 001 – 10 000	12
10 001 – 20 000	14
yli 20 000	16

Toimielimen jäsenten määrä määräytyy siten suoraan säännöksen perusteella. Kirkon vaalijärjestyksen 2:12 mukaan vaalilautakunnan tulee laatia kuulutus, jossa on ilmoitettava yhteiseen kirkkovaltuustoon ja seurakuntaneuvostoon valittavien jäsenten määrä. Tämän perusteella vaalilautakunnan tehtävänä on todeta seurakunnan väkiluvun perusteella, montako jäsentä seurakuntaneuvostoon tulee valita.

YHTEISEN KIRKKOVALTUUSTON PAIKKAJAKO SEURAKUNTIEN KESKEN

Seurakuntayhtymän yhteisen kirkkovaltuuston tulee vahvistaa viimeistään kesäkuussa 2018 yhteisen kirkkovaltuuston jäsenten paikkojen jako yhtymään kuuluvien seurakuntien lukumäärän sekä seurakuntien edellisen vuodenvaihteen väkilukujen perusteella. (KJ 10:9)

Yhteiseen kirkkovaltuustoon valitaan jäseniä seurakuntien yhteenlasketun väkiluvun mukaan seuraavasti (KJ 10:9):

10 000 tai vähemmän	21
10 001 – 20 000	31
20 001 – 40 000	41
40 001 – 150 000	51
150 001 – 300 000	61
yli 300 000	91

Yhteinen kirkkovaltuusto voi erityisestä syystä päättää vaalikaudeksi kerrallaan, että yhteisen kirkkovaltuuston jäsenmäärä on säädettyä pienempi pariton luku, kuitenkin vähintään 11 jäsentä. (KL 11:7)

Jäsenten paikoista annetaan kullekin seurakunnalle ensin kaksi paikkaa. Muut paikat jaetaan seurakuntien väkilukujen suhteessa. Jos kuitenkin seurakuntayhtymään kuuluvia seurakuntia on enemmän kuin kaksikymmentä, tällöin annetaan kullekin seurakunnalle ensin yksi paikka, jonka jälkeen muut paikat jaetaan seurakuntien väkilukujen suhteessa. (KL 11:7)

1.7 Äänestäminen

Äänioikeutettu voi äänestää valintansa mukaan joko ennakkoon tai vaalipäivänä. Ennakkoon voi äänestää missä tahansa yleisessä ennakkoäänestyspaikassa koko maan alueella, mutta varsinaisena vaalipäivänä 18.11.2018 äänioikeutettu voi äänestää vain oman seurakuntansa tai äänestysalueensa äänestyspaikassa. Jos seurakunta on jaettu äänestysalueisiin, äänioikeutetuille tulee lähettää ilmoituskortti, jossa on tiedot vaalipäivän äänestyspaikasta.

Äänioikeutta ei voi käyttää asiamiehen välityksellä.

Ennakkoäänestyspaikkoja ovat vaalilautakunnan ennalta määräämät äänestyspaikat. Tietoa ennakkoäänestyspaikoista löytyy kootusti muun muassa *seurakuntavaalit.fi* –sivuilta. Äänestyspaikoista tulisi tiedottaa myös seurakunnan ja/tai seurakuntayhtymän omilla sivuilla.

Ennakkoäänestyspaikkoja tulisi sijoittaa mahdollisuuksien mukaan myös sairaaloihin, laitoksiin ja muihin ympärivuorokautista hoitoa antaviin yksiköihin sekä kouluihin.

Lisäksi vaalilautakunnalla on pyynnöstä velvollisuus järjestää kotiäänestys henkilölle, jonka kyky liikkua ja toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän pääse äänestyspaikalle ilman kohtuuttomia vaikeuksia. Kotiäänestyksen yhteydessä voi äänestää myös kotiäänestyksen oikeutetun kanssa samassa taloudessa asuva omaishoitaja. (ks. tarkemmin KVJ 2:32)

1.8 Seurakuntien yhdistyminen 1.1.2019

Seurakuntavaaleissa noudatetaan uutta seurakuntajakoa, jos vaalit ovat seurakuntajaotuksen muutosta edeltävänä vuonna. Ehdokkaiden ja vaalilautakuntien jäsenten vaalikelpoisuus luottamustoimeen sekä seurakunnan äänioikeutetun jäsenen kelpoisuus valitsijayhdistyksen perustajajäseneksi määräytyvät tällöin uuden jaotuksen mukaisesti. (KVJ 2:57)

Kun seurakunnat lakkautetaan ja niiden tilalle perustetaan uusi seurakunta 1.1.2019, tuomiokapitulin asettama järjestelytoimikunta ja järjestelytoimikunnan valitsema vaalilautakunta hoitavat vaalista johtuvat toimet uuden perustettavan seurakunnan alueella. (KJ 13:8)

Jos seurakunta tai osa siitä liitetään toiseen seurakuntaan 1.1.2019 alkaen, on sen seurakunnan vaalilautakunnan, johon seurakunta tai alue liitetään, hoidettava vaalista johtuvat toimet näin muodostetun seurakunnan alueella. (KVJ 2:56,1) Sen seurakunnan, josta alue siirretään toiseen seurakuntaan, on tarvittaessa annettava vaalilautakunnalle luettelo kaikista niistä äänioikeusiän saavuttaneista seurakunnan jäsenistä, jotka asuvat siirrettävällä alueella. (KVJ 2:56,2)

2 Seurakunnan vaalilautakunta ja seurakuntayhtymän keskusvaalitoimikunta

2.1 Asettaminen ja kokoonpano

Vaalilautakunta

Vuoden 2018 seurakuntavaalien toimittamisesta seurakunnassa huolehtii vaalilautakunta. Vaalilautakunnan asettaa kirkkovaltuusto tai seurakuntaneuvosto. (KL 23:19) Vaalilautakunta tulee asettaa **31.5.2018 mennessä** (KVJ 2:4,1).

Vaalilautakuntaan kuuluu puheenjohtaja ja vähintään neljä muuta jäsentä sekä vähintään yhtä monta varajäsentä. Varajäsenet on asetettava siihen järjestykseen, jonka mukaan he tulevat jäsenten sijaan. (KL 23:19) Varajäsenet eivät siis ole henkilökohtaisia. Koska myös puheenjohtaja on vaalilautakunnan jäsen, tulee varajäseniä olla vähintään viisi.

Vaalilautakuntaan kannattaa valita enemmän jäseniä kuin laissa edellytetään ja riittävästi varajäseniä, jotta vaalikelpoisuuden menetys tai muut yllättävät tilanteet eivät vaikuta lautakunnan päätösvaltaisuuteen. Vaalilautakunnan jäsenten lukumäärää arvioitaessa on hyvä ottaa huomioon mahdollinen jakautuminen äänestysalueisiin sekä kokemukset aikaisempien vaalien toimittamisesta. Esimerkiksi ennakoäänien laskemista varten voi olla käytännössä tarpeen valita useampia varajäseniä kuin, mitä varsinaisten jäsenten lukumäärä on.

Ennakoäänestystä varten puolestaan vaalilautakunta määrää vaalitoimitsijat, joiden ei tarvitse olla vaalilautakunnan jäseniä, vaan esimerkiksi kirkkoherranvirastossa tai seurakuntatoimistossa toimitettavaa ennakoäänestystä toimittamaan määrätään viraston tai toimiston työntekijöitä. Kuitenkin jos ennakoäänestyspaikkoja on muuallakin kuin kirkkoherranvirastossa tai seurakuntatoimistossa, on erityisesti näissä paikoissa mahdollista hyödyntää myös vaalilautakunnan jäseniä ja varajäseniä.

Kirkkovaltuusto tai seurakuntaneuvosto nimeää vaalilautakunnan puheenjohtajan. Vaalilautakunta valitsee ensimmäisessä kokouksessaan varapuheenjohtajan. (KVJ 2:4,1)

Vaalilautakunnan jakautuminen jaostoihin

Kirkkovaltuusto tai seurakuntaneuvosto voi päättää, että seurakunta jaetaan äänestysalueisiin, jolloin vaalilautakunta jakautuu jaostoihin. Jaoston tehtävänä on huolehtia äänestyksen käytännön toteuttamisesta äänestysalueella. (KL 23:19,2 ja KVJ 2:4,2)

Päätös äänestysaluejaosta on tehtävä ennen kuin vaalilautakunta asetetaan, jotta vaalilautakuntaan voidaan valita tarpeellinen määrä jäseniä ja jotta jaosto voi toimia päätösvaltaisena. Jaosto on päätösvaltainen kolmijäseninen. (KL 23:19,2 ja KVJ 2:4,2) Jos äänestysalueita otetaan käyttöön useita, vaalilautakunnasta voi tulla näin ollen hyvin suurikin.

Jaosto valitsee puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan keskuudestaan. Jaostoista on muutoin voimassa, mitä vaalilautakunnista säädetään. (KVJ 2:4,2)

Keskusvaalitoimikunta

Seurakuntayhtymässä yhteinen kirkkoneuvosto voi asettaa seurakuntavaaleja varten keskusvaalitoimikunnan, jonka tehtävänä on avustaa seurakuntayhtymän seurakuntien vaalilautakuntia vaalien yhtenäisessä toimittamisessa. (KL 23:20) Keskusvaalitoimikunnan asettaminen ei siten ole seurakuntayhtymissä pakollista.

Vaalilautakunnan jäsenten kelpoisuus tehtävään

Vaalilautakuntaan ja keskusvaalitoimikuntaan voidaan valita kristillisestä vakaumuksesta tunnettu 18 vuotta täyttänyt seurakunnan konfirmoitu jäsen, joka ei ole vajaavaltainen (KL 23:2,1).

Ehdokas tai hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa ei voi olla vaalilautakunnan jäsenenä eikä varajäsenenä. Puolisolla tarkoitetaan aviopuolisoa sekä ehdokkaan kanssa avioliitonomaisissa olosuhteissa tai rekisteröidyssä parisuhteessa elävää henkilöä. (KL 23:19,4)

Seurakuntavaaleissa noudatetaan uutta seurakuntajakoa, jos vaalit ovat seurakuntajaotuksen muutosta edeltävänä vuonna. Jos seurakuntajaotuksen muutos on tulossa voimaan 1.1.2019, vaalilautakuntien jäsenten vaalikelpoisuus luottamustoimeen määräytyy tällöin uuden jaotuksen mukaisesti. (KVJ 2:57)

Naisten ja miesten edustus

Vaalilautakuntaan ja keskusvaalitoimikuntaan tulisi mahdollisuuksien mukaan pyrkiä nimeämään jäseniä siten, että toimielimessä olisi sekä miehiä että naisia kumpiakin vähintään 40 prosenttia (KL 23:8).

Vaalilautakunnan sihteeri

Vaalilautakunta nimeää ensimmäisessä kokouksessaan itselleen sihteerin. Sihteerin ei tarvitse olla vaalilautakunnan jäsen. Suositeltavampaa onkin, että sihteeriksi nimetään joku seurakunnan viranhaltija tai työntekijä, jolla on aikaisempaa kokemusta vastaavan tyyppisistä tehtävistä.

2.2 Päätösvaltaisuus

Vaalilautakunta on päätösvaltainen, kun enemmän kuin puolet jäsenistä on läsnä päätöstä tehtäessä (KL 7:4).

Vaalilautakunnan jaosto on päätösvaltainen aina kolmijäsenenä (KL 23:19,2).

Vaalilautakunnan ja jaoston puheenjohtajan on huolehdittava siitä, että lautakunta ja jaosto ovat aina kokouksissaan päätösvaltaisia.

2.3 Tehtävät

Vaalilautakunta

Vaalilautakunta vastaa seurakuntavaaleissa seuraavista tehtäväkokonaisuuksista:

- 1) Valmistavat tehtävät vaaleja varten (ks. luku 3)
- 2) Äänioikeutettujen luetteloon liittyvät tehtävät (ks. luku 4)
- 3) Valitsijayhdistysten perustamisasiakirjat ja ehdokaslistojen laadinta (ks. luvut 5 ja 6)
- 4) Ennakoäänestyksen ja kotiäänestyksen toimittaminen (ks. luvut 7 ja 8)
- 5) Ennakoäänestysasiakirjojen käsittely (ks. luku 9)

- 6) Varsinaisen vaalipäivän äänestyksen toimittaminen (ks. luku 10)
- 7) Ääntenlaskenta ja vaalin tuloksen vahvistaminen (ks. luku 11)
- 8) Vaalien jälkitoimenpiteet (ks. luku 13)

Keskusvaalitoimikunta

Yhteisen kirkkoneuvoston asettaman keskusvaalitoimikunnan tehtävänä on (jos sellainen on asetettu) seurakuntavaalien toimeenpanemiseksi seurakuntayhtymän seurakuntien puolesta:

- 1) hyväksyä seurakuntavaalien toimenpidesuunnitelma ja aikataulu;
- 2) laatia äänioikeutettujen luettelot;
- 3) huolehtia vaaleja koskevien kuulutusten ja ilmoitusten laatimisesta ja tietoon saattamisesta;
- 4) muutoin avustaa seurakuntien vaalilautakuntia vaalien yhtenäisessä toteuttamisessa.

2.4 Vaalilautakunnan ensimmäinen kokous

Vaalilautakunnan on pidettävä ensimmäinen kokouksensa viimeistään keskiviikkona 1.8.2018 (KVJ 2:12). **Suosittelavaa kuitenkin on, että ensimmäinen kokous pidetään hyvissä ajoin keväällä ennen kesälomakautta.**

Ensimmäisessä kokouksessa vaalilautakunnan tulee:

1. valita varapuheenjohtaja ja kaksi äänioikeutettujen luettelon tarkastajaa (KVJ 2:4,1 ja KVJ 2:7)
2. valita lautakunnalle sihteeri
3. päättää valitsijayhdistysten perustamisasiakirjojen vastaanottamisesta ja laatia siitä kuulutus (ehdokasasettelua koskeva kuulutus) (KVJ 2:12)
4. laatia kuulutus äänioikeutettujen luettelon nähtävänä pitämisestä ja oikaisuvaatimuksen tekemisestä (kuulutus äänioikeutettujen luettelosta) (KVJ 2:8)
5. päättää alustavasti tulevista ennakoäänestyspaikoista, mikäli niistä ei ole vielä päätetty (äänestyspaikkojen esteettömyydestä ja saavutettavuudesta kts. luku 3.4)

3 Valmistelevat tehtävät

3.1 Seurakuntayhtymän yhteisen kirkkovaltuuston paikkajako seurakuntien kesken

Seurakuntayhtymän yhteisen kirkkovaltuuston tulee vahvistaa viimeistään kesäkuussa 2018 yhteisen kirkkovaltuuston jäsenten paikkojen jako yhtymään kuuluvien seurakuntien lukumäärän sekä seurakunnissa vuoden alussa olleiden väkilukujen perusteella. (KJ 10:9)

Yhteiseen kirkkovaltuustoon valitaan jäseniä seurakuntien väkiluvun mukaan seuraavasti (KJ 10:9):

10 000 tai vähemmän	21
10 001 – 20 000	31
20 001 – 40 000	41
40 001 – 150 000	51
150 001 – 300 000	61
yli 300 000	91

Yhteinen kirkkovaltuusto voi erityisestä syystä päättää vaalikaudeksi kerrallaan, että yhteisen kirkkovaltuuston jäsenmäärä on säädettyä pienempi pariton luku, kuitenkin vähintään 11 jäsentä. (KL 11:7)

Jäsenten paikoista annetaan kullekin seurakunnalle ensin kaksi paikkaa. Jos kuitenkin seurakuntayhtymään kuuluvia seurakuntia on enemmän kuin kaksikymmentä, tällöin annetaan kullekin seurakunnalle ensin yksi paikka. Muut paikat jaetaan seurakuntien väkilukujen suhteessa. (KL 11:7)

Jos kyseessä on uuden seurakuntayhtymän perustaminen 1.1.2019 alkaen ja tuomiokapituli on määrännyt valittavaksi väliaikaisen yhteisen kirkkovaltuuston KJ 10:5 mukaisesti, yhteisen kirkkovaltuuston paikkojen jaon vahvistaminen kuuluu väliaikaisen yhteisen kirkkovaltuuston tehtäviin. (KL 11:7 ja KJ 10:9)

3.2 Seurakunnan jakaminen äänestysalueisiin

Seurakunnan jakaminen äänestysalueisiin saattaa tulla harkittavaksi erityisesti silloin, kun seurakuntien yhdistymisen seurauksena seurakunnan alue on laaja ja kun alueella on useita entisten kuntien alueiden muodostamia keskuksia/taajamia, joissa kussakin on myös oma kirkkonsa. Toinen vaihtoehto on huolehtia siitä, että ennakoöäänestyspaikkoja on seurakunnan alueella useita. Mikäli seurakunta ei ole jakautunut äänestysalueisiin, seurakunnassa voi varsinaisena vaalipäivänä olla vain yksi äänestyspaikka.

Jos seurakunta aiotaan jakaa äänestysalueisiin, on tällöin otettava huomioon seuraavaa:

- 1) vaalilautakunnassa on oltava niin paljon jäseniä ja varajäseniä, että samanaikaisesti eri alueilla toimivat jaostot ovat päätösvaltaisia (läsnä vähintään kolme jäsentä)
- 2) äänioikeutettujen luettelot on laadittava alueittain (Yleiskirjeen 1/2018 mukaan äänestysalueisiin jakautuvien seurakuntien tuli ilmoittaa asiasta kirkkohallitukselle 30.4.2018 mennessä)
- 3) jokaiselle seurakunnan äänioikeutetulle on lähetettävä ilmoituskortti tietoineen muun muassa hänen äänioikeudestaan ja äänestyspaikastaan viimeistään perjantaina 19.10.2018. (KVJ 2:11) Ilmoituskortin lähettää painotalo, mikäli seurakunta käyttää Kirkon viestinnän koordinoimaa valtakunnallista vaalikirjepalvelua.
- 4) talousarviossa pitää olla määrärahat kohtien 2-3 toteuttamiseksi.
- 5) jos 1.1.2019 alkaen lakkaavien seurakuntien tilalle perustetaan uusi seurakunta tai seurakunta liittyy toiseen seurakuntaan, tapahtuu äänestysalueisiin jako automaattisesti vaaleja toimitettaessa vielä voimassa

olevien seurakuntarajojen mukaisesti. Muunlaista äänestysalueisiin jakamista ei ole mahdollista toteuttaa näiden seurakuntaliitosten yhteydessä.

3.3 Vaalien valmisteluun liittyvät vaalilautakunnan päätökset

Vaalilautakunnan tulee viimeistään 18.9.2018 pidettävässä vaalilautakunnan kokouksessa (kokous voidaan pitää 17.9.2018 klo 16 jälkeen):

- 1) määrätä äänestyspaikat ja vaalihuoneistot;
- 2) määrätä ennakoäänestystä varten yksi tai useampi vaalitoimitsija ja päättää muista ennakoäänestystä koskevista asioista sekä laatia ennakoäänestystä koskeva kuulutus;
- 3) valita vaaliavustajat ja päättää muista vaalin valmisteluun liittyvistä toimenpiteistä, jollei niistä ole tehty aikaisemmin päätöstä;
- 4) valita tarvittaessa kolme tai useampia ennakoäänenten laskijoita huolehtimaan vaalipäivän ennakoäänenten laskennasta, jos ennakoääniä arvioidaan annettavan enemmän kuin 50 ja voidaan perustellusti arvioida vaalipäivänä äänestävän enemmän kuin 50 henkilöä. (KVJ 2:22 ja KVJ 2:47,2)

Ehdokas tai hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa ei voi olla vaalitoimitsijana eikä -avustajana. Puolisolla tarkoitetaan aviopuolisoa sekä ehdokkaan kanssa avioliitonomaisissa olosuhteissa tai rekisteröidyssä parisuhteessa elävää henkilöä. (KVJ 2:22,2)

Ennakoäänenten laskeminen suoritetaan varsinaisena vaalipäivänä vaalilautakunnan päättämässä jossakin muussa tilassa kuin äänestyshuoneistossa. Ennakoon annettujen äänestyslippujen laskentaa varten voidaan nimetä vaalilautakunnan jäsenten lisäksi erityisesti vaalilautakunnan varajäseniä. Tarvittaessa voidaan vaalilautakunnan jäsenten ja varajäsenten avuksi määrätä myös nimettyjä seurakunnan työntekijöitä teknisiksi avustajiksi.

Ennakoäänenten laskemista suorittamassa tulisi olla läsnä koko ajan vähintään kolme vaalilautakunnan jäsentä tai varajäsentä. (Ennakoäänenten laskemisesta vaalipäivänä on kerrottu vaaliohjeessa 11).

3.4 Ennakoäänestyspaikoista päättäminen

Ennakoäänestys tapahtuu tiistain ja lauantain 6.-10.11.2018 välisenä aikana. Vaalilautakunta päättää ennakoäänestyspaikat ja niiden aukioloajat. Ennakoäänestyspaikoista vähintään yhden täytyy olla auki joka päivä kello 9-18. (KVJ 2:24)

Ennakoäänestyspaikkoja tulee olla riittävästi ja niitä tulisi olla tasapuolisesti seurakunnan alueella. Luontevia ennakoäänestyspaikkoja ovat kohteet, joissa ihmiset kulkevat päivittäin kuten, kauppakeskukset, kirjastot, oppilaitokset jne. Ennakoäänestyspaikan järjestämisestä tulee sopia kiinteistön omistajan/haltijan kanssa hyvissä ajoin ennen kuin päätös ennakoäänestyspaikoista tehdään.

Kevään 2017 kunnallisvaaleissa eduskunnan oikeusasiamiehen kansliasta tehtiin yllätystarkastuksia äänestyspaikkoihin. Tarkastusten jälkeen eduskunnan oikeusasiamies kiinnitti kannanotossaan huomiota äänestyspaikkojen esteettömyyteen, saavutettavuuteen ja vaalisalaisuuden toteutumiseen. Pyörätuolia käyttäville äänestäjille ei ollut kaikissa äänestyspaikoissa omaa esteetöntä äänestyskoppia, jolloin he joutuivat suorittamaan äänestämisen syyliin asetettavan kirjoituslustan avulla. Tällainen järjestely ei eduskunnan oikeusasiamiehen mukaan turvaa vaalisalaisuuden toteutumista, sillä kirjoituslustan näkösuojakaan ei takaa, etteivät muut paikallaolijat voisi nähdä äänestyslippuun tehtävää merkintää.

Eduskunnan oikeusasiamiehen kannanottojen vuoksi seurakuntavaaleissa ennakoäänestyksen ja varsinaisen vaalipäivän järjestelyissä tulisi kiinnittää huomiota siihen, että:

- pyörätuolia, rollaattoria tai muita liikkumisen apuvälineitä käyttävillä äänestäjillä on käytössä **esteetön äänestyskoppi**. Esteetön äänestyskoppi on leveä ja sen kirjoitustaso sekä seinälle kiinnitetyt ehdokaslistat ovat riittävän matalalla pyörätuolia tai muita apuvälineitä käyttäville äänestäjille. Lisäksi esteettömässä äänestyskopissa on mahdollisuuksien mukaan käytössä suurennuslasi ja lisävalo.
- **kulku äänestyspaikalle ja äänestystiloissa on esteetöntä**. Esteettömyyden toteutumisen osalta voi tarkastella mm. luiskien helppokulkuisuutta, kynnysten korkeutta, ovien avattavuutta ja invapaikotusmahdollisuutta. Äänestyspaikan tilat eivät saisi olla liian pienet tai ahtaat apuvälineillä liikkumiseen.
- äänestyspaikan läheisyydessä on mahdollisuuksien mukaan tuoleja levähtämistä varten ja samasta rakennuksesta löytyy inva-wc.
- **opasteet äänestyspaikalle ovat näkyvillä paikoilla**.

Kunkin seurakunnan vaalilautakunta huolehtii ennakoäänestyspaikkojen järjestämisestä oman seurakuntansa alueella. Joissakin tilanteissa (esimerkiksi naapuriseurakunnan alueella iso kauppakeskus) saattaa olla tarvetta sille, että seurakunta voisi järjestää ennakoäänestyspaikan myös oman seurakunnan alueen ulkopuolella. Tälle ei ole estettä, jos seurakunnat tästä sopivat (esimerkiksi kahden seurakunnan vaalilautakunnat sopivat ennakoäänestyspaikan pitämisestä vuoropäivinä isossa koko aluetta palvelevassa kauppakeskuk- sessa).

Laitosäänestys

On suositeltavaa, että vaalilautakunta pyrkii järjestämään ennakoäänestysmahdollisuuden myös mahdollisimman monessa laitoksessa ja ympärivuorokautista hoitoa antavassa terveydenhuollon yksikössä. Ennakoäänestystä voidaan järjestää esimerkiksi sairaaloissa, terveyskeskusten vuodeosastoilla, vanhainkodeissa sekä palvelutaloissa. Ennakoäänestykseen erilaisissa laitoksissa sovelletaan pääsääntöisesti samaa menettelyä kuin yleisissä ennakoäänestyspaikoissa. (Ennakoäänestyksestä laitoksissa on kerrottu ohjeessa 7)

3.5 Vaalikuulutukset ja ilmoitukset

Seurakuntavaaleihin liittyvät kuulutukset ja ilmoitukset kuulutuksista julkaistaan seurakunnan kielellä, joko suomeksi tai ruotsiksi. Kaksikielisessä seurakunnassa kuulutus ja ilmoitus kuulutuksesta on saatettava tietoon kummallakin kielellä. (KJ 23:2)

Kuulutus: Julkaistavaksi määrätty kuulutus on painettava lehteen kokonaisuudessaan. (KJ 23:2)

Ilmoitus kuulutuksesta: Kuulutuksesta, josta on ilmoitettava lehdessä, otetaan lehteen sen aihe ja pääsisältö. (KJ 23:2)

Kuulutukset julkaistaan seurakunnan ilmoitustaululla. Lisäksi kuulutus tai ilmoitus kuulutuksesta julkaistaan lehdessä. Kuulutus tai ilmoitus kuulutuksesta on julkaistava paikkakunnalla yleisesti leviävässä sanoma-, paikallis- tai seurakuntalehdessä. (KJ 23:2)

Seurakunnassa kirkkoneuvosto päättää, missä lehdessä julkaistavaksi säädetyt kuulutukset tai ilmoitukset julkaistaan. Jos asiasta on olemassa aikaisempi päätös, joka täyttää edelleen KJ 23:2:ssä säädetyt ehdot, ei asiasta ole välttämättä tarpeen tehdä uutta päätöstä. Seurakuntayhtymässä keskusvaalitoimikunta huolehtii tarvittaessa vaaleja koskevien kuulutusten ja ilmoitusten laatimisesta ja tietoon saattamisesta (KVJ 2:4).

Seurakuntaliitostilanteissa kuulutusten ja ilmoitusten julkaisemisessa on otettava huomioon, että kuuluttaminen ja ilmoittaminen toteutuvat kattavasti koko uuden seurakunnan tai laajentuvan seurakunnan alueella.

Seurakuntavaalien toimittamiseen liittyy seuraavat pakolliset kuulutukset tai ilmoitukset kuulutuksista.

Ehdokasasettelua koskeva kuulutus on julkaistava seurakunnan ilmoitustaululla ja lehdessä. Ks. aikataulun kohdat 4 ja 5.

Kuulutus äänioikeutettujen luettelosta on julkaistava seurakunnan ilmoitustaululla ja lehdessä. Ks. aikataulun kohdat 6 ja 7.

Kuulutus ennakoäänestysajoista ja -paikoista on julkaistava seurakunnan ilmoitustaululla. Ennakoäänestystä koskevasta kuulutuksesta on lisäksi ilmoitettava lehdessä. Kuulutus koskee sekä ennakoäänestyspaikoilla tapahtuvaa ennakoäänestystä että kotona tapahtuvaa ennakoäänestystä (kotiäänestys). Ks. aikataulun kohdat 18 ja 19.

Ilmoitus ehdokaslistojen yhdistelmän nähtävillä olosta

Ehdokaslistojen yhdistelmä on pantava seurakunnan ilmoitustaululle. Yhdistelmästä ja sen nähtävillä olosta on ilmoitettava lehdessä. Ks. aikataulun kohta 17.

Vaalikuulutus varsinaisen vaalipäivän äänestysajoista ja paikoista on pantava seurakunnan ilmoitustaululle ja julkaistava lehdessä. Ks. aikataulun kohdat 26 ja 27.

Ilmoitus vaalipöytäkirjan nähtävillä olosta

Seurakunnan ilmoitustaululla on ilmoitettava siitä, että vaalipöytäkirja valitusosoituksineen on nähtävänä kirkkoherranvirastossa tai seurakuntatoimistossa sen aukioloaikoina. Ilmoitusta ei julkaista lehdessä, vaan laitetaan ainoastaan ilmoitustaululle. Ks. aikataulun kohta 35.

3.6 Vaalivirkailijoiden kouluttaminen

Seurakunnan on huolehdittava siitä, että vaalivirkailijat (vaalitoimitsijat ja –avustajat sekä ääntenlaskijat) ovat tietoisia tehtävistään ja vastuistaan. Seurakunnan tulee kouluttaa, opastaa ja neuvoa vaalivirkailijoita, jotta nämä suoriutuvat heille kuuluvista tehtävistä. (Käytännön järjestelyistä ennakoäänestyksessä on kerrottu vaaliohjeessa 7 ja vaalipäivän osalta vaaliohjeessa 10.)

Kirkkohallitus laatii vaaleja varten ohjeet ja muun koulutusmateriaalin info.seurakuntavaalit.fi -sivuille. Kirkon viestintä toimittaa vaaleja varten sähköistä kaksikielistä uutiskirjettä, jota lähetetään mm. kirkkoherroille ja kaikille halukkaille kirjeen tilaajille.

3.7 Äänestysliput

Kirkkohallitus huolehtii seurakuntavaaleissa tarvittavien asiakirjojen painattamisesta.

Kirkkohallitus on yleiskirjeellä nro 1/2018 pyytänyt seurakuntia tilaamaan Grano Oy:n verkkokaupasta 28.2.2018 mennessä tarvittavat äänestysliput sekä vaali- ja lähetekuoret. Tilattu määrä äänestyslippuja, kuoria ja muita vaaliasiakirjoja tullaan lähettämään seurakunnalle viimeistään 30.4.

Kirkkovaltuuston ja yhteisen kirkkovaltuuston jäsenten vaalissa äänestysliput ovat väriltään valkoisia ja seurakuntaneuvoston jäsenten vaalissa väriltään oransseja (KVJ 2:23,2). Ehdokaslistojen yhdistelmään käytettävän paperin tulee olla samanväristä kuin vastaavissa äänestyslipuissa (KVJ 2:20,3).

Oransseja äänestyslippuja tulee olla käytettävissä myös niissä seurakunnissa, jotka eivät kuulu seurakuntayhtymään. Tämä siitä syystä, että ennakoäänestyksessä äänestämään voi tulla myös sellainen henkilö, joka on jonkin seurakuntayhtymään kuuluvan seurakunnan jäsen. Tällöin hänen on pystyttävä äänestämään oman seurakuntansa ehdokkaita sekä yhteiseen kirkkovaltuustoon että seurakuntaneuvostoon. Ennakoäänestysmahdollisuus järjestetään kaikissa seurakunnissa, myös niissä seurakunnissa, joissa ns. sopuvaalin vuoksi ei toimiteta varsinaista äänestystä varsinaisena vaalipäivänä.

Jos edellisistä vaaleista on jäänyt vaalikuoria tai lähetekuoria, niitä voi käyttää. Äänestysliput ja muut vaali-asiakirjat ovat sen sijaan vaalikohtaisia.

4 Äänioikeutettujen luettelo

4.1 Äänioikeutettujen luettelon laatiminen ja tarkastaminen

Vaalilautakunnan on laadittava äänioikeutettujen luettelo. Jos seurakuntayhtymässä on asetettu keskusvaalitoimikunta, äänioikeutettujen luettelon laatii keskusvaalitoimikunta. Kun seurakunta on jakautunut äänestysalueisiin, äänioikeutettujen luettelot tehdään äänestysalueittain. Äänioikeutettujen luettelon tulee olla laadittu 1.9.2018 mennessä (KVJ 2:6). Luettelon ajamisesta Kirjuri-järjestelmästä annetaan erilliset ohjeet.

Äänioikeutettujen luetteloon on merkittävä seurakuntavaaleissa äänioikeutetut seurakunnan jäsenet, heidän henkilötunnuksensa, lukumääränsä sekä tarvittaessa äänestysalueensa. Luetteloon ei uusien vaalisääntösten mukaan enää merkitä osoitetta. Jos seurakuntavaaleissa äänioikeutetulla on väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalvelusta annetun lain 36 §:ssä tarkoitettu turvakielto, äänioikeutettujen luetteloon tulostetaan siitä merkintä. Luettelossa on oltava tila äänioikeuden käyttämisestä tehtäviä merkintöjä ja muistutuksia varten. (KL 23:21)

Äänioikeus on kaikilla viimeistään vaalipäivänä 16 vuotta täyttävillä kirkon jäsenillä. Äänioikeutettu merkitään äänioikeutettujen luetteloon siinä seurakunnassa, jossa hänet on merkitty läsnä olevaksi jäseneksi 15.8.2018. Äänioikeutta käytetään siinä seurakunnassa, jonka äänioikeutettujen luetteloon äänioikeutettu on merkitty. (KL 23:12,1)

1.1.2019 yhdistyvät seurakunnat käyttävät yhtä yhteistä äänioikeutettujen luetteloa. Yhdistyvien seurakuntien Kirjuri jäsentietojärjestelmistä tulostetaan äänioikeutettujen luettelot ja nämä erilliset luettelot muodostavat yhdessä uuden tai laajentuvan seurakunnan äänioikeutettujen luettelon. Jos on kuitenkin tehty äänestysalueisiin jako siten, että kukin yhdistyvistä seurakunnista muodostaa yhden äänestysalueen, niin tällöin kunkin seurakunnan tulostama äänioikeutettujen luettelo toimii kyseisen äänestysalueen omana itsenäisenä äänioikeutettujen luettelona.

Äänioikeutettujen luettelon tarkastaa vähintään kaksi vaalilautakunnan keskuudestaan valitsemaa jäsentä. Äänioikeutettujen luettelo on tarkastettava viimeistään 1.9.2018. (KVJ 2:7,1)

Äänioikeutettujen luettelon tarkastajien on:

- 1) lisättävä luetteloon ne seurakunnan äänioikeutetut jäsenet, jotka oikeudettomasti ovat jääneet siihen merkitsemättä;
- 2) yliviivattava (siten ettei teksti kokonaan peity) kuolleiden ja oikeudettomasti äänioikeutetuiksi merkittyjen henkilöiden nimet, sekä merkittävä toimenpiteen syy;
- 3) oikaistava muut luettelossa havaitsemansa virheet. (KVJ 2:7,2)

Tarkastajien on lopuksi merkittävä luetteloon äänioikeutettujen tarkistettu lukumäärä sekä päivättävä luettelo ja varmennettava se allekirjoituksillaan. Varmennamisen jälkeen äänioikeutettujen luetteloon ei saa tehdä muita muutoksia kuin ne, jotka aiheutuvat äänioikeutettujen luettelon itseoikaisusta taikka oikaisuvaatimukseen tai valitukseen annetusta päätöksestä. (KVJ 2:7,3)

4. 2 Äänioikeutettujen luettelon pitäminen nähtävänä

Äänioikeutettujen luettelo lukuun ottamatta henkilötunnuksia on tarkastusta varten pidettävä valvonnan alaisena nähtävänä 3.9.2018 klo 10–14 ja 4.9.2018 klo 15–19 kirkkoherranvirastossa tai muussa vaalilautakunnan määräämässä paikassa. (KVJ 2:8,1)

Käytännössä äänioikeutettujen luettelo tulee antaa seurakunnan jäsenten katsottavaksi siten, etteivät henkilötunnukset ole äänioikeutettujen luettelosta nähtävissä. Henkilötunnukset tulee peittää esimerkiksi pape-riarkilla. Samoin tulee peittää kokonaan niiden henkilöiden tiedot, joilla on ns. turvakielto. Jos henkilöllä on turvakielto, hänen tietonsa voidaan antaa vain hänelle itselleen. Tietoja voi tarkastaa vain henkilökohtaisesti paikan päällä.

Vaalilautakunnan on määrättävä paikalle valvoja/t (esimerkiksi kirkkoherranviraston työntekijä).

Äänioikeutettujen luettelon nähtävänä pitämistä koskeva kuulutus (kuulutus äänioikeutettujen luettelosta) on pantava seurakunnan ilmoitustaululle viimeistään 24.8.2018 ja pidettävä siinä 4.9.2018 klo 19 asti. Kuulutusessa on mainittava:

- 1) milloin ja missä äänioikeutettujen luettelo on nähtävillä;
- 2) miten äänioikeutettujen luetteloa koskeva oikaisuvaatimus tehdään;
- 3) milloin vaalilautakunta kokoontuu käsittelemään oikaisuvaatimuksia. (KVJ 2:8)

Lisäksi kuulutus on julkaistava lehdessä viimeistään 29.8.2018. (KVJ 2:8,3)

4.3 Äänioikeutettujen luettelon julkisuus

Seurakunnan jäsenellä on oikeus tutustua seurakuntavaalien äänioikeutettujen luetteloon sinä aikana, kun äänioikeutettujen luettelo pidetään yleisesti nähtävänä. Äänioikeutettujen luettelo on pidettävä yleisesti nähtävänä henkilötunnuksia lukuun ottamatta vähintään neljän tunnin ajan kahtena luettelon tarkistamista (1.9.2018) seuraavana peräkkäisenä arkipäivänä, ei kuitenkaan lauantaina. Äänioikeutettujen luettelo on pidettävä vuoden 2018 seurakuntavaaleissa yleisesti nähtävänä maanantaina 3.9.2018 klo 10–14 ja tiistaina 4.9.2018 klo 15–19. (Ks. luku 4.2, KL 25:8 a ja KVJ 2:8)

Äänioikeutettujen luettelo sisältää arkaluonteisia tietoja, sillä se viittaa luettelossa mainittujen henkilöiden uskonnolliseen vakaumukseen. Äänioikeutettujen luettelo on pidettävä salassa muuna kuin edellisessä kap-paleessa tarkoitettuna aikana. Salassapitovelvollisuus ei estä tiedon antamista äänioikeutettujen luettelosta sille, joka tarvitsee tietoa äänioikeutensa selvittämistä varten. (KL 25:8 a)

Äänioikeutettujen luetteloa ei saa antaa jäljennettäväksi tai kuvattavaksi eikä siitä saa antaa jäljennöksiä. Äänioikeutettujen luetteloon merkityllä on kuitenkin oikeus saada maksutta ote hänestä äänioikeutettujen luetteloon otetuista tiedoista. Sillä, joka on pyytänyt tulla otetuksi äänioikeutettujen luetteloon, on oikeus saada tieto asian käsittelyyn liittyvistä asiakirjoista siten kuin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 11 §:ssä säädetään (asianosaisen oikeus saada tietoja muunkin kuin julkisen asiakirjan sisällöstä laissa säädettyin edellytyksin). (KL 25:8 a ja KVJ 2:8)

Äänioikeutettujen luettelon julkisuudesta ja käsittelystä on muutoin voimassa, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja henkilötietolaissa säädetään. 25.5.2018 alkaen henkilötietolain sijaan sovel-letaan Euroopan parlamentin ja neuvoston yleistä tietosuojasetusta 2016/679 ja uutta tietosuojalakia. (KL 25:8 a)

4.4 Oikaisuvaatimuksen käsittely

Oikaisuvaatimuksen äänioikeutettujen luettelosta saa tehdä se, joka katsoo, että hänet on oikeudettomasti jätetty pois äänioikeutettujen luettelosta tai että häntä koskeva merkintä on luettelossa virheellinen (KL 24:7).

Kirjallinen oikaisuvaatimus äänioikeutettujen luettelosta on jätettävä kirkkoherranvirastoon tai vaalilauta-kunnan määräämään muuhun seurakunnan toimipaikkaan viimeistään 6.9.2018 klo 16 mennessä. (KL 24:9)

Vaalilautakunta käsittelee äänioikeutettujen luetteloa vastaan tehdyt oikaisuvaatimukset ja tekee niistä päätökset 1.10.2018 pidettävässä kokouksessa. (KVJ 2:9) Vaalilautakunnan on lähetettävä oikaisuvaatimuksen tehneelle asianosaiselle päätös valitusosoituksineen tiedoksi kirjeellä, jollei sitä ole annettu hänelle kirjallisesti kokouksessa. Tiedoksiannon katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämistä, jollei tiedoksiannon näytetä tapahtuneen myöhemmin. (KL 24:11)

Asianosaisella on oikeus valittaa oikaisuvaatimukseen annetusta päätöksestä hallinto-oikeuteen. Valitus on tehtävä seitsemän päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Valitus on osoitettava hallinto-oikeudelle ja jätettävä mainitussa ajassa kirkkoherranvirastoon tai vaalilautakunnan määräämään muuhun seurakunnan toimipaikkaan. Vaalilautakunnan tulee toimittaa valitus, ote pöytäkirjasta, vaalilautakunnan lausunto ja muut asiassa kertyneet asiakirjat kiireellisesti hallinto-oikeudelle. (KL 24:9,3) Vaalilautakunnan on tehtävä äänioikeutettujen luetteloon tarvittavat merkinnät muutoksenhausta (KL 24:7,2).

4.5 Äänioikeutettujen luettelon itseoikaisu ja lainvoimaisuus

Vaalilautakunnalla on oikeus lisätä henkilö äänioikeutettujen luetteloon tai merkitä henkilö äänioikeutta vailla olevaksi, jos hänet on oikeudettomasti jätetty pois äänioikeutettujen luettelosta, merkitty siihen äänioikeutta vailla olevaksi tai äänioikeutetuksi. Vaalilautakunnalla on lisäksi oikeus lisätä henkilö luetteloon tai merkitä henkilö äänioikeutta vailla olevaksi, jos henkilö on liittynyt kirkon jäseneksi tai eronnut kirkon jäsenyydestä 15.8.2018 jälkeen. (KL 23:22,1) Kirkkoon liittyneiden, kirkosta eronneiden ja kuolleiden raportit tulostetaan Kirjuri-järjestelmästä. Raporttien alkupäivänä on 16.8.2018 ja loppupäivänä vaalilautakunnan koontumispäivä, viimeistään kuitenkin 2.11.2018. Raporttien ajamisesta Kirjuri-järjestelmästä annetaan erilliset ohjeet.

Jos vaalilautakunta katsoo, että henkilöä koskeva merkintä vaaliluettelossa on muutoin virheellinen, vaalilautakunta voi korjata virheen. Vaalilautakunnan on tehtävä muutokset luetteloon viimeistään 2.11.2018 ennen kello 16. (KL 23:22,1)

Jos vaalilautakunta merkitsee henkilön äänioikeutettujen luetteloon äänioikeutta vailla olevaksi, vaalilautakunnan on tehtävä tästä kirjallinen päätös ja annettava päätös tiedoksi valitusosoituksineen asianomaiselle henkilölle. Kirjallista päätöstä ei kuitenkaan tehdä, jos henkilö on kuollut tai julistettu kuolleeksi äänioikeutettujen luettelon laatimisen jälkeen. (KL 23:22,2)

Jos vaalilautakunta lisää henkilön äänioikeutettujen luetteloon, hänelle on viipymättä lähetettävä tästä tieto. Kirkon jäseneksi liittyneellä henkilöllä on äänioikeus seurakuntavaaleissa siinä seurakunnassa, jonka jäseneksi hän on liittynyt. (KL 23:22,3) Sen sijaan, jos kirkon jäsen muuttaa toiseen seurakuntaan 15.8. jälkeen, äänioikeus ei siirry, vaan hänellä on äänioikeus siinä seurakunnassa, jonka jäsen hän oli 15.8.

Jos vaalilautakunta korjaa henkilöä koskevan muun virheellisen merkinnän äänioikeutettujen luettelossa, tästä on viipymättä ilmoitettava asianomaiselle henkilölle, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta. (KL 23:22,4) Esimerkiksi ilmeisestä kirjoitusvirheestä ei tarvitse ilmoittaa asianomaiselle henkilölle.

Äänioikeutettujen luettelo on lainvoimainen 2.11.2018 klo 16. Mainitun ajankohdan jälkeen äänioikeutettujen luetteloon ei saa tehdä muutoksia. (KL 23:23) Vaalilautakunnan on tehtävä merkintä lainvoimaisuudesta äänioikeutettujen luetteloon. (KVJ 2:10)

Lainvoimaista äänioikeutettujen luetteloa on vaaleissa noudatettava muuttamattomana. Äänioikeutettujen luetteloa on vaalipäivänä noudatettava, vaikka hallinto-oikeus ei ole antanut lopullista päätöstä oikaisuvaatimuksesta sille tehtyyn valitukseen. Henkilön, jolla vaalilautakunnalle esitetyn hallinto-oikeuden päätöksen mukaan on äänioikeus, on kuitenkin annettava äänestä. (KL 23:23,2)

4.6 Ilmoituskortti

Kirkkohallitus laatii ilmoituskortti-mallin ja tarjoaa myös seurakunnille mahdollisuutta osallistua ilmoituskortin sisältävän Vaalikirjeen lähettämiseen äänioikeutetuille.

Jos seurakunta on jakautunut äänestysalueisiin, seurakunnan on laadittava jokaisesta äänioikeutettujen luetteloon otetusta henkilöstä ilmoituskortti, jossa on oltava:

- 1) tiedot äänioikeutetun nimestä ja äänestysalueesta sekä äänestyspaikasta vaalipäivänä ja sen osoitteesta;
- 2) äänioikeutetun vakituinen osoite, joka on jäsentietojärjestelmässä 1.9.2018;
- 3) tieto siitä, missä vaaleissa ilmoituskortin vastaanottajalla on äänioikeus;
- 4) tiedot vaalipäivästä ja ennakoöänestyksen ajankohdasta;
- 5) kortin lähettäjäksi merkityn vaalilautakunnan yhteystiedot;
- 6) tiedot jäsentietojärjestelmästä, johon kortissa olevat tiedot perustuvat;
- 7) ohjeet kortin käyttämisestä ja menettelystä äänestettäessä. (KVJ 2:11,1)

Jos äänestysalueisiin jakautunut seurakunta ei osallistu keskitetyn Vaalikirjeen lähettämiseen, vaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että ilmoituskortit lähetetään niille äänioikeutetuille, joiden osoite on tiedossa, viimeistään perjantaina 19.10.2018. (KVJ 2:11,3)

Ilmoituskortti voidaan lähettää äänestäjille, **vaikka seurakuntaa ei ole jaettu äänestysalueisiin**. Ilmoituskortti voi toimia samalla lähetekirjeenä ennakoöänestyksessä. (KVJ 2:11,2)

Viranomaispostia, kuten ilmoitus äänioikeudesta tulevista seurakuntavaaleissa (ilmoituskortti), voidaan lähettää myös henkilölle, jolla on ns. turvakielto.

4.7 Muut äänioikeutettujen luetteloon liittyvät tehtävät

Äänioikeutettujen luettelon merkitys vaalipäivänä

Äänioikeutettujen luetteloa on vaalipäivänä noudatettava, vaikka hallinto-oikeus ei ole antanut lopullista päätöstä oikaisuvaatimuksesta sille tehtyyn valitukseen. Henkilön, jolla vaalilautakunnalle esitetyn hallinto-oikeuden päätöksen mukaan on äänioikeus, on kuitenkin annettava äänestä. (KL 23:23,2)

Vaalilautakunnan on huolehdittava, ettei äänestäjälle anneta vaalipäivänä äänestyslippua ennen kuin hänet on todettu äänioikeutetuksi.

Vaalilautakunnan on tehtävä äänioikeutettujen luetteloon merkintä äänioikeuden käyttämisestä.

Äänioikeutettujen luettelo ja 16–17-vuotiaat

Kirjuri-jäsentietojärjestelmästä tulostettavaan äänioikeutettujen luetteloon tulee valmiiksi huomautuskenttään merkintä, jos on kyse 16–17-vuotiaasta kirkon jäsenestä. Tällöin on mahdollista suhteellisen helposti laskea sekä paikallista että valtakunnallista tietopalvelua varten kyseiseen ikäryhmään kuuluvien äänestäneiden määrä sekä äänestysprosentti.

Äänestysalueet ja äänioikeutettujen luettelo

Jos seurakunnan alue on päätetty jakaa äänestysalueisiin, äänioikeutettujen luettelot tehdään äänestysalueittain. Äänestysalueisiin jaetuissa seurakunnissa äänioikeutettu saa äänestää varsinaisena vaalipäivänä vain oman äänestysalueensa vaalipaikassa. Seurakunnan, jolla on tarve toteuttaa vaalit äänestysalueittain, tulee ilmoittaa siitä kirkkohallitukselle huhtikuun loppuun mennessä. (Ks. Yleiskirje 1/2018)

5 Ehdokasasettelu ja perustamisasiakirjojen käsittely

5.1 Vaalikelpoisuus

Vaalikelpoisuus tarkoittaa kelpoisuutta olla ehdokkaana seurakunnan kirkkovaltuustoon tai seurakuntayhtymässä yhteiseen kirkkovaltuustoon ja seurakunnan seurakuntaneuvostoon.

Vaalikelpoinen seurakunnan ja seurakuntayhtymän luottamustoimeen on kristillisestä vakaumuksesta tunnettu 18 vuotta täyttänyt seurakunnan konfirmoitu jäsen, joka ei ole vajaavaltainen. Vaalikelpoisuusiän on seurakuntavaaleissa täytyttävä viimeistään vaalipäivänä eli 18.11.2018. (KL 23:2,1)

Holhustoimesta annetun lain (442/1999) nojalla tuomioistuin voi julistaa täysi-ikäisen henkilön vajaavaltaiseksi. Vajaavaltaiseksi julistetulla ei ole oikeutta itse vallita omaisuuttaan eikä tehdä sopimuksia tai muita oikeustoimia. Kirjuri-jäsentietojärjestelmästä näkyy tieto siitä, onko seurakunnan jäsenen toimintakelpoisuutta rajoitettu julistamalla hänet vajaavaltaiseksi.

Seurakuntavaaleilla valittuun luottamustoimeen voidaan valita vain sellainen vaalikelpoinen henkilö, joka on antanut tehtävään suostumuksensa. (KL 23:3,1)

Seurakunnan ja seurakuntayhtymän viranhaltijoita ja työntekijöitä koskee erityinen vaalikelpoisuuden rajoitus. Seurakuntaan palvelussuhteessa oleva henkilö ei ole vaalikelpoinen kyseisen seurakunnan kirkkovaltuustoon. Jos seurakunta kuuluu seurakuntayhtymään, ei seurakuntayhtymään eikä siihen kuuluvaan seurakuntaan palvelussuhteessa oleva henkilö ole vaalikelpoinen yhteiseen kirkkovaltuustoon tai yhtymään kuuluvien seurakuntien seurakuntaneuvostoihin. Seurakuntaan tai seurakuntayhtymään palvelussuhteessa oleva henkilö ei ole vaalikelpoinen, olipa hän päätoiminen tai sivutoiminen. (KL 23:3,2)

Kirkkovaltuuston, yhteisen kirkkovaltuuston tai seurakuntaneuvoston jäsenen menettäessä vaalikelpoisuutensa kesken toimikauden hänet vapautetaan luottamustoimesta. Luottamushenkilö ei kuitenkaan menetä vaalikelpoisuuttaan toimielimeen, jos seurakunta tai seurakuntayhtymä ottaa hänet väliaikaisesti palvelussuhteeseen enintään kuuden kuukauden määräajaksi. Palvelussuhteen kestäessä hän ei kuitenkaan saa hoitaa luottamustointaan. Luottamustoimesta voi erota pätevistä syistä. (KL 23:4)

Seurakuntavaaleissa noudatetaan uutta seurakuntajakoa, jos vaalit ovat seurakuntajaotuksen muutosta edeltävänä vuonna. Ehdokkaiden vaalikelpoisuus luottamustoimeen määräytyy tällöin uuden jaotuksen mukaisesti. (KVJ 2:57)

Ehdokkaaksi otetun henkilön tulee lähtökohtaisesti täyttää vaalikelpoisuuden edellytykset silloin, kun määräaika valitsijayhdistyksen perustamisasiakirjojen jättämiselle päättyy eli 17.9.2018 klo 16. Vaalikelpoisuusiän on seurakuntavaaleissa täytyttävä viimeistään vaalipäivänä eli 18.11.2018.

Vaalilautakunta tarkastaa perustamisasiakirjat niihin sisältyvine ehdokaslistoineen valmistavasti viimeistään 18.9.2018 pidettävässä kokouksessa (kokous voidaan pitää jo 17.9. klo 16 jälkeen). Jos vaalilautakunta toteaa kokouksessa, että ehdokas ei ole vaalikelpoinen, vaalilautakunnan tulee varata valitsijayhdistykselle tilaisuus antaa selitys tai tehdä oikaisu ja ilmoittaa asiasta myös nimetyille ehdokkaalle.

Jos vaalilautakunnan kokouksessa 1.10.2018 voidaan todeta, että vaalikelpoisuutta koskeva puute on poistunut (esimerkiksi konfirmaatiota koskeva puute), on ehdokas vaalikelpoinen.

5.2 Ehdokasasettelusta yleensä

Ehdokasasettelua koskeva kuulutus

Vaalilautakunnan on viimeistään 1.8.2018 pidettävässä kokouksessa laadittava kuulutus, jossa on ilmoitettava kirkkovaltuustoon tai yhteiseen kirkkovaltuustoon ja seurakuntaneuvostoon valittavien jäsenten määrä, ehdokkaiden vaalikelpoisuuden edellytykset sekä milloin ja minne valitsijayhdistysten perustamisasiakirjat on jätettävä. (KVJ 2:12,1)

Ehdokasasettelua koskeva kuulutus on pantava seurakunnan ilmoitustaululle viimeistään 9.8.2018 ja pidettävä siinä 17.9.2018 kello 16 asti. Lisäksi kuulutus on julkaistava lehdessä viimeistään 9.8.2018. (KVJ 2:12,2)

Valitsijayhdistyksen perustaminen

Oikeus asettaa ehdokkaita seurakuntavaaleissa on valitsijayhdistyksellä, jonka vähintään kymmenen äänioikeutettua, eli viimeistään vaalipäivänä 16 vuotta täyttävää, seurakunnan jäsentä on perustanut. Henkilö voi olla perustajajäsenenä vain yhdessä kirkkovaltuuston vaalia varten perustetussa valitsijayhdistyksessä. Seurakuntayhtymään kuuluvassa seurakunnassa henkilö voi olla perustajajäsen vain yhdessä yhteisen kirkkovaltuuston ja yhdessä seurakuntaneuvoston jäsenten vaalia varten perustetussa valitsijayhdistyksessä. (KVJ 2:13,1)

Jos henkilö on samassa vaalissa jäsenenä kahdessa tai useammassa valitsijayhdistyksessä, vaalilautakunnan on poistettava hänet kaikista perustamisasiakirjoista. (KVJ 2:13,1)

Seurakuntayhtymän jokaisessa seurakunnassa on perustettava valitsijayhdistys ja laadittava perustamisasiakirjat erikseen yhteisen kirkkovaltuuston ja erikseen seurakuntaneuvoston vaalia varten. (KVJ 2:13,2)

Valitsijayhdistyksellä on yksi asiamies ja tällä yksi varamies. Asiamiehen ja hänen varamiehensä on oltava vähintään 18-vuotiaita seurakunnan jäseniä ja oikeustoimikelpoisia henkilöitä. Koska asiamiehen ja hänen varamiehensä tulee olla ao. valitsijayhdistyksen jäseniä, tulee heidän lisäksi valitsijayhdistyksessä olla vähintään 8 muuta perustajajäsentä. Valitsijayhdistyksen asiamies ja tämän varamies eivät saa olla valitsijayhdistyksensä ehdokkaita eivätkä vaalilautakunnan jäseniä. (KVJ 2:15,1 4-kohta)

Valitsijayhdistyksen muut perustajajäsenet, kuin asiamies ja tämän varamies, voivat olla myös oman valitsijayhdistyksensä ehdokkaana seurakuntavaaleissa. Sellainen perustajajäsen, joka ei ole ehdokkaana vaaleissa eikä toimi valitsijayhdistyksen asiamiehenä tai varamiehenä, voi sinänsä toimia vaaleissa vaalilautakunnan jäsenenä, varajäsenenä, vaalitoimitsijana tai -avustajana. Tällainen kaksoisrooli ei käytännössä kuitenkaan ole kannatettava, sillä valitsijayhdistyksen perustajajäsenenä henkilö on esteellinen lähes kaikissa vaalien toimeenpanoon ja päätöksentekoon liittyvissä tehtävissä. Uusien vaalisäännösten mukaan ehdokkuus vaaleissa tai läheisen ehdokkuus sen sijaan tekee henkilön kelvottomaksi toimimaan vaalilautakunnan jäsenenä, varajäsenenä, vaalitoimitsijana sekä -avustajana.

Ehdokasmäärä ja ehdokaslistan nimitys

Valitsijayhdistys voi nimetä ehdokaslistassaan enintään kaksi kertaa niin monta ehdokasta kuin kirkkovaltuustoon tai seurakuntaneuvostoon on valittava jäseniä. (KVJ 2:14,1)

Seurakuntayhtymässä yhteiseen kirkkovaltuustoon ehdotettuja voidaan kuitenkin nimetä kolme kertaa niin monta kuin seurakunnasta on valittava. Seurakunnassa, jossa yhteiseen kirkkovaltuustoon valitaan vain yksi jäsen, valitsijayhdistys voi nimetä enintään kuusi ehdokasta. Sama henkilö voidaan saman toimielimen jäsenen vaalissa nimetä vain yhden valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi. (KVJ 2:14,1)

Valitsijayhdistyksellä on oikeus ehdottaa ehdokaslistojen yhdistelmään otettavaksi ehdokaslistan nimitys, johon tulee sisältyä sana ”ehdokaslista”. Nimitys ei saa olla sopimaton eikä harhaanjohtava. Eri valitsijayhdistykset eivät saa käyttää samaa nimitystä. (KVJ 2:14,2)

Valitsijayhdistyksen perustamisasiakirja

Kirkkohallitus on laatinut perustamisasiakirjasta ja sen liitteistä lomakkeet seurakuntavaalien verkkosivuille. Lomakkeet on laadittu erikseen kirkkovaltuuston ja seurakuntaneuvoston vaaleja varten.

Lomakkeita voi tulostaa info.seurakuntavaalit.fi -verkkosivuilta maaliskuusta lukien.

Valitsijayhdistys perustetaan laatimalla päivätty ja allekirjoitettu perustamisasiakirja, jonka tulee sisältää:

- 1) maininta siitä, mitkä vaalit ovat kyseessä;
- 2) valitsijayhdistyksen jäsenten allekirjoitukset, jotka on selvennettävä merkitsemällä niiden alle allekirjoittajan nimi sekä arvo, ammatti tai toimi ja osoite;
- 3) ehdokaslista, jossa mainitaan siinä järjestyksessä kuin ehdokkaat ehdokaslistojen yhdistelmässä asetetaan, kunkin ehdokkaan nimi ja arvo, ammatti tai toimi enintään kahta ilmaisua käyttäen. Arvo tai ammatti -kohtaan voidaan merkitä esimerkiksi suoritettu tutkinto, ammatti, työssä käytettävä nimike, toimi tai virkänimitys. Hyväksyttäviä ilmaisuja ovat myös ”eläkeläinen” tai ”työtön”. Tutkinnosta tulisi käyttää virallista lyhennettä. Erikseen voidaan pyytää, että ehdokaslistojen yhdistelmässä käytettäisiin ehdokkaan etunimen rinnalla tai sen sijasta yleisesti tunnettua puhuttelunimeä tai etunimeä lyhennettynä ja että ehdokkaan tarkempi asuinpaikka mainittaisiin;
- 4) valitsijayhdistyksen jäsenistään nimeämän asiamiehen ja hänen varamiehensä nimi ja yhteystiedot; Nämä eivät saa olla vaalilautakunnan jäseniä eivätkä valitsijayhdistyksen ehdokkaita. (KVJ 2:15,1)

Seurakuntavaaleissa noudatetaan uutta seurakuntajakoa, jos vaalit ovat seurakuntajaotuksen muutosta edeltävänä vuonna. Ehdokkaiden vaalikelpoisuus luottamustoimeen määräytyy tällöin uuden jaotuksen mukaisesti. (KVJ 2:57)

Perustamisasiakirjaan on liitettävä:

- 1) kunkin ehdokkaan allekirjoittama suostumus ehdokkuuteen ja vakuutus siitä, ettei hän ole suostunut saman toimielimen vaalissa toisen valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi;
- 2) asiamiehen kirjallinen vakuutus siitä, että ehdokkaat ovat vaalikelpoisia seurakunnan luottamustoimeen ja että valitsijayhdistyksen jäsenet ovat äänioikeutettuja seurakunnan jäseniä. (KVJ 2:15,2)

Valitsijayhdistyksen perustamisasiakirja liitteineen on toimitettava kirkkoherranvirastoon tai, jos sellaista ei ole, vaalilautakunnan määräämään muuhun paikkaan viimeistään 17.9.2018 ennen kello 16. Tätä ennen toimitila on pidettävä auki vähintään neljän tunnin ajan. (KVJ 2:16)

Perustamisasiakirjat toimitetaan tavallisesti henkilökohtaisesti. Valitsijayhdistyksen asiamies tai tämän varamies voi lähettää valitsijayhdistyksen perustamisasiakirjan liitteineen kirkkoherranvirastoon tai vaalilautakunnan määräämään muuhun paikkaan myös postitse. Lähettäminen tapahtuu tällöin valitsijayhdistyksen vastuulla.

[Info.seurakuntavaalit.fi](http://info.seurakuntavaalit.fi) -sivustolta lomakkeita tulostettaessa kirkkovaltuuston ja yhteisen kirkkovaltuuston vaalia varten käytettävä lomake tulostetaan valkoiselle paperille ja seurakuntaneuvoston vaalia varten käytettävä lomake oranssille paperille. Oranssin värisen lomakkeen käyttäminen ei kuitenkaan ole säännösten mukaan pakollista, joten jos valitsijayhdistys on esimerkiksi itse tulostanut seurakuntaneuvoston vaaleja varten lomakkeen valkoiselle paperille, se ei ole peruste olla hyväksymättä valitsijayhdistyksen perustamisasiakirjaa.

5.3 Perustamisasiakirjoissa olevien puutteiden korjausmenettely

Vaalilautakunnan on tarkastettava perustamisasiakirjat niihin sisältyvine ehdokaslistoineen valmistavasti viimeistään 18.9.2018 pidettävässä kokouksessa (kokous voidaan pitää jo 17.9. klo 16 jälkeen). Määräajan päätymisen jälkeen (17.9.2018 klo 16 jälkeen) jätetty perustamisasiakirja on jätettävä tutkimatta. Tutkimatta jättämisestä on ilmoitettava valitsijayhdistyksen asiamiehelle tai, jos asiamiestä ei ole nimetty, jollekin perustamisasiakirjan allekirjoittajista. (KVJ 2:17,1)

Vaalilautakunnan tulee varata valitsijayhdistykselle tilaisuus antaa selitys tai tehdä oikaisu, jos:

- 1) nimetty ehdokas ei ole vaalikelpoinen tai jos henkilö on nimetty saman toimielimen jäsenten vaalissa useamman kuin yhden valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi;
- 2) ehdokaslistan nimitys on sopimaton tai harhaanjohtava tai jos sama nimitys on ehdotettu useamman kuin yhden valitsijayhdistyksen nimitykseksi;
- 3) ehdokaslista on muutoin virheellinen tai puutteellinen;
- 4) valitsijayhdistystä ei ole perustettu laillisesti. (KVJ 2:17,2)

Selityksen tai oikaisun pyytämisestä on annettava todisteellinen tieto valitsijayhdistyksen asiamiehelle tai, jos asiamiestä ei ole nimetty, jollekin perustamiskirjan allekirjoittajista. Samalla on ilmoitettava havaittu virhe tai puute tai muu tarvittava lisäselvitys sekä määräaika (viimeistään 1.10.2018 ennen kello 16), jonka kuluessa oikaisun tai täydennyksen saa toimittaa. Vaalilautakunnan on ilmoitettava valitsijayhdistyksen lisäksi nimetyille ehdokkaalle, jos hän ei ole vaalikelpoinen tai jos hänet on nimetty saman toimielimen jäsenten vaalissa useamman kuin yhden valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi. (KVJ 2:17,3)

Valitsijayhdistyksen asiamiehellä tai, jos asiamiestä ei ole nimetty, perustamisasiakirjan allekirjoittajalla on oikeus viimeistään 1.10.2018 ennen kello 16 tehdä oikaisu sekä täydentää perustamisasiakirjaa. Saman ajan kuluessa hänellä on oikeus tehdä ehdokkaan nimeä, arvoa, ammattia tai tointa, osoitetta tai tarkempaa asuinpaikkaa koskevia tarkistuksia. (KVJ 2:18,1)

Jos huomautus on tehty sen johdosta, että henkilö on suostumuksensa mukaisesti nimetty saman toimielimen jäsenten vaalissa useamman kuin yhden valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi, valitsijayhdistyksille on varattava tilaisuus viimeistään 1.10.2018 ennen kello 16 poistaa tällainen ehdokas. Ehdokasta ei saa korvata toisella ehdokkaalla. (KVJ 2:18,2)

Jos sama nimitys on ehdotettu useamman kuin yhden valitsijayhdistyksen nimitykseksi, valitsijayhdistykselle on varattava tilaisuus viimeistään 1.10.2018 ennen kello 16 luopua nimityksestä ja ehdottaa uutta. (KVJ 2:18,3)

Jollei huomautuksen saanut valitsijayhdistys tee tarvittavia oikaisuja, vaalilautakunnan tulee poistaa ehdokkaan nimi tai ehdokaslistan nimitys kaikista kysymyksessä olevan toimielimen vaalin ehdokaslistoista. (KVJ 2:18,4)

5.4 Perustamisasiakirjojen hyväksyminen

Vaalilautakunnan on 17.9. klo 16 jälkeen tai 18.9.2018 pidettävässä kokouksessa hyväksyttävä ne perustamisasiakirjat, joista ei ole esitetty huomautuksia tai päätetty vaatia lisäselvityksiä. (KVJ 2:17,4)

Vaalilautakunnan on 1.10.2018 kello 16 jälkeen pidettävässä kokouksessa:

- 1) otettava lopullisesti käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi ne valitsijayhdistysten perustamisasiakirjat, joiden osalta on pyydetty täydennystä tai oikaisua 17.9. tai 18.9.2018 pidetyn vaalilautakunnan kokouksen perusteella;

2) tehtävä ehdokaslistoihin KVJ 2:18:ssä tarkoitettujen toimenpiteiden mukaiset (valitsijayhdistyksen täydennykset, tarkistukset jne.) toimenpiteet huomautusten johdosta sekä ehdokkaiden kuolemasta aiheutuvat muutokset. (KVJ 2:19,1 1 ja 2 kohta)

Jos valitsijayhdistyksen perustamisasiakirjaa ei voida täydennyksen tai oikaisun jälkeen hyväksyä, se on hylättävä. Jos virhe koskee vain jotakin ehdokasta, on ainoastaan hänen nimensä poistettava ehdokaslistasta. Samoin on poistettava ehdokaslistan nimitys, jota ei ole hyväksytty. (KVJ 2:19,2)

Kokouksessa hyväksytään sellaiset perustamisasiakirjat, jotka oikaistuina tai annetun lisäselvityksen perusteella voidaan todeta säännösten mukaisiksi.

6 Ehdokaslistojen yhdistelmä

6.1 Ehdokaslistojen yhdistelmän laatiminen

Itsenäinen seurakunta

Vaalilautakunnan on laadittava hyväksytyistä ehdokaslistoista 1.10.2018 kello 16 jälkeen pidettävässä kokouksessa ehdokaslistojen yhdistelmä. Vaalilautakunta arpoa ehdokaslistojen järjestyksen, numeroimalla kaikki listat roomalaisilla numeroilla vasemmalta oikealle ja merkitsemällä yhdistelmään hyväksytyt nimitykset. (KVJ 2:19,1 3. kohta)

Vaalilautakunta numeroi ehdokkaat juoksevassa numerojärjestyksessä alkaen numerosta 2 siten, että ensin annetaan numerot ehdokaslistojen yhdistelmässä ensimmäiseksi arvotun ehdokaslistan ehdokkaille valitsijayhdistyksen ilmoittamassa järjestyksessä. Tämän jälkeen numerointia jatketaan toiseksi arvotun ehdokaslistan ehdokkaille ja niin edelleen. (KVJ 2:19,1 4. kohta)

Jos valitsijayhdistyksen perustamisasiakirjaa ei voida täydennyksen tai oikaisun jälkeen hyväksyä, se on hylättävä. Jos virhe koskee vain jotakin ehdokasta, on ainoastaan hänen nimensä poistettava ehdokaslistasta. Samoin on poistettava ehdokaslistan nimitys, jota ei ole hyväksytty. (KVJ 2:19,2)

Seurakuntayhtymä

Vaalilautakunnan on laadittava hyväksytyistä ehdokaslistoista 1.10.2018 kello 16 jälkeen pidettävässä kokouksessa ehdokaslistojen yhdistelmä. Vaalilautakunta arpoa ehdokaslistojen järjestyksen, numeroimalla kaikki listat roomalaisilla numeroilla vasemmalta oikealle ja merkitsemällä yhdistelmään hyväksytyt nimitykset. (KVJ 2:19,1 3. kohta)

Vaalilautakunta numeroi ehdokkaat juoksevassa numerojärjestyksessä alkaen numerosta 2 siten, että ensin annetaan numerot ehdokaslistojen yhdistelmässä ensimmäiseksi arvotun ehdokaslistan ehdokkaille valitsijayhdistyksen ilmoittamassa järjestyksessä. Tämän jälkeen numerointia jatketaan toiseksi arvotun ehdokaslistan ehdokkaille ja niin edelleen. (KVJ 2:19,1 4. kohta)

Seurakuntayhtymän jokaisessa seurakunnassa yhteisen kirkkovaltuuston jäsenten ehdokaslistoihin kuuluvat ehdokkaat numeroidaan samalla tavoin kuin edellisessä kappaleessa on kerrottu. Seurakuntaneuvoston jäsenten ehdokaslistoihin kuuluvat ehdokkaat numeroidaan siten, että numerointi jatkuu viimeisestä yhteisen kirkkovaltuuston jäsenen ehdokkaan numerosta. (KVJ 2:19,3)

Seurakuntayhtymään kuuluvassa seurakunnassa laaditaan ehdokaslistojen yhdistelmä erikseen yhteisen kirkkovaltuuston ja erikseen seurakuntaneuvoston jäsenten vaalia varten. Ehdokaslistojen yhdistelmään käytettävän paperin tulee olla samanväristä kuin vastaavissa äänestyslipuissa. (KVJ 2:20,3)

Jos valitsijayhdistyksen perustamisasiakirjaa ei voida täydennyksen tai oikaisun jälkeen hyväksyä, se on hylättävä. Jos virhe koskee vain jotakin ehdokasta, on ainoastaan hänen nimensä poistettava ehdokaslistasta. Samoin on poistettava ehdokaslistan nimitys, jota ei ole hyväksytty. (KVJ 2:19,2)

6.2 Ehdokaslistojen yhdistelmän sisältö

Saman ehdokaslistan ehdokkaat merkitään ehdokaslistan numeron alle yhteiseen kehykseen, jossa kullakin ehdokkaalla on oma ruutunsa. Saman ehdokaslistan ehdokkaat merkitään yhdistelmään valitsijayhdistyksen ilmoittamassa järjestyksessä ylhäältä alaspäin tai, jos ehdokkaat on lukumääränsä vuoksi merkittävä kahdelle tai useammalle vierekkäiselle palstalle, riveittäin vasemmalta oikealle. (KVJ 2:20,1)

Ehdokaslistojen yhdistelmässä tulee olla yhteinen otsikko, josta käy selville, mitä vaalia varten yhdistelmä on laadittu sekä kunkin ehdokaslistan hyväksytyt nimetykset. Ehdokkaasta merkitään numeron lisäksi nimi ja arvo, ammatti tai toimi enintään kahta ilmaisua käyttäen sekä tarvittaessa tarkempi asuinpaikka. Ehdokkaan puhuttelunimi tai hänen etunimensä lyhennys merkitään ehdokaslistojen yhdistelmään vain, jos se on tarpeen ehdokkaan henkilöllisyyden täsmentämiseksi. Muita tietoja ehdokkaasta ei saa merkitä. (KVJ 2:20,2) Valitsijayhdistyksen on tullut itse pyytää perustamisasiakirjoissa ehdokkaan puhuttelunimen, etunimen lyhennyksen tai asuinpaikan merkitsemisestä yhdistelmään. Vaalilautakunta ei saa merkitä omatoimisesti edellä mainittuja tietoja, jos niitä ei ole perustamisasiakirjoissa pyydetty merkittäväksi. (KVJ 2:15,1 3. kohta) Jos valitsijayhdistys on pyytänyt tällaisten tietojen merkitsemistä yhdistelmään, on pyyntöä syytä noudattaa, jos mitään erityiset syyt eivät anna aiheutta muuhun.

Vaalilautakunnan laatimaan ehdokaslistojen yhdistelmään ei merkitä muita kuin edellä mainittuja tietoja. Näin ollen yhdistelmään ei tehdä merkintöjä siitä, jos joku ehdokas haluaa olla listalla ns. sitoutumattomana ehdokkaana: ei siis merkintää (sit.) tai vastaavaa. Eri asia on, jos muussa vaalimainonnassa valitsijayhdistys tai ehdokas itse haluaa kyseisen asian tuoda ilmi.

6.3 Ehdokaslistojen yhdistelmän tiedoksi saattaminen

Ehdokaslistojen yhdistelmä on pantava seurakunnan ilmoitustaululle viimeistään 28.10.2018. Yhdistelmästä ja sen nähtävillä olosta on ilmoitettava lehdessä viimeistään 28.10.2018. (KVJ 2:21)

Ehdokaslistojen yhdistelmä on toimitettava myös seurakunnan ennakkoäänestyspaikkoihin, äänestyspaikan odotustiloihin ja äänestyssojiin sekä varattava vaalilautakunnan käyttöön.

Vaalilautakunta vastaa yhdistelmän virheettömyydestä. Ehdokaslistojen yhdistelmään tarvittavat tiedot voidaan tulostaa vaalijärjestelmästä (VALAS).

7 Yleinen ennakkoäänestys

7.1 Ennakkoäänestyksen aika

Ennakkoäänestysajanjakso

Ennakkoäänestys seurakuntavaaleissa aloitetaan tiistaina **6.11.2018** ja se jatkuu saman viikon lauantaihin **10.11.2018**. (KVJ 2:24,1)

Ennakkoäänestyksen päivittäiset ajat

Äänestys tapahtuu:

1. yhdessä vaalilautakunnan määräämässä paikassa joka päivä kello 9-18; sekä
2. muissa paikoissa vaalilautakunnan määrääminä aikoina (KVJ 2:24,1).

Päivittäisen ennakkoäänestystoimituksen lopettaminen

Kaikilla niillä äänestäjillä, jotka ennen ilmoitetun äänestysajan päättymistä ovat saapuneet odottamaan äänestysvuoroaan, on oikeus äänestää ennen kuin vaalitoimitus siinä äänestyspaikassa lopetetaan. Toimitusta ei siis saa keskeyttää tai lopettaa ennen kuin jokainen, joka äänestämistä varten on saapunut ennakkoäänestyspaikkaan ennen sen sulkemista, on saanut tilaisuuden käyttää äänioikeuttaan. Ilmoitetun äänestysajan päättyessä on äänestyspaikka suljettava. Sulkemisesta on sitä ennen ilmoitettava saapuvilla oleville äänestäjille. (KVJ 2:43)

7.2 Oikeus äänestää ennakkoäänestyspaikalla

Äänestäjällä on oikeus äänestää minkä tahansa seurakunnan ennakkoäänestyspaikassa. Ennakkoäänestyspaikalla ei tutkita sitä, onko äänestäjäksi ilmoittautuvalla äänioikeutta jossakin seurakunnassa vai ei. Äänioikeuden olemassaolo tutkitaan vasta myöhemmin sen seurakunnan vaalilautakunnassa, jonka jäsen äänestäjä on ilmoittanut olevansa.

Äänestäjällä on oikeus äänestää sen seurakunnan ehdokaslistojen yhdistelmässä olevaa ehdokasta, jossa äänestäjä on merkitty äänioikeutetuksi (KVJ 2:27).

7.3 Ennakkoäänestyksestä tiedottaminen

Seurakunta/seurakuntayhtymä tiedottaa

Vaalilautakunnan laatima kuulutus ennakkoäänestysajoista ja ennakkoäänestyspaikoista on kahdeksan päivää ennen ennakkoäänestyksen alkamista eli 29.10.2018 pantava seurakunnan ilmoitustaululle ja pidettävä siinä ennakkoäänestyksen päättymiseen asti. Kuulutuksesta tulee tämän lisäksi ilmoittaa lehdessä viimeistään viisi päivää ennen ennakkoäänestyksen alkamista eli 1.11.2018. (KVJ 2:24,2)

Edellä mainitun lisäksi ennakkoäänestyspaikat osoitteineen ja aukioloaikoineen tulisi julkaista seurakunnan tai seurakuntayhtymän verkkosivuilla.

Vaalitoimitsija tiedottaa

Ennakoäänestyspaikan ulko-oveen tai muuhun sopivaan paikkaan tulee kiinnittää tiedote ennakoäänestysmahdollisuudesta ja -ajoista viimeistään muutamaa päivää ennen ennakoäänestyksen alkamista. Tiedote pidetään esillä koko ennakoäänestyksen ajan.

Opastus äänestyspaikalle tulee järjestää selkeästi ja näkyvillä paikoilla esimerkiksi ulkona kadunvarsitauluihin ja viitoituksin. Myös sisälle ennakoäänestyspaikkaan tulee järjestää tarpeellinen opastus.

7.4 Ennakoäänestyksen vaalitoimitsijat

Äänestyksen toimittamisesta yleisissä ennakoäänestyspaikoissa huolehtivat vaalitoimitsijat.

Vaalitoimitsijoiden määrääminen

Vaalilautakunta määrää vaalitoimitsijat yleisiin ennakoäänestyspaikkoihin. Ennakoäänestyksen toimittamista varten on syytä olla käytettävissä riittävä määrä asiakirjoja käsittelemään tottuneita ja tehtävään soveliaita täysi-ikäisiä vaalitoimitsijoita. Kussakin ennakoäänestyspaikassa tulisi olla aina paikalla vähintään kaksi vaalitoimitsijaa.

Ennakoäänestyksen vaalitoimitsijan ei tarvitse olla vaalilautakunnan jäsen tai varajäsen. Myös seurakunnan työntekijä voidaan määrätä ennakoäänestyksen vaalitoimitsijaksi. Vaalitoimitsijan ei myöskään tarvitse välttämättä olla sen seurakunnan jäsen, jonka vaalilautakunta hänet vaalitoimitsijaksi määrää. Vaalitoimitsijana ei saa toimia samassa seurakunnassa ehdokkaana oleva henkilö tai hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa. Puolisolla tarkoitetaan aviopuolisoa sekä ehdokkaan kanssa avioliitonomaisissa olosuhteissa tai rekisteröidyssä parisuhteessa elävää henkilöä. (KJV 2:22,2)

Vaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että ennakoäänestyksen vaalitoimitsijaksi määrätyt henkilöt ovat hyvin perehdytettyjä tehtäväänsä. Vaalitoimitsijoilla tulee olla myös riittävä kielitaito sen mukaisesti kuin kirkkolaisissa (1054/1993), kielilaisissa (423/2003) sekä saamelaisten kotiseutualueella myös saamen kielilaisissa (1089/2003) on kielellisistä oikeuksista säädetty.

Vaalitoimitsijan tehtävät pääpiirteittäin

Vaalitoimitsija huolehtii ennakoäänestyspaikassa seuraavista tehtävistä:

1. kunnostaa ennakoäänestyspaikan äänestystä varten,
2. huolehtii siitä, että äänestyspaikassa on riittävästi ennakoäänestysasiakirjoja ja – tarvikkeita sekä äänestysasuja ja säilyttää ne ennakoäänestyksen ajan,
3. huolehtii siitä, että ennakoäänestyspaikassa on riittävästi tiedotteita ja opasteita, jotta äänestäjät voivat saada tietoa äänestyksen tarkemmista järjestelyistä
4. huolehtii äänestyksen kulusta sekä järjestyksestä ennakoäänestyspaikalla,
5. toimii pyydettyinä vaaliavustajana
6. huolehtii kunkin ennakoäänestyspäivän jälkeen siitä, että lähetekuoret toimitetaan viipymättä asianomaiselle vaalilautakunnalle
7. huolehtii ennakoäänestyksen jälkeen siitä, että käyttämättömät vaaliasiakirjat, äänestäjistä pidettävät luettelot sekä vaalitarvikkeet palautetaan vaalilautakunnalle.

7.5 Vaalimateriaali ja äänestyspaikan järjestäminen

Ennakoäänestyksessä on käytettävä kirkon vaalijärjestyksessä tarkoitettua äänestyslippua sekä vaalikuorta ja lähetekuorta, jotka kirkkohallitus valmistuttaa ja seurakunnat tilaavat suoraan painotalolta (KVJ 2:25). Näiden lisäksi on käytettävä lähetekirjelomaketta, joita voi tulostaa verkkosivulta info.seurakuntavaalit.fi.

Lähetekirjeenä voidaan käyttää myös äänestäjälle lähettyä ilmoituskorttia (KVJ 2:25).

Vaalimateriaali

Vaalitoimitsijalla tulee olla käytettävänä ainakin seuraava vaalimateriaali:

1. äänestyslippuja (valkoisia ja oransseja)
2. lähetekirjelomakkeita
3. vaalikuoria
4. lähetekuoria
5. ennakolta äänestäneistä pidettäviä luetteloita
6. oman seurakunnan ehdokaslistojen yhdistelmiä
7. vaalileimasin tyynyineen (seurakunnan leimasin)
8. ennakoäänestyspaikasta kertovia julisteita
9. kyniä, muistiinpanovälineitä, nastoja/tarroja julisteiden kiinnittämistä varten
10. seurakuntien osoiteluettelo (seurakuntien osoitteet on kootusti tulostettavissa info.seurakuntavaalit.fi -sivuilta).

Tilojen järjestäminen

Äänestyspaikalle on järjestettävä sellaiset tilat, joissa äänestäjät voivat tehdä äänestysmerkintänsä vaalisalaisuuden säilyttäen. Äänestyskopin tai muun vastaavan tilan tulee olla sellainen, että äänestäjä voi täyttää äänestyslippunsa rauhassa ja muiden katseilta suojassa. Äänestyskopit ja tilat tulee sijoittaa siten, että niihin ei jouduta kulkemaan muiden koppien tai tilojen takaa. Äänestyskopin takana ei saa olla yleistä kulkureittiä.

Opastus äänestyspaikalle

Opastus ennakoäänestyspaikalle tulee järjestää selkeästi esimerkiksi kadunvarsitauluin tai oviin kiinnitettävien tiedottein ja viitoituksin. Itse äänestyspaikkaan voidaan lisäksi sijoittaa opasteita äänestäjien kulun helpottamiseksi.

Esteettömyys

Äänestyspaikka tulee pyrkiä sijoittamaan rakennuksessa sellaiseen tilaan, että sinne pääsevät kulkemaan myös ne henkilöt, joiden kyky liikkua tai toimia on rajoittunut. Äänestyspaikkaa valittaessa on kiinnitettävä huomiota vammaisten ja apuvälineitä, kuten esimerkiksi sähkökäyttöistä pyörätuolia, käyttävien pääsyyn äänestyspaikalle.

Pyörätuolia käyttäviä varten tulisi järjestää myös sellainen äänestyskoppi tai muu tila, johon pyörätuoli mahtuu, ja jonka turvin äänestäjä voi muiden katseilta suojattuna täyttää äänestyslippunsa. Irrallinen syliin asetettava kirjoituslusta, jossa on näkösuoja, ei eduskunnan oikeusasiamiehen kannanoton mukaan riitä turvaamaan vaalisalaisuutta.

Muut järjestelyt

Paloturvallisuudesta on huolehdittava. Rakennuksen poistumistiet on pidettävä esteettömänä eikä poistumisteiden opasteita saa peittää.

7.6 Järjestys äänestyspaikalla

Äänestys on järjestettävä siten, että vaalisalaisuus säilyy. Äänestyspaikalla olevien on noudatettava niitä määräyksiä, joita vaalitoimitsija antaa järjestyksen ylläpitämiseksi ja vaalitoimituksen häiriöttömän kulun turvaamiseksi. (KL 23:24)

Äänestyspaikalla tai sen välittömässä läheisyydessä ei saa äänestysaikana pitää puheita, julkipanna tai jakaa painettuja tai kirjoitettuja kehoituksia eikä muutoinkaan vaikuttaa tai yrittää vaikuttaa äänestäjien vaalivauteen. (KL 23:24) Vaikuttamistoiminnan on tapahduttava vähintään kuulo- ja näköetäisyyden ulkopuolella äänestyspaikasta tai sinne välittömästi johtavalta kulkureitiltä.

7.7 Ennakoäänestyksen toimittaminen

Äänestys ennakoäänestyspaikalla toimitetaan seuraavasti: (KVJ 2:26-27)

1. Äänestäjä ilmoittautuu vaalitoimitsijalle ja hänen henkilöllisyytensä selvitetään (kts. henkilöllisyyden toteamisesta lisää seuraavassa kappaleessa).
2. Vaalitoimitsija antaa äänestäjälle avoimen äänestyslipun tai äänestysliput. (Muut vaaliasiakirjat, eli vaalikuori, lähetekirje ja lähetekuori, otetaan esille ja täytetään vasta äänestysmerkinnän tekemisen jälkeen.)
3. Äänestäjä käy äänestyskopissa, jossa hän tekee vaalisalaisuuden säilyttäen merkinnän äänestyslippuun ja taittaa sen jälkeen äänestyslipun tai -liput. Jos äänestäjä huomaa tehneensä virheen ja haluaa uuden äänestyslipun, on ensiksi annettu äänestyslippu revittävä ennen uuden äänestyslipun antamista.
4. Äänestäjä palaa vaalitoimitsijan luokse ja panee taitetun äänestyslipun **leimaamattomana** vaalitoimitsijan nähden vaalikuoreen. Silloin kun äänestyslippuja on kaksi (valkoinen ja oranssi), ne molemmat suljetaan samaan kuoreen.
5. Äänestäjä sulkee vaalikuoren ja vaalitoimitsija **leimaa kuoren**.
6. Vaalitoimitsija merkitsee äänestäjän nimen, seurakunnan ja äänestyspäivän kyseisen ennakoäänestyspaikan ennakolta äänestäneistä pidettävään luetteloon.
7. Äänestäjä täyttää omalta osaltaan vaalitoimitsijan antaman lähetekirjeen ja allekirjoittaa sen. Lähetekirjeenä voidaan käyttää myös äänestäjälle lähetyn ilmoituskortin kääntöpuolta.
8. Vaalitoimitsija allekirjoittaa lähetekirjeen todistuksena siitä, että äänestys on tapahtunut vaalijärjestyksen säätämässä järjestyksessä.
9. Vaalitoimitsija laittaa vaalikuoren ja lähetekirjeen lähetekuoreen niin, että osoitekentässä näkyy vaalilautakunnan osoite, ja sulkee lähetekuoren.
10. Vaalitoimitsija lähettää tai toimittaa lähetekuoren sen seurakunnan vaalilautakunnalle, jonka vaaliin äänestäjä osallistui (seurakuntien osoitteet kootusti tulostettavissa tähän tarkoitukseen info.seurakuntavaalit.fi -sivulta). Lähetekuoret postitetaan tai toimitetaan eteenpäin jokaisen päivän päätteeksi.

7.8 Äänestäjän henkilöllisyyden toteaminen

Äänestäjän on esitettävä vaalitoimitsijalle henkilöllisyystodistus tai muu riittävä selvitys henkilöllisyydestään (KVJ 2:26). Äänestäjän esittämä ilmoituskortti (ilmoitus äänioikeudesta) ei riitä äänestäjän tunnistamiseen. Henkilöllisyys on selvitettävä ennen äänestysasiakirjojen antamista äänestäjälle. Säännönmukaisessa tapauksessa äänestäjän tulee esittää vaalitoimitsijalle kuvallinen asiakirja, joka todistaa äänestäjän henkilöllisyyden (henkilöllisyystodistus). Henkilöllisyystodistuksena voi toimia poliisin myöntämä henkilökortti tai passi. Lisäksi ajokorttia ja kuvallista Kela-korttia voidaan pitää riittävänä selvityksenä henkilöllisyydestä.

Henkilöllisyyttä todistavaa asiakirjaa äänestäjältä ei kuitenkaan ole ehdottomasti vaadittava, jos hänen henkilöllisyytensä muutoinkin on varmasti todennettavissa, esimerkiksi silloin, jos vaalitoimitsija tuntee äänestäjän. Aiemmissa vaaleissa on käynyt ilmi, että kaikki eivät välttämättä omista passia, ajokorttia tai muuta vastaavaa asiakirjaa. Mikäli vaalitoimitsija ei tunne äänestäjää, äänestäjän henkilöllisyyden selvittäminen voi olla ongelmallista. Näissä tapauksissa vaalitoimitsijan on pyrittävä arvioimaan tilanne kokonaisvaltaisesti sen perusteella, miten luotettavana vaalitoimitsija pitää äänestäjän antamaa muuta selvitystä ja tilannetta yleensä. Joissakin tapauksissa tällaisella äänestäjällä voi olla mukanaan muita asiakirjoja, jotka - vaikei niissä valokuvaa olekaan - saattavat vahventaa äänestäjän henkilöllisyyttä. Äänestäjällä voi myös olla mukanaan saattajia, jotka kykenevät paitsi selvittämään oman henkilöllisyytensä, myös suullisesti todistamaan saatettavan henkilöllisyyden. Vaalitoimitsijan on tämänkaltaisissa tilanteissa käytettävä harkintavaltaansa. On kuitenkin huomattava, että tässä mainitut esimerkit voidaan hyväksyä selvityksiksi äänestäjän henkilöllisyydestä vain poikkeustapauksissa ja vain silloin, kun vaalitoimitsija pitää saatua selvitystä kokonaisvaltaisesti luotettavana.

7.9 Äänestäjän avustaminen

Äänestäjän pyynnöstä vaalitoimitsijan on autettava häntä äänestämisessä. Avustaja voi avustaa äänestäjää muun muassa merkinnän tekemisessä äänestyslippuun ja täyttämällä äänestäjän puolesta lähetekirjelomakkeen.

Henkilöt, joiden kyky tehdä äänestysmerkintä on oleellisesti heikentynyt, saavat käyttää apuna myös itse valitsemaansa avustajaa. Tämä koskee sokeiden ja muiden vammaisten lisäksi myös henkilöitä, joille esimerkiksi äkillinen sairaus on aiheuttanut kyvyttömyyden tehdä äänestysmerkintä.

Se, jolla on oikeus avustaa äänestäjää äänestysmerkinnän tekemisessä, on velvollinen tunnollisesti täyttämään, mitä äänestäjä osoittaa ja pitämään salassa äänestystoimituksessa saamansa tiedot. Avustaja ei missään tapauksessa saa suositella äänestäjälle, ketä ehdokasta tämän olisi äänestettävä. Ehdokas tai hänen puolionsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa ei voi toimia avustajana (KVJ 2:27,3).

Mikäli äänestäjä ei esimerkiksi vamman vuoksi kykene tekemään mitään merkintöjä tai mikäli hän pystyy tekemään ainoastaan puumerkin, lähetekirjeeseen voidaan merkitä kohtaan ”Ennakkoäänestäjän allekirjoitus” esimerkiksi ”Matti Virtasen puolesta Liisa Lahtinen”.

7.10 Vaalitoimituksen keskeyttäminen

Jos vaalitoimitus joudutaan pakottavasta syystä päivän aikana keskeyttämään, vaalitoimitsijoiden on huolehdittava tarkoin ennakkoäänestysasiakirjoista ja pidettävä ne valvottuna. (KVJ 2:44)

7.11 Luettelon pitäminen ennakolta äänestäneistä

Ennakoäänestyspaikassa äänestäjistä on pidettävä luetteloa, johon merkitään äänestäjän nimi, seurakunta, jossa äänestäjä ilmoituksensa mukaan on merkitty äänioikeutettujen luetteloon, sekä päivä, jolloin äänestäminen on tapahtunut (KVJ 2:30). Kirkkohallitus on valmistuttanut lomakepohjia luettelon pitoa varten painotalolta tilattavaksi tai info.seurakuntavaalit.fi -sivuilta tulostettavaksi.

Lomakepohjaan voidaan tulostaa tarvittava määrä lisää sivuja. Ennakoäänestyksen päätyttyä luettelon sivut numeroidaan ja nidotaan yhdeksi nipuksi. Päällimmäiseen lomakkeeseen merkitään ennakoäänestyspaikka sekä äänestäneiden yhteismäärä.

Mahdollista muutoksenhakua varten ennakoäänestyksestä tulee pitää myös pöytäkirjaa.

7.12 Ennakoäänestysasiakirjojen toimittaminen vaalilautakunnille

Lähetekuorten lähettäminen

Vaalitoimitsijan tulee huolehtia siitä, että lähetekuoret lähetetään asianomaisen seurakunnan vaalilautakunnalle **viivytyksettä jokaisen äänestyspäivän päätteeksi**.

Jos lähetekuoria ei voida lähettää jonakin ennakoäänestyspäivänä edelleen, lähetekuoret on säilytettävä yön yli lukitussa paikassa, mieluiten kassakaapissa tai vastaavassa tilassa.

Lähetekuorten on ehdottomasti oltava perillä vaalilautakunnissa viimeistään **16.11.2018 klo 16. Tämän ajankohdan jälkeen tulleita lähetekuoria ei voida ottaa huomioon ääntenlaskennassa**.

Lähetekuorten lajittelu

Lähetekuorten lajittelu on suositeltavaa, jos siihen jää aikaa, jotta lähetekuorten lähettäminen ja postittaminen sujuisivat vaivattomasti jokaisen äänestyspäivän päätteeksi.

Vaalitoimitsijan on suositeltavaa lajitella lähetekuoret ennakoäänestyspaikassa kahteen ryhmään:

1. oman alueen seurakunnan vaalilautakunnalle osoitetut lähetekuoret ja
2. muiden seurakuntien vaalilautakunnille osoitetut lähetekuoret

7.13 Ennakoäänestys laitoksissa

On suositeltavaa, että vaalilautakunta pyrkii järjestämään ennakoäänestysmahdollisuuden myös mahdollisimman monessa laitoksessa ja ympärivuorokautista hoitoa antavassa terveydenhuollon yksikössä. Ennakoäänestystä voidaan järjestää esimerkiksi sairaaloissa, terveyskeskusten vuodeosastoilla, vanhainkodeissa sekä palvelutaloissa.

Ennakoäänestykseen erilaisissa laitoksissa sovelletaan pääsääntöisesti samaa menettelyä kuin yleisissä ennakoäänestyspaikoissa.

Ennakoäänestyksen järjestämisestä laitoksessa on sovittava hyvissä ajoin etukäteen laitoksen henkilökunnan kanssa.

Ennakoäänestys voidaan toimittaa esimerkiksi sairaalassa siten, että vaalitoimitsijat ottavat aluksi äänestäjiä vastataan laitoksen ruokasalissa tai muussa suurehkoissa ja tarkoitukseen soveltuvassa huoneessa ja tä-

män jälkeen vaalitoimitsijat käyvät erikseen niiden liikuntakyvyttömiä vuodepotilaiden luona, jotka ovat ilmoittaneet olevansa halukkaita käyttämään äänioikeuttaan. Potilashuoneisiin sisään mentäessä on hyvä varmistaa hoitohenkilökunnalta vielä tapauskohtaisesti, milloin on sopiva hetki äänestykselle.

Kun ennakoäänestys toimitetaan potilashuoneessa tai vastaavassa tilassa, on paikalla oltava aina kaksi vaalitoimitsijaa.

Kaikille asianomaisessa laitoksessa oleville ennakoäänestämiseen oikeutetuille on varattava yhdenvertainen mahdollisuus äänioikeuden käyttämiseen. Vaalitoimitsijoiden on hyvä vielä ennen poistumistaan laitoksesta varmistaa henkilökunnalta, että kaikki halukkaat ovat saaneet mahdollisuuden äänestää.

8 Kotiäänestys

8.1 Oikeus äänestää ennakkoon kotona

Äänioikeutettu, jonka kyky liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän pääse äänestys- eikä ennakkoäänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia, saa äänestää ennakolta kotonaan (kotiäänestys) siinä seurakunnassa, jonka äänioikeutettujen luetteloon hänet on merkitty. Kotiäänestyksen yhteydessä voi äänestää myös kotiäänestykseen oikeutetun kanssa samassa taloudessa asuva omaishoidon tuesta annetussa laissa (937/2005) tarkoitettu omaishoitaja, jos hänet on merkitty kyseisen seurakunnan äänioikeutettujen luetteloon. (KVJ 2:32)

Äänioikeutetun ei tarvitse esittää esimerkiksi lääkärintodistusta tai muuta tarkempaa selvitystä kotiäänestyksen edellytyksien täytymisestä. Henkilön itsensä tai hänen läheisensä arvio tilanteesta on riittävä. Kotiäänestyksen yhteydessä äänestäjän tulee vakuuttaa antamansa tiedot oikeiksi lähetekirjeen allekirjoituksella. Omaishoitajalta ei myöskään edellytetä ilmoittautumislomakkeessa annetun vakuutuksen lisäksi muuta selvitystä siitä, että hän on kotiäänestykseen oikeutetun henkilön virallinen omaishoitaja.

Kotiäänestys voidaan lähtökohtaisesti toimittaa, vaikka seurakunnan äänioikeutettujen luetteloon äänioikeutetuksi merkitty äänestäjä asuisi esimerkiksi naapuriseurakunnan alueella sijaitsevassa hoitolaitoksessa.

8.2 Kotiäänestysmahdollisuudesta tiedottaminen ennakkoon

Ennakkoäänestystä koskevassa kuulutuksessa tulee mainita myös kotiäänestysmahdollisuudesta sekä kotiäänestykseen ilmoittautumisen ajankohdasta. Kuulutuksessa tulisi olla myös seurakunnan kirkkoherranviraston tai seurakuntatoimiston yhteystiedot.

Kotiäänestysmahdollisuudesta sekä yhteystiedoista tulee mahdollisuuksien mukaan tiedottaa myös seurakunnan tai seurakuntayhtymän verkkosivuilla.

8.3 Kotiäänestykseen ilmoittautuminen

Kotiäänestykseen tulee ilmoittautua kirjallisesti tai puhelimitse **viimeistään ennakkoäänestyksen alkamista edeltävänä perjantaina eli 2.11.2018 ennen kello 16.** (KVJ 2:34,1)

Kotiäänestykseen ilmoittaudutaan sen seurakunnan kirkkoherranvirastoon tai seurakuntatoimistoon, jonka äänioikeutettujen luetteloon henkilö on merkitty äänioikeutetuksi. Ilmoittautuminen tulee tehdä kirjallisesti tai puhelimitse. Ilmoitus voidaan tehdä myös sähköpostin välityksellä. Kirjallinen ilmoitus voidaan tehdä käyttäen tarkoitusta varten laadittua lomaketta, jota on pidettävä saatavilla ainakin kirkkoherranvirastossa tai seurakuntatoimistossa. Ilmoittautumisen voi äänestäjän puolesta tehdä myös tämän valitsema henkilö, esimerkiksi lähiomainen. Kirjallinen ilmoitus on allekirjoitettava.

Ilmoituksessa on mainittava:

- 1) äänestäjän täydellinen nimi, henkilötunnus, osoite, seurakunta ja puhelinnumero sekä, silloin kun ilmoituksen tekee äänestäjän valitsema henkilö, myös tämän nimi, osoite ja puhelinnumero;
- 2) että äänestäjän kyky liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän ilman kohtuuttomia vaikeuksia pääse äänestys- tai ennakkoäänestyspaikkaan ja että hän tämän vuoksi haluaa äänestää ennakolta kotonaan; ja

- 3) voiko äänestäjä itse huolehtia siitä, että kotiaänestyksessä on läsnä hänen valitsemansa 18 vuotta täyttänyt henkilö. (KVJ 2:34,2)

Jos kotiaänestyksen yhteydessä äänestää myös omaishoitaja, tulee hänen nimensä, henkilötunnuksensa ja puhelinnumeronsa ilmoittaa samalla lomakkeella.

Vaalilautakunnan tulee pitää tehdyistä ilmoittautumisista luetteloa.

Vaalilautakunnan sihteerin on, mikäli mahdollista tarvittaessa selvitettävä ilmoituksessa oleva puutteellisuus ja varmistettava, että ilmoituksen on tehnyt siinä mainittu äänestäjä tai tämän valitsema henkilö. Jollei puutteellisuutta voida poistaa, äänestäjälle on välittömästi annettava tieto siitä, ettei kotiaänestystä voida toimittaa. (KVJ 2:34,3)

8.4 Kotiaänestyksen valmistavat toimenpiteet

8.4.1 Vaalitoimitsija

Kotiaänestyksen toimittamisesta huolehtii yksi vaalitoimitsija. Vaalilautakunnan puheenjohtaja määrää, kenen äänestäjän luokse kukin vaalitoimitsija menee. (KVJ 2:33) Ehdokas tai hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa ei voi toimia vaalitoimitsijana. (KVJ2:33,3 ja 2:27,3)

8.4.2 Kotiaänestyksessä läsnä oleva henkilö

Vaalitoimitsijan on huolehdittava siitä, että hänen lisäkseen kotiaänestyksessä on läsnä äänestäjän valitsema tai hyväksymä 18 vuotta täyttänyt henkilö. Ehdokas tai hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa ei voi toimia tässä tehtävässä. (KVJ 2:33,2) Tälle henkilölle ei ole asetettu muita kelpoisuusehtoja. Siten esimerkiksi äänestäjän puoliso, muu lähiomainen taikka omaishoitaja voi toimia tällaisena henkilönä, mikäli hän tai hänen läheisensä ei ole samassa seurakunnassa ehdokkaana.

Jos äänestäjällä ei ole mahdollisuutta tai hän ei itse halua valita läsnä olevaa henkilöä, tällainen henkilö voi olla esimerkiksi joku muu vaalilautakunnan osoittama henkilö. Tällöin läsnä oleva henkilö ei toimi vaaliviranomaisen ominaisuudessa, vaikka hän olisi vaalilautakunnan jäsen tai varajäsen.

Jos vasta kotiaänestystä aloitettaessa ilmenee, että äänestäjä ei ole hankkinut paikalle 18 vuotta täyttänyttä henkilöä todistajaksi, vaalitoimitsijan on pyrittävä hankkimaan sellainen henkilö vaikka naapurista. Äänestäjältä on aina saatava hyväksyntä asianomaiselle henkilölle.

8.4.3 Ilmoittaminen äänestäjälle kotiaänestyksen ajankohdasta

Kotiaänestys toimitetaan 6.-9.11.2018 klo 9-20 ja 10.11.2018 klo 9-16.

Äänestäjälle on annettava tieto **ainakin kahden tunnin tarkkuudella** siitä ajankohdasta, jolloin vaalitoimitsija saapuu hänen luokseen. Samalla on mainittava vaaliviranomaisen puhelinnumero mahdollista yhteydenottoa varten. Vaalilautakunnan puheenjohtajan on huolehdittava siitä, että ilmoitus annetaan äänestäjälle viipymättä kirjallisesti tai puhelimitse. (KVJ 2:35,2)

Ilmoitus voidaan tehdä:

- kirjallisesti postilähetyksenä,
- puhelimitse taikka
- sähköpostitse, jos ilmoittautuminen on tehty sähköpostilla.

Oleellista on, että ilmoitus kotiäänestyksen ajankohdasta tavoittaa äänioikeutetun varmasti ja hyvissä ajoin ennen äänestyksen ajankohtaa.

8.4.4 Ilmoittaminen äänestäjälle mahdollisista estetilanteista

Äänestäjälle annettava tieto siitä, ettei kotiäänestystä toimiteta:

- 1) jos äänestyksen toimittamiseen vaikuttavaa ilmoituksessa olevaa puutteellisuutta ei ole voitu poistaa tai,
- 2) jos ilmoitus on tehty säädetyn määräajan jälkeen taikka,
- 3) jos kotiäänestystä ei ole voida lainkaan toimittaa kulkuyhteyksien katkeamisen tai muun ylivoimaisen esteen vuoksi. Vaalilautakunnan puheenjohtajan on huolehdittava siitä, että ilmoitus annetaan äänestäjälle viipymättä kirjallisesti tai puhelimitse. (KVJ 2:35,3)

Jos vaalitoimitsija on estynyt saapumasta ilmoitettuna ajankohtana, on äänestäjälle ilmoitettava tästä viipymättä. Samalla äänestäjälle on annettava tilaisuus äänestää jonakin toisena ajankohtana ja äänestäjän kanssa on sovittava uudesta ajasta.

Esteestä ilmoittamisesta ja kotiäänestyksen uudesta ajankohdasta sekä vaalitoimitsijan mahdollisesta vaihtumisesta ja tämän nimestä on tehtävä merkintä ilmoittautumislomakkeen kohtaan ”Lisätietoja”.

8.4.5 Vaalimateriaali

Vaalilautakunnan puheenjohtajan tulee huolehtia siitä, että vaalitoimitsijoilla on käytössään tarvittava materiaali kotiäänestystä varten.

Kotiäänestyksessä tarvittava vaalimateriaali:

1. seurakuntavaalien 2018 äänestyslippuja (valkoisia ja oransseja)
2. kotiäänestyksen lähetekirjelomakkeita
3. vaalikuoria
4. lähetekuoria
5. osittain täytetty kotiäänestyksen ilmoittautumislomake (täytetty osin ilmoittautumisen yhteydessä)
6. oman seurakunnan ehdokaslistojen yhdistelmä
7. vaalileimasin tyynyineen (seurakunnan leimasin)
8. kyniä äänestysmerkinnän tekemistä varten

Kotiäänestyksessä on aina käytettävä kotiäänestykseen tarkoitettua erillistä lähetekirjelomaketta. Yleiseen ennakkoäänestykseen tarkoitettua lähetekirjelomaketta tai ilmoituskorttia ei voida kotiäänestyksessä käyttää.

8.5 Kotiäänestyksen toimittaminen

Kotiäänestys eroaa vain vähän menettelyltään yleisestä ennakkoäänestyksestä. Kotiäänestyksessä noudatetaan, mitä yleisestä ennakkoäänestyksestä on säädetty, jollei kirkon vaalijärjestyksessä toisin säädetä. Olenaisiin ero yleiseen ennakkoäänestykseen on, että kotiäänestyksessä on vaalitoimitsijan ja äänestäjän lisäksi oltava läsnä äänestäjän valitsema tai hyväksymä 18 vuotta täyttänyt henkilö (todistaja).

Äänestyksen kulku on pääpiirteissään seuraava:

1. Vaalitoimitsija saapuu äänestäjän luo ja äänestäjän henkilöllisyys selvitetään (ks. henkilöllisyyden toteamisesta lisää seuraavassa kappaleessa).
2. Vaalitoimitsija toteaa, että läsnä on myös 18-vuotta täyttänyt henkilö (todistaja).
3. Vaalitoimitsija antaa äänestäjälle avoimen äänestyslipun tai äänestysliput ja ottaa muut vaaliasiakirjat, eli vaalikuoren, kotiaänestyksen lähetekirjelomakkeen ja lähetekuoren esille äänestysmerkinnän tekemisen jälkeen käytettäväksi ja täytettäväksi.
4. Äänestäjä tekee vaalisalaisuuden säilyttäen merkinnän äänestyslippuun, taittaa sen ja panee sen **leimaamattomana** vaalitoimitsijan ja todistajan nähden vaalikuoreen. Silloin kun äänestyslippuja on kaksi (valkoinen ja oranssi), ne molemmat suljetaan samaan kuoreen.
5. Äänestäjä sulkee vaalikuoren ja vaalitoimitsija **leimaa kuoren**.
6. Äänestäjä täyttää osaltaan lähetekirjeen ja allekirjoittaa sen.
7. Todistaja allekirjoittaa lähetekirjeen.
8. Vaalitoimitsija tarkistaa, että vaaliasiakirjoihin on täytetty kaikki tarvittavat tiedot ja allekirjoittaa lähetekirjeen todistuksena siitä, että äänestys on tapahtunut vaalijärjestyksen säätämässä järjestyksessä.
9. Vaalitoimitsija laittaa vaalikuoren ja lähetekirjeen lähetekuoreen ja sulkee lähetekuoren.
10. Vaalitoimitsija merkitsee äänestyksen toimitetuksi ilmoittautumislomakkeeseen.
11. Vaalitoimitsija toimittaa lähetekuoren viipymättä seurakunnan vaalilautakunnalle.
12. Vaalitoimitsija merkitsee ennakoäänestäneiden luetteloon siinä tarkoitetut tiedot.

Jos kotiaänestyksen yhteydessä äänestää omaishoitaja, hän äänestää myös edellä kuvatulla tavalla. Omaishoitajan äänestyslippu tai –liput laitetaan omaan vaalikuoreen, hän täyttää oman lähetekirjeen ja asiakirjat suljetaan omaan lähetekuoreen.

8.6 Äänestäjän henkilöllisyyden toteaminen

Äänestäjän on esitettävä vaalitoimitsijalle henkilöllisyystodistus tai muu riittävä selvitys henkilöllisyydestään (KVJ 2:41,2). Äänestäjän esittämä ilmoituskortti (ilmoitus äänioikeudesta) ei riitä äänestäjän tunnistamiseen. Henkilöllisyys on selvitettävä ennen äänestysasiakirjojen antamista äänestäjälle. Säännönmukaisessa tapauksessa äänestäjän tulee esittää vaalitoimitsijalle kuvallinen asiakirja, joka todistaa äänestäjän henkilöllisyyden (henkilöllisyystodistus). Henkilöllisyystodistuksena voi toimia poliisin myöntämä henkilökortti tai passi. Lisäksi ajokorttia ja kuvallista Kela-korttia voidaan pitää riittävänä selvityksenä henkilöllisyydestä.

Mikäli äänioikeutettu ei omista ollenkaan voimassa olevaa passia, ajokorttia tai muutakaan vastaavaa kuvallista henkilöllisyystodistusta eikä vaalitoimitsija tunne äänestäjää, henkilöllisyyden selvittäminen voi olla ongelmallista. Tällaisia tilanteita on esiintynyt erityisesti hieman iäkkäämpien äänioikeutettujen kohdalla. Tällaisissa tapauksissa vaalitoimitsijan on pyrittävä arvioimaan tilanne kokonaisvaltaisesti sen perusteella, miten luotettavana hän pitää äänestäjän antamaa muuta selvitystä ja tilannetta yleensä. Joissain tapauksissa tällaisella äänestäjällä saattaa olla muita sellaisia asiakirjoja, jotka saattavat vahventaa äänestäjän henkilöllisyyttä, vaikkei ne olisivatkaan kuvallisia. Äänestäjä saattaa myös esittää vanhentuneen kuvallisen henkilöllisyystodistuksen. Lisäksi kotiaänestyksessä läsnä oleva henkilö voi suullisesti todistaa kotiaänestäjän henkilöllisyyden.

Vaalitoimitsijan on edellä mainituissa tilanteissa käytettävä harkintavaltaansa. Yhtäältä tulee huolehtia siitä, että kaikki äänioikeutetut voivat käyttää äänioikeuttaan, mutta toisaalta myös siitä, että kukaan ei äänestä

toisen nimissä tai toisen puolesta. Muu selvitys kuin kuvallinen henkilöllisyystodistus voidaan hyväksyä selvitykseksi äänestäjän henkilöllisyydestä silloin, kun vaalitoimitsija pitää saatua selvitystä kokonaisvaltaisesti luotettavana.

8.7 Äänestäjän avustaminen

Äänestäjän pyynnöstä vaalitoimitsijan tai vaalilautakunnan jäsenen on autettava häntä äänestämässä. (KVJ 2:42,3) Avustaja voi avustaa äänestäjää muun muassa äänestysmerkinnän tekemisessä äänestyslippuun tai täyttämällä äänestäjän puolesta lähetekirjelomakkeen.

Henkilöt, joiden kyky tehdä äänestysmerkintä on oleellisesti heikentynyt, saavat käyttää apuna myös itse valitsemaansa avustajaa. (KVJ 2:42,3) Tämä koskee sokeiden ja vammaisten henkilöiden lisäksi myös henkilöitä, joille esimerkiksi äkillinen sairaus on aiheuttanut kyvyttömyyden tehdä äänestysmerkintä.

Se, jolla on oikeus avustaa äänestäjää äänestysmerkinnän tekemisessä, on velvollinen tunnollisesti täyttämään, mitä äänestäjä osoittaa ja pitämään salassa äänestystoimituksessa saamansa tiedot. Avustaja ei missään tapauksessa saa suositella äänestäjälle, ketä ehdokasta tämän olisi äänestettävä. Ehdokas tai hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa ei voi toimia avustajana. (KVJ 2:22,2)

Vaalitoimitsijan tulee merkitä äänestäjän itsensä valitseman avustajan nimi kotiaänestyksen lähetekirjeeseen kohtaan ”Lisätietoja”.

Mikäli äänestäjä ei esimerkiksi vamman vuoksi kykene tekemään mitään merkintöjä tai mikäli hän pystyy tekemään ainoastaan puumerkin, kotiaänestyksen lähetekirjeeseen voidaan merkitä kohtaan ”Ennakkoäänestäjän allekirjoitus” esimerkiksi ”Matti Virtasen puolesta Liisa Lahtinen”.

8.8 Kotiaänestyksen keskeyttäminen

Vaalitoimitsijan on keskeytettävä kotiaänestys, jos äänestäjän vaalivapautta tai äänestyksen häiriötöntä kulkua ei voida turvata. (KVJ 2:44)

Vaalitoimitsijan ei tule toimittaa kotiaänestystä myöskään tilanteessa, jossa on ilmeistä, ettei äänestäjä kykene sillä hetkellä suorittamaan oikeudellisesti pätevää tointa.

8.9 Luettelon pitäminen ennakolta äänestäneistä

Kotiaänestyksen äänestäjistä on pidettävä luetteloa samaan tapaan, kuin muista ennakolta äänestäneistä. Luetteloon merkitään äänestäjän nimi, seurakunta, jossa äänestäjä ilmoituksensa mukaan on merkitty ääni-oikeutettujen luetteloon, sekä päivä, jolloin äänestäminen on tapahtunut (KVJ 2:42,4).

8.10 Kotiaänestysasiakirjojen toimittaminen vaalilautakunnalle

Kotiaänestyksestä huolehtivan vaalitoimitsijan on **viipymättä** kunkin kotiaänestyskirroksen päätteeksi viettävä lähetekuoret vaalilautakunnalle.

Lähetekuorten on ehdottomasti oltava perillä vaalilautakunnissa viimeistään perjantaina 16.11.2018 klo 16. Tämän ajankohdan jälkeen saapuneita lähetekuoria ei voida ottaa huomioon ääntenlaskennassa.

Lisäksi kotiäänestyksen toimittamisen jälkeen vaalitoimitsijan on toimitettava vaalilautakunnalle sen puheenjohtajan ohjeiden mukaisesti kotiäänestyksen ilmoittautumislomakkeet, vaalileimasin sekä käyttämättä jääneet vaaliasiakirjat.

9 Ennakkoäänestysasiakirjojen käsittely vaalilautakunnissa

9.1 Lähetekuorten avaaminen ja tarkastaminen

9.1.1 Vaalilautakunnan kokouksen ajankohta

Seurakunnan vaalilautakunnalle saapuneet ennakkoäänestysasiakirjat tarkastetaan vaalikuoria avaamatta kokouksessa, joka pidetään ennen vaalin alkamista siten, että vaaleja edeltävänä perjantaina eli 16.11.2018 ennen kello 16 saapuneet ennakkoäänestysasiakirjat ehditään siinä käsitellä. (KVJ 2:31) Kokous voidaan aloittaa siis **perjantaina 16.11.2018 kello 16**.

Kaikki määräaikaan mennessä saapuneet ennakkoäänestysasiakirjat on ehdittävä käsitellä. Vaalilautakunnan on tämän mukaisesti päätettävä kokousaikataulustaan.

9.1.2 Tarkastusmenettelystä

Vaalilautakunta voi käyttää omaa harkintaansa siinä, miten se käytännössä suorittaa ennakkoäänestysasiakirjojen tarkastamisen. Vaalilautakunta voi päättää valmistavista toimenpiteistä ennen ennakkoäänestysasiakirjojen käsittelyä varten pidettävää kokousta. Valmistaviin toimiin vaikuttaa ennen kaikkea se, kuinka paljon ennakkoääniä on saapunut vaalilautakuntaan. Jos tarkastettavia ennakkoäänestysasiakirjoja on odotettavissa vähän, voi päätösvaltainen vaalilautakunta itse tarkastaa kaikki asiakirjat kokouksessaan. Jos taas tarkastettavia ennakkoäänestysasiakirjoja tulee runsaasti, vaalilautakunta voi päättää, että vaalilautakunnan sihteeri yhdessä avustavan henkilökunnan kanssa suorittaa ennakkoäänestysasiakirjojen alustavan tarkistamisen vaalilautakunnan käsittelyä varten vaalilautakunnan antamien ohjeiden mukaisesti. Vaalilautakunnan on tällöin huolehdittava tarpeellisen valvonnan järjestämisestä. Vähintään kahden henkilön on oltava samanaikaisesti paikalla aina kun ennakkoäänestysasiakirjoja käsitellään.

Tarkastamiseen liittyvät ratkaisut, kuten merkinnät vaalikuoriin ja äänioikeutettujen luetteloon, vaalilautakunnan on tehtävä päätösvaltaisessa kokoonpanossa. Vaalilautakunnan kokouksista on pidettävä pöytäkirjaa.

9.1.3 Ennakkoäänestysasiakirjojen säilyttäminen

Vaalilautakuntaan saapuneet lähetekuoret sisältöineen on säilytettävä varmassa tallessa niin, että asiattomien pääsy niiden säilytyspaikkaan estetään. Vaalikuorten ja lähetekirjeiden säilyttäminen on turvattava jo siitä alkaen, kun ennakkoäänestysasiakirjoja alkaa saapua vaalilautakuntaan. Kaikki ennakkoäänestysasiakirjat tulee säilyttää yhdessä lukitussa paikassa.

9.1.4 Lähetekuorten avaaminen

Vaalilautakunnan tulee heti lähetekuoren saatuaan ennen sen avaamista ehdottomasti tarkistaa lähetekuorten osoitekentästä, että lähetekuori on sille osoitettu.

Kaikki määräaikaan mennessä saapuneet vaalilautakunnalle osoitetut lähetekuoret on avattava siten, ettei niiden sisältö vahingoitu. **Vaalikuoria ei missään tapauksessa saa avata tässä vaiheessa.**

Vielä tässä avaamisvaiheessa lähetekuoreissa olevia lähetekirjettä ja vaalikuorta ei saa erottaa toisistaan. Erottelu tehdään vasta sitten, kun vaalilautakunta on suorittanut ennakkotarkastuksen, jossa lähetekirje ja vaalikuori on jäljempänä selostetun mukaisesti hyväksytty.

9.1.5 Määräajan jälkeen saapuneet lähetekuoret

Määräajan jälkeen saapuneet lähetekuoret jätetään niitä avaamatta huomioon ottamatta. Määräajan jälkeen saapuneisiin kuoriin tehdään merkintä niiden saapumisajankohdasta.

9.1.6 Väärään paikkaan saapuneen lähetekuoren edelleen toimittaminen

Jos jokin lähetekuori on saapunut väärään paikkaan (jos vastaanottajaksi on merkitty jokin muu vaalilautakunta), on lähetekuori avaamattomana ja viipymättä toimitettava oikealle vastaanottajalle joko pikakirjeenä tai muutoin nopeasti.

9.2 Ennakoäänestyksen hyväksyminen tai jättäminen huomioon ottamatta

Perusteet ennakoäänestyksen huomioon ottamatta jättämiselle

Äänestys on jätettävä huomioon ottamatta, (KVJ 2:31)

- 1) jos ennakkoon äänestänyttä henkilöä ei ole merkitty äänioikeutettujen luetteloon äänioikeutetuksi;
- 2) jos lähetekirje on niin puutteellinen tai epäselvä, ettei varmasti voida päätellä, kuka henkilö on äänestänyt;
- 3) jos vaalikuori on avonainen tai leimaamaton taikka siihen on tehty äänestäjää tai ehdokasta koskeva tai muu asiaton merkintä; tai
- 4) jos henkilö on äänestänyt useaan kertaan.
- 5) Kotiäänestys on kohdissa 1-4 mainittujen syiden lisäksi jätettävä huomioon ottamatta, jos lähetekirjeestä puuttuu äänestyksessä läsnä olevan henkilön nimikirjoitus (KVJ 2:37,3).

Jokin huomaamattomuudesta johtuva vähäinen tai epäolennainen puutteellisuus tai epäselvyys lähetekirjeessä ei yleensä aiheuta ennakoäänestyksen huomioon ottamatta jättämistä. Vaalilautakunnan tulee kussakin yksittäistapauksessa ratkaista asia ennakoäänestysasiakirjoissa olevien tietojen ja mahdollisen muun saatavissa olevan selvityksen perusteella.

Vaalilautakunta voi viran puolesta itse hankkia lisäselvitystä ennakoäänestyspaikan tai kotiäänestyksen vaalitoimitsijoilta sekä myös äänestäjältä itseltään, jos tämä on lähetekirjeestä selvitettävissä ja tavoitettavissa.

Jos henkilö on äänestänyt ennakkoon useammin kuin kerran, on kaikki äänestykset jätettävä huomioon ottamatta.

Huomioon ottamatta jättämisestä aiheutuvat toimenpiteet

Siitä, että äänestys on jätetty huomioon ottamatta, on tehtävä merkintä vaalilautakunnan pöytäkirjaan ja liitettävä siihen vaalikuori sisältöineen sekä lähetekirje ja lähetekuori (KVJ 2:31).

Kun äänestys jätetään ottamatta huomioon, äänioikeutettujen luetteloon ei tehdä minkäänlaista merkintää.

Ennakoäänestyksen hyväksyminen

Jos ennakoäänestystä ei jätetä huomioon ottamatta säädettyjen perusteiden perusteella, ennakoäänestys on hyväksyttävä.

9.3 Hyväksytyjen ennakkoäännten merkitseminen äänioikeutettujen luetteloon

Jos lähetekirje ja vaalikuori hyväksytään, merkitään äänioikeutettujen luetteloon, että lähetekirjeessä mainittu henkilö on äänestänyt (KVJ 2:31).

Vaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaalipäivänä käytössä olevasta äänioikeutettujen luettelosta käy selvästi ja luotettavasti ilmi, ketkä äänioikeutetut ovat käyttäneet äänioikeutensa jo ennakkoäänestyksessä ja kenellä se on vielä käyttämättä vaalipäivän äänestyksessä.

9.4 Hyväksytyjen vaalikuorien ja lähetekirjeiden käsittely

Vaalikuoren etupuolelle tehdään merkintä, että äänestäjä on todettu äänioikeutetuksi. **Tässä vaiheessa vaalikuori erotetaan lähetekirjeestä.** Hyväksytyt vaalikuoret lasketaan sekä tarkastetaan, että niiden lukumäärä on sama kuin äänioikeutettujen luetteloon äänestäneiksi merkittyjen määrä. Tämän jälkeen hyväksytyt vaalikuoret on lähetekirjeistä eroteltuna säilytettävä avaamattomina varmassa tallessa. (KVJ 2:31)

Mikäli hyväksytyjen vaalikuorien määrät ja äänestäneiksi merkittyjen määrät poikkeavat toisistaan, laskenta on suoritettava uudelleen. Jos uudenkin laskennan jälkeen luvuissa on eroja, erotuksen syy on selvitettävä ja merkittävä pöytäkirjaan.

10 Varsinaisen vaalipäivän äänestys

10.1 Vaalipäivän ajankohta ja äänestyspaikka

Seurakuntavaalit aloitetaan marraskuun kolmantena sunnuntaina **18.11.** jumalanpalveluksen jälkeen, kuitenkin **viimeistään kello 11 ja päätetään samana päivänä kello 20.** (KVJ 2:3)

Jos seurakunta ei ole jakautunut äänestysalueisiin, seurakunnassa on varsinaisena vaalipäivänä vain yksi äänestyspaikka. **Kiertäviä äänestyspaikkoja ei tule järjestää.** Äänestysalueisiin jakautuneessa seurakunnassa on yksi äänestyspaikka jokaista äänestysaluetta kohti.

Vaalilautakunta on ilmoittanut kuulutuksella etukäteen äänestyspaikat ja moneltako vaalitoimitus aloitetaan. (KVJ 2:38,1)

10.2 Oikeus äänestää vaalipäivän äänestyspaikassa

Äänioikeutettu saa äänestää ainoastaan sen seurakunnan äänestyspaikassa, jonka äänioikeutettujen luetteloon hänet on merkitty äänioikeutetuksi. Jos äänioikeutettu on äänestänyt ennakkoon ja tästä on tehty merkintä äänioikeutettujen luetteloon, ei hän saa enää äänestää vaalipäivänä.

Jos seurakunnan alue on jaettu äänestysalueisiin, äänioikeutettu seurakunnan jäsen saa äänestää ainoastaan siinä oman äänestysalueensa äänestyspaikassa, jonka äänioikeutettujen luetteloon hänet on merkitty. Tieto äänestyspaikasta ilmoitetaan äänioikeutetulle ilmoituskortissa.

10.3 Vaalilautakunta ja vaaliavustajat

Vaalipäivän äänestyksestä huolehtii äänestyspaikalla vaalilautakunta, joka tulee asettaa viimeistään vaalivuoden toukokuussa. Äänestyspaikalla tulee olla lisäksi saapuvilla yksi tai useampi vaalilautakunnan valitsema, tunnuksella varustettu vaaliavustaja, joka äänestäjän pyynnöstä avustaa häntä merkinnän tekemisessä äänestyslippuun. (KVJ 2:39,3) Vaaliavustajiin sovelletaan samoja esteellisyysäännöksiä kuin vaalilautakunnan jäseniin.

10.3.1 Vaalilautakunnan päätösvaltaisuus

Vaalilautakunnan puheenjohtajan on huolehdittava siitä, että lautakunta on päätösvaltainen äänestyksen alkaessa ja sen kaikissa vaiheissa. Lautakunta on päätösvaltainen, kun enemmän kuin puolet jäsenistä on saapuvilla kokouksessa. (KL 7:4) Vaalilautakunnan valitsema avustaja ei voi olla samanaikaisesti vaalilautakunnan jäsen. Päätösvaltaisessa kokoonpanossa tulee olla puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja. Mikäli syntyy tilanne, jossa sekä puheenjohtaja että varapuheenjohtaja ovat tilapäisesti poissa tai esteellisiä, päätösvaltainen vaalilautakunta valitsee keskuudestaan tilapäisen puheenjohtajan.

Jos seurakunnan alue on päätetty jakaa äänestysalueisiin ja vaalilautakunta on jakautunut jaostoihin, jaosto on päätösvaltainen kolmijäsenisenä. (KL 23:19,2)

10.3.2 Esteellisyys

Esteellisyys tarkoittaa tilannetta, jossa käsittelyn puolueettomuus saattaa vaarantua käsittelijän ja käsiteltävän asian tai sen asianosaisen välisen suhteen vuoksi. Esteellisyyteen tulee mahdollisuuksien mukaan kiinnittää huomiota jo vaalilautakunnan jäseniä valittaessa. Esteellinen henkilö ei saa osallistua asian käsittelyyn eikä olla läsnä sitä käsiteltäessä.

Kirkkolain 7 luvun 5 §:n 2 momentin mukaan luottamushenkilöiden kuten vaalilautakunnan jäsenten sekä viranhaltijoiden esteellisyydestä on voimassa, mitä siitä hallintolaissa (2003/434) säädetään.

Vaalilautakunnan jäsen on esteellinen ottamaan osaa sellaisen päätöksen tekemiseen vaalilautakunnassa, joka koskee häntä itseään tai hänen läheistään tai muutoin muodostaa hallintolain 28 §:ssä säädetyn esteellisyyden. Tällainen henkilö ei uusien vaalisäännösten mukaan voi toimia vaalilautakunnan jäsenenä. Jos vaalilautakunnan jäsen on samassa seurakunnassa jonkin ehdokkaita asettaneen valitsijayhdistyksen perustaja-jäsen, hän ei voi osallistua esimerkiksi **äänestyslippujen hylkäämistä koskevaan päätöksentekoon, vaalin tuloksen määräämiseen** eikä **vaalin tuloksen vahvistamiseen**.

Hallintolain 29 §:n mukaan monijäsenisen toimielimen jäsenen ja esittelijän esteellisyydestä päättää toimielin. Monijäseninen toimielin päättää myös muun läsnäoloon oikeutetun esteellisyydestä. Jäsen tai esittelijä saa osallistua esteellisyyttään koskevan asian käsittelyyn vain, jos toimielin ei olisi ilman häntä päätösvaltainen eikä hänen tilalleen ole ilman huomattavaa viivytystä saatavissa esteetöntä henkilöä.

10.3.3 Pöytäkirjan pitäminen

Jokaisessa äänestyspaikassa on pidettävä pöytäkirjaa, johon merkitään äänestyksen kulku. Eri äänestyspaikoissa pidetyt pöytäkirjat liitetään vaalilautakunnan pöytäkirjaan, johon merkitään vaalin tulos ja liitetään valitusosoitus. Pöytäkirjan allekirjoittavat puheenjohtaja ja sihteeri. Jaostossa pöytäkirjan allekirjoittavat puheenjohtaja ja sihteeri sekä yksi paikalla ollut jäsen. (KVJ 2:45)

Vaalilautakunnan ja jaoston on määrättävä yksi jäsenistään pitämään vaalipäivän äänestyksen pöytäkirjaa. Pöytäkirja tulee laatia huolellisesti. Lyijykynää ei ole suositeltavaa käyttää.

10.4 Vaalien ajankohdasta tiedottaminen ennakkoon

Vaalilautakunta tai seurakuntayhtymissä keskusvaalitoimikunta (jos sellainen on valittu) ilmoittaa vaaleista kuulutuksella, jossa mainitaan vaalien alkamis- ja päättymisaika sekä äänestyspaikka tai -paikat jos seurakunta on jakautunut äänestysalueisiin. Kuulutus on pantava seurakunnan ilmoitustaululle viimeistään kahdeksan päivää ennen vaalipäivää eli viimeistään 10.11.2018. Kuulutus on lisäksi julkaistava lehdessä viimeistään viisi päivää ennen vaalipäivää eli viimeistään 13.11.2018.

Edellä mainitun lisäksi äänestyspaikat osoitteineen ja aukioloaikoineen tulisi julkaista seurakunnan tai seurakuntayhtymän verkkosivuilla.

10.5 Vaalimateriaali ja kalusteet

Vaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaaleissa on käytettävissä asianmukainen tila, vaaliurna, kalusto ja välineet sekä riittävä määrä äänestyslippuja saatavilla.

Vaalilautakunnan on hyvissä ajoin ennen vaalipäivän äänestyksen alkua tarkistettava, että äänestyspaikalla on ainakin seuraava vaalimateriaali ja kalusteet:

- 1) Äänioikeutettujen luettelo
- 2) Äänestyslippuja - valkoisia sekä seurakuntayhtymissä lisäksi oransseja
- 3) Seurakunnan ehdokaslistojen yhdistelmiä, jotka tulee kiinnittää äänestysruokan sisäpuolelle sekä asettaa vaalihuoneeseen ja odotustiloihin siten, että ne ovat äänestäjien nähtävillä. Äänestysruokan ulkoseinälle yhdistelmiä ei kuitenkaan tule kiinnittää.
- 4) Vaalipöytäkirjalomakkeita sekä pöytäkirjanpidossa tarvittavia muistiinpanovälineitä
- 5) Vaalileimasin tyyntyneen. Vaalileimasimena toimii seurakunnan leimasin.
- 6) Sinetöintivälineitä vaaliurnan sekä äänioikeutettujen luettelon sinetöimistä varten
- 7) Äänestysruokia, joissa äänestysmerkintä tehdään. Äänestysruokien tulee olla sellaisia, että vaalisalaisuuden säilyminen turvataan. Äänestysruokien esteettömyydestä kts. 10.6.4.
- 8) Vaaliurna, johon äänestysliput pudotetaan
- 9) Kyniä, joilla äänestäjä tekee äänestysmerkinnän äänestyslippuun. Kynät voivat olla minkä tyyppisiä tahansa, esimerkiksi kuivamuste- tai lyijykyniä. Kirjoitusvälineen tulee olla sellainen, että sen jättämä jälki on selvä ja se erottuu äänestyslipusta eikä ole helposti poistettavissa. Äänestäjän saatavissa ei saa kuitenkaan pitää sellaisia kirjoitusvälineitä, joilla tehty äänestysmerkintä näkyy helposti äänestyslipun läpi ja siten vaarantaa vaalisalaisuuden säilymistä (esimerkiksi tussikynät).
- 10) Vaaliavustajien rintamerkkejä tai käsivarsinauhoja tai muita tunnuksia
- 11) Työskentelypöytiä ja istuimet vaalilautakunnan jäsenille
- 12) Muuta tarpeistoa, kuten suurennuslasi tai lukulaseja, teippiä, varakyniä, teroittimia, muistiinpanovälineitä, nastoja jne.

10.6 Äänestyspaikan järjestelyt

10.6.1 Järjestys äänestyspaikalla

Vaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että järjestys äänestyspaikalla säilyy moitteettomana ja äänestys sujuu häiriöttä. Äänestyspaikalla olevien on noudatettava vaalilautakunnan järjestyksen ylläpitämiseksi ja äänestyksen häiriöttömän kulun turvaamiseksi antamia määräyksiä.

Vaalilautakunnan on erityisesti valvottava, ettei äänestyspaikalla taikka sen välittömässä läheisyydessä pidetä puheita eikä julkipanna tai jaeta painettuja tai kirjoitettuja kehotuksia. Vaikuttamistoiminnan on tapahduttava vähintään kuulo- ja näköetäisyyden ulkopuolella äänestyspaikasta tai sinne välittömästi johtavalta kulkureitiltä. Vaalilautakunnan on myös huolehdittava, ettei äänestyspaikalla millään tavalla vaikuteta tai yritetä vaikuttaa äänestäjien vaalivapauteen. Vaalitoimituksessa ei sallita keskustelua. (KL 23:24)

Vaalilautakunnan on mahdollista hankkia äänestyspaikalle myös tarvittaessa lisää henkilökuntaa turvaamaan äänestyksen häiriötöntä kulkua. Yleensä kuitenkin vaalilautakunta pystyy itse huolehtimaan kaikista tarpeellisista toimista häiriöttömän äänestyksen järjestämiseksi.

10.6.2 Ehdokaslistojen yhdistelmät

Kunkin äänestyspaikan odotustiloihin ja äänestysruokiin on pantava nähtäväksi painettuna kirkkovaltuuston ehdokaslistojen yhdistelmä tai yhteisen kirkkovaltuuston ja seurakuntaneuvoston ehdokaslistojen yhdistelmät. (KVJ 2:39)

10.6.3 Äänestyspaikan opasteet

Opastus äänestyspaikalle tulee järjestää selkeästi ulkona esimerkiksi kadunvarsitauluin ja viitoituksin. Myös sisälle äänestystilaan on järjestettävä tarpeelliset opasteet. Äänestyspaikan ovella tulee olla ilmoitus äänestysajasta. Itse äänestyspaikkaan voidaan lisäksi sijoittaa opasteita äänestäjien kulun helpottamiseksi.

10.6.4 Tilojen järjestäminen

Äänestyspaikalle on järjestettävä sellaiset tilat, joissa äänestäjät voivat tehdä äänestysmerkintänsä vaalisalaisuuden säilyttäen. Äänestyskopin tai muun vastaavan tilan tulee olla sellainen, että äänestäjä voi täyttää äänestyslippunsa rauhassa ja muiden katseilta suojassa. Äänestyskoppeja tai tiloja ei tule esimerkiksi sijoittaa siten, että niihin joudutaan kulkemaan muiden koppien tai tilojen takaa. Äänestyskopin takana ei saa myöskään olla yleistä kulkureittiä. (KL 23:24) Äänestyspaikalla tulee olla myös riittävä valaistus.

Esteettömyys

Äänestyspaikka tulee pyrkiä sijoittamaan rakennuksessa sellaiseen tilaan, että sinne pääsevät kulkemaan myös ne henkilöt, joiden kyky liikkua tai toimia on rajoittunut. Äänestyspaikkaa valittaessa on kiinnitettävä huomiota vammaisten ja apuvälineitä kuten esimerkiksi pyörätuolia käyttävien pääsyyn äänestyspaikalle.

Pyörätuolia tai rollaattoria käyttäviä varten tulisi järjestää myös äänestyskoppi tai muu tila, johon sellainen mahtuu. Irrallinen syliin asetettava kirjoitusalue, jossa on näkösuoja, ei eduskunnan oikeusasiamiehen kannanoton mukaan riitä turvaamaan vaalisalaisuutta.

Muut järjestelyt

Paloturvallisuudesta on huolehdittava. Rakennuksen poistumistiet on pidettävä esteettömänä eikä poistumisteiden opasteita saa peittää.

10.6.5 Kuvaaminen äänestyspaikalla

On mahdollista, että tiedotusvälineet tai yksittäiset äänestäjät, esittävät toivomuksen saada kuvata äänestämistä joillakin äänestyspaikoilla. Vaalilautakunnan on kulloisessakin yksittäistapauksessa erikseen arvioitava, voidaanko kuvaaminen sallia. Kuvaaminen ei mitenkään saa vaarantaa vaalisalaisuutta eikä järjestystä äänestyspaikalla.

10.6.6 Äänestäjien lemmikkieläimet

Allergia- ja astmaliitto ry on esittänyt yleisiin vaaleihin liittyen, että äänestystiloihin ei saisi tuoda eläimiä, sokeain äänestäjien opaskoiria sekä liikuntavammaisten avustajakoiria lukuun ottamatta. Näin voitaisiin estää eläinpeitepolyn jääminen yleisiin tiloihin ja eläinallergisten äänestäjien ja vaaliviranomaisten oireiden paheneminen. Vaalilautakunnan on syytä ottaa tämä asia tarkoituksenmukaisella tavalla huomioon.

10.7 Äänestäjän avustaminen

Henkilö, jonka kyky tehdä äänestysmerkintä on olennaisesti heikentynyt, saa käyttää äänestysmerkinnän tekemisessä apuna myös itse valitsemaansa henkilöä. Vaalilautakunnan on selvitettävä tällaisen avustajan nimi ja merkittävä se vaalipöytäkirjaan.

Äänestäjän pyynnöstä myös vaaliavustajan tai vaalilautakunnan jäsenen on avustettava häntä äänestämässä. Tällöin tulee kuitenkin huolehtia siitä, että vaalilautakunta on koko vaalipäivän äänestyksen ajan päätösvaltainen. Sinä aikana, jolloin jäsen tai varajäsen on vaaliavustajana, hän ei siis toimi vaalilautakunnan jäsenenä.

Ehdokas tai hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa ei voi avustaa äänestysmerkinnän tekemisessä. Puolisolla tarkoitetaan aviopuolisoa sekä ehdokkaan kanssa avioliitonomaisissa olosuhteissa tai rekisteröidyssä parisuhteessa elävää henkilöä. (KVJ 2:27,3)

Avustaja on velvollinen tunnollisesti noudattamaan äänestäjän tahtoa sekä pitämään salassa äänestyksen yhteydessä saamansa tiedot. Avustaja ei missään tapauksessa saa suositella äänestäjälle, ketä ehdokasta tämän olisi äänestettävä.

10.8 Äänestyksen toimittaminen

10.8.1 Äänestyksen aloittaminen ja kesto

Vaalitoimituksen kesto

Seurakuntavaalit aloitetaan sunnuntaina 18.11. jumalanpalveluksen jälkeen, kuitenkin viimeistään kello 11 ja päätetään samana päivänä kello 20. (KVJ 2:3,1)

Vaalilautakunta on ilmoittanut kuulutuksella etukäteen moneltako vaalitoimitus aloitetaan. Vaalilautakunnan puheenjohtajan ja jäsenten sekä vaalilautakunnan nimeämien avustajien on ehdottomasti saavuttava äänestyspaikalle niin hyvissä ajoin, että äänestystoimitus voidaan aloittaa täysimääräisesti ilmoitettuna ajankohtana.

Vaalilautakunnan puheenjohtajan on huolehdittava siitä, että lautakunta on päätösvaltainen äänestystoimituksen alkaessa ja sen kaikissa vaiheissa. Vaalilautakunnan valitsema avustaja ei ole vaalilautakunnan jäsen.

Vaalipäivän äänestystä ei saa keskeyttää ennen kello 20. Äänestys voi kuitenkin jatkua tämänkin ajankohdan jälkeen, sillä kaikkien niiden äänestäjien, jotka ovat ennen kello 20 tulleet odottamaan äänestysvuoroaan, on annettava äänestää ennen kuin äänestystoimitus päätetään. Odotustila on suljettava kello 20 siten, ettei sinne ole enää yleisöllä kulkua. Sulkemisesta on sitä ennen ilmoitettava paikalla oleville äänestäjille.

Vaalilautakunnan on erityisesti kiinnitettävä huomiota vaalisalaisuuden säilymiseen äänestystoimituksen kaikissa vaiheissa.

Äänestyksen aloittaminen ja vaaliurnan sulkeminen

KVJ 2:40

Vaalipäivänä äänestyksen alkaessa vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan on:

- 1) julistettava vaalitoimitus alkavaksi;
- 2) ilmoitettava, mitkä vaalit toimitetaan, ja annettava muut äänestysmenettelyä koskevat ohjeet;
- 3) näytettävä läsnä oleville, että vaaliurna on tyhjä, ja sen jälkeen suljettava urna.

Vaaliurna tulee sulkea käyttämällä sinetöintinauhalla, johon vähintään puheenjohtaja (tai varapuheenjohtaja) ja joku muu jäsenistä merkitsevät nimikirjoituksensa.

Vaaliurnaa ei saa avata sen jälkeen, kun se on vaalitoimituksen alussa suljettu, ennen kuin äänestyksen päätyttyä ryhdytään laskemaan ääniä.

Vaalitoimituksen keskeyttäminen

Jos vaalitoimitus joudutaan pakottavasta syystä keskeyttämään, vaalilautakunnan on huolehdittava vaaliurnasta ja äänioikeutettujen luettelosta ja pidettävä ne valvottuina. (KVJ 2:44)

10.8.2 Äänestystoimituksen kulku

Äänestystoimituksessa on seuraavat vaiheet: (KVJ 2:41–42)

- A. Äänestäjän henkilöllisyyden ja äänioikeuden toteaminen sekä äänestyslipun antaminen
- B. Äänestäjä tekee äänestysmerkinnän äänestyslippuun, esittää äänestyslipun leimattavaksi ja pudottaa leimatun äänestyslipun vaaliurna
- C. Merkinnän tekeminen äänioikeutettujen luetteloon – tämä vaihe voidaan tehdä joko äänioikeuden toteamisen jälkeen tai vasta äänestyslipun leimaamisen jälkeen

A. Äänestäjän henkilöllisyyden ja äänioikeuden toteaminen sekä äänestyslipun antaminen

Äänestäjän henkilöllisyyden toteaminen

Äänestäjän on ilmoittauduttava henkilökohtaisesti vaalilautakunnalle. Äänestäjä on velvollinen esittämään vaalilautakunnalle selvityksen henkilöllisyydestään. Äänestäjälle ei saa antaa äänestyslippua ennen kuin hänet on todettu äänioikeutetuksi.

Ohjeita

Säännönmukaisessa tapauksessa äänestäjän tulee esittää vaalilautakunnalle kuvallinen asiakirja, joka todistaa äänestäjän henkilöllisyyden (henkilöllisyystodistus). Henkilöllisyystodistuksena voi toimia poliisin myöntämä henkilökortti tai passi. Lisäksi ajokorttia ja kuvallista Kela-korttia voidaan pitää riittävänä selvityksenä henkilöllisyydestä. Äänestäjän esittämä ilmoituskortti (ilmoitus äänioikeudesta) ei riitä äänestäjän tunnistamiseen.

Henkilöllisyyttä todistavaa asiakirjaa äänestäjältä ei kuitenkaan ole ehdottomasti vaadittava, jos hänen henkilöllisyytensä muutoinkin on varmasti todennettavissa, esimerkiksi silloin, jos vaalilautakunnan jäsen tuntee äänestäjän. Aiemmissa vaaleissa on käynyt ilmi, että kaikki eivät välttämättä omista passia, ajokorttia tai muutakaan vastaavaa asiakirjaa. Mikäli vaalilautakunta ei tunne äänestäjää, äänestäjän henkilöllisyyden selvittäminen voi olla ongelmallista. Näissä tapauksissa vaalilautakunnan on pyrittävä arvioimaan tilanne kokonaisvaltaisesti sen perusteella, miten luotettavana vaalilautakunta pitää äänestäjän antamaa muuta selvitystä ja tilannetta yleensä. Joissakin tapauksissa tällaisella äänestäjällä voi olla mukanaan muita asiakirjoja, jotka – vaikkei niissä valokuvaa olekaan – saattavat vahventaa äänestäjä henkilöllisyyttä. Äänestäjällä voi myös olla mukanaan saattajia, jotka kykenevät paitsi selvittämään oman henkilöllisyytensä, myös suullisesti todistamaan saatettavan henkilöllisyyden. Vaalilautakunnan on tämänkaltaisissa tilanteissa käytettävä harkintavaltaansa. Yhtäältä tulee huolehtia siitä, että kaikki äänioikeutetut voivat käyttää äänioikeutensa mutta toisaalta myös siitä, että kukaan ei äänestä toisen nimissä tai toisen puolesta ja että merkintä äänioikeuden

käyttämisestä tehdään äänioikeutettujen luetteloon oikean henkilön kohdalle. On kuitenkin huomattava, että tässä mainitut esimerkit voidaan hyväksyä selvityksiksi äänestäjän henkilöllisyydestä vain poikkeustapauksissa ja vain silloin, kun vaalilautakunta pitää saatua selvitystä kokonaisvaltaisesti luotettavana.

Äänestäjän äänioikeuden toteaminen

Vaalilautakunnan tulee tarkoin huolehtia siitä, ettei äänestäjä saa äänestää, ennen kuin hänet on todettu äänioikeutetuksi. Äänestäjän äänioikeus todetaan äänioikeutettujen luettelosta. Tehtävään määrätty vaalilautakunnan jäsen etsii äänioikeutettujen luettelosta äänestäjän nimen. Äänioikeutetut on otettu äänioikeutettujen luetteloon aakkosjärjestyksessä.

Ohjeita

Ennen vaalipäivän äänestystä vaalilautakunta on tehnyt äänioikeutettujen luetteloon tarvittavat merkinnät ennakkoon äänestäneistä äänioikeutetuista. Vaalilautakunnan jäsenten on syytä tutustua äänioikeutettujen luettelon aakkostukseen etukäteen.

Jos äänioikeutettujen luetteloon on merkitty useita samannimisiä henkilöitä, on henkilötunnuksen avulla selvitettävä, mikä nimi on oikea.

Jos äänioikeutettujen luettelossa oleva nimi ei ole äänestäjän ilmoittaman nimen kanssa täysin yhtäpitävä, ei äänestäjältä tämän johdosta pidä evätä äänioikeuden käyttämistä, jos eroavaisuus ei ole olennainen ja jos on lisäksi ilmeistä, että luettelossa oleva nimi ei voi tarkoittaa ketään toista henkilöä. Jos henkilön sukunimi on esimerkiksi avioliiton johdosta muuttunut äänioikeutettujen luetteloon ottamisen jälkeen, voidaan hänen henkilöllisyydestään varmistua henkilötunnuksen perusteella.

Äänioikeutettujen luetteloa ei saa käyttää muuhun tarkoitukseen kuin vaalin toimittamiseen. (KL 23:21,2) Äänioikeutettujen luettelo sisältää arkaluonteisia tietoja, sillä se viittaa henkilön uskonnolliseen vakaumukseen. Luettelossa olevia nimiä ei saa lukea ääneen. Vaalilautakunnan on hyvä kiinnittää huomiota myös siihen, että äänestämään ilmoittautuvan henkilön tulisi nähdä mahdollisimman vähän äänioikeutettujen luetteloa. Äänestäjän on periaatteessa mahdollista saada selville luettelosta toisten äänioikeutettujen tietoja ja henkilötunnuksia, jos hän seisoo lähellä vaalivirkailijaa. Tästä syystä on hyvä huolehtia siitä, että äänestäjä pysyy riittävän etäällä vaalivirkailijasta silloin kun tämä etsii hänen nimeään luettelosta, samoin kuin siitä, että luetteloa muutoinkin säilytetään äänestyspaikalla huolellisesti. Jos äänioikeutetulla on väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalvelusta annetun lain 36 §:ssä tarkoitettu turvakielto, äänioikeutettujen luettelossa on siitä merkintä. Erityisesti tällaisen äänioikeutetun tietojen osalta on huolehdittava siitä, etteivät tiedot näy sivullisille.

Äänestyslipun antaminen

Kun äänestäjän äänioikeus on todettu äänioikeutettujen luettelosta, äänestäjälle annetaan äänestyslippu tai liput. Tämän jälkeen äänestäjään kehoitetaan tekemään äänestysmerkintä äänestysuojassa.

Ohjeita

Äänestyslippuja tulee antaa äänestäjälle vain yksi kappale vaalia kohti. Suositeltavaa on, että äänestyslippu annetaan avattuna. Toisiinsa reunoista kiinnittyneet äänestysliput johtavat äänen hylkäämiseen, sillä vain

päällimmäisessä tyhjässä äänestyslipussa on tällöin leima. Samalla vaalitoimitsijan tulee katsoa, että äänestyslippu on painoasultaan virheetön. Mikäli äänestyslippu on virheellinen, annetaan äänestäjälle uusi äänestyslippu ja virheellinen äänestyslippu revitään.

Mikäli äänestyslippu erhemerkinnän tai muun syyn vuoksi menee pilalle, on äänestäjälle tämän pyynnöstä annettava uusi äänestyslippu. Pilalle mennyt äänestyslippu on revittävä siten, että vaalisalaisuus säilyy. Lipun voi repiä joko äänestäjä itse tai vaalitoimitsija. Vaalitoimitsijan on ilmoitettava äänestäjälle, että tämä saa halutessaan itse repiä pilalle menneen äänestyslipun ja ottaa revityt palaset mukaansa. Tämän jälkeen äänestäjälle voidaan antaa uusi äänestyslippu.

B. Äänestäjä tekee äänestysmerkinnän äänestyslippuun, esittää äänestyslipun leimattavaksi ja pudottaa leimatun äänestyslipun vaaliurna

Äänestysmerkintä

Äänestäjä merkitsee äänestysuojassa äänestyslippuun ehdokkaansa numeron ja palaa taitettu äänestyslippu mukanaan vaalilautakunnan luokse.

Ohjeita

Äänestäjän on tehtävä äänestysmerkintä äänestyslippuun äänestysuojassa siten, että vaalisalaisuus säilyy. Vaalilautakunnan ei tule ottaa vastaan muualla kuin äänestysuojassa täytettyä äänestyslippua.

Äänestäjän on niin selvästi merkittävä äänestyslippuun sen ehdokkaan numero, jonka hyväksi hän antaa äänensä, ettei voi syntyä epätietoisuutta siitä, ketä ehdokasta hän tarkoittaa.

Tehtyään äänestysmerkintänsä äänestäjän tulee taittaa äänestyslippu keskeltä lipussa olevan taidekohdan mukaisesti siten, että äänestyslipun sisäpuoli jää näkymättömiin. Äänestäjän tulee antaa taitettu äänestyslippu vaalilautakunnalle leimattavaksi.

Äänestyslipun leimaaminen ja pudottaminen vaaliurna

Leima on lyötävä keskeltä taitetun äänestyslipun kääntöpuolelle. Äänestäjän on tämän jälkeen pantava äänestyslippu vaaliurna.

Ohjeita

Kun äänestäjä on palannut äänestysuojasta, hän esittää taitetun äänestyslipun leimattavaksi lähinnä vaaliurna istuvalle vaalilautakunnan jäsenelle. Puheenjohtajan ei itse pidä huolehtia leimaamisesta, koska hänellä on vaalitoimituksen seuraamisessa riittävästi huolellisuutta vaativaa työtä.

Äänestyslippu on ehdottomasti leimattava. Leimaamisesta tulee jäädä lippuun selvä jälki. Leimaamisen laiminlyönti tekee äänestyslipun mitättömäksi. Puheenjohtajan ja lähinnä vaaliurna istuvan jäsenen on ehdottomasti valvottava, ettei äänestäjä erehdyksessä pane äänestyslippuaan urnaan, ennen kuin lippu on leimattu.

C. Merkinnän tekeminen äänioikeutettujen luetteloon

Vaalilautakunta tekee äänioikeutettujen luetteloon merkinnän siitä, että äänestäjä on käyttänyt äänioikeuttaan.

Ohjeita

Kunkin äänestäjän äänestämisestä on tehtävä merkintä äänioikeutettujen luetteloon. Merkintä äänioikeutettujen luetteloon voidaan tehdä joko henkilöllisyyden toteamisen jälkeen tai vasta äänestyslipun leimaamisen jälkeen. Merkinnät äänioikeutettujen luetteloon on tehtävä huolellisesti. Puheenjohtaja voi joko määrätä tehtävään vaalilautakunnan jäsenen tai itse huolehtia merkintöjen tekemisestä äänioikeutettujen luetteloon.

10.9 Äänestystoimituksen päättäminen

Vaalipäivän äänestyspaikan sulkeminen

Vaalipäivän äänestyksen tulee jatkua kello 20 saakka. Tasan kello 20 on suljettava pääsy huoneeseen tai paikkaan, jossa äänestäjät odottavat vuoroaan. Vaalilautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja julistaa vaalipäivän äänestyksen päättyneeksi.

Äänestys oikeus äänestysajan päättyessä

Kaikilla niillä äänestäjillä, jotka ennen kello 20 ovat tulleet äänestyspaikalle odottamaan äänestysvuoroaan, on kuitenkin oikeus äänestää ennen kuin vaalitoimitus lopetetaan ja äänestys julistetaan päättyneeksi. Ilmoitetun äänestysajan päättyessä on äänestyspaikka suljettava. Sulkemisesta on ilmoitettava paikalla oleville äänestäjille. (KVJ 2:43)

Niin pian kuin kaikki ne äänioikeutetut, jotka olivat saapuvilla kello 20 mennessä, ovat äänestäneet, julistaa puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja vaalipäivän äänestyksen päättyneeksi. Päättyneeksi julistamisen kelloaika merkitään vaalipöytäkirjaan.

Ennakoäänten käsittely

Jos ennakoääniä ei ole ryhdytty laskemaan ennen äänestyksen julistamista päättyneeksi, ennakoäännet otetaan vaalikuorista, **leimataan** ja pudotetaan vaaliurna.

11 Äänten laskeminen ja vaalin tuloksen vahvistaminen

11.1 Äänten laskenta

Kun vaalipäivän äänestys on julistettu päättyneeksi, vaalilautakunta ottaa ennakoäänestyksessä annetut äänestysliput vaalikuorista, leimaa ne ja niitä avaamatta pudottaa ne vaaliurna. (KVJ 2:47,1)

Äänten laskemisen alkaessa kaikki äänestysliput otetaan urnasta ja lasketaan sekä äänestyslippujen että äänioikeutettujen luetteloon äänestäneiksi merkittyjen lukumäärä. Sen jälkeen vaalilautakunta erottaa mitättömät liput ja laskee annetut äänet. (KVJ 2:47,3)

Vaalilautakunta on voinut tehdä etukäteen 16.11. kello 16 jälkeen pidetyssä kokouksessa päätöksen siitä, että ennakoäänestyksessä annettuja äänestyslippuja aletaan laskea jo ennen vaalipäivän vaalitoimituksen päättymistä. (KVJ 2:47,2)

Äänten laskennasta tulee pitää pöytäkirjaa.

11.2 Ennakoäänten laskeminen ennen vaalitoimituksen päättymistä

Milloin ennakoäänten laskentaa voidaan aikaistaa

Ennakoäänestyksessä annettujen, vaalikuorissa olevien äänestyslippujen laskeminen voidaan aloittaa vaalipäivänä vaalilautakunnan määräämänä aikana, jos ennakoääniä on annettu enemmän kuin 50 ja voidaan perustellusti arvioida, että vaalipäivänä äänioikeuttaan käyttää enemmän kuin 50 henkilöä. (KVJ 2:47,2)

Aikaistetusta ääntenlaskennasta päättäminen

Vaalilautakunta tekee mahdollisen päätöksen laskemisen aikaistamisesta 16.11. kello 16 jälkeen pidettävässä kokouksessaan, jossa käsitellään ennakoäänestysasiakirjat.

Mihin aikaan ennakoääniä voidaan ryhtyä laskemaan

Ennakoäänestyksessä annettujen äänestyslippujen laskeminen voidaan aloittaa aikaisintaan kuusi tuntia ennen äänestyksen päättymistä. (KVJ 2:47,2) Kun äänestys päättyy klo 20.00, voidaan ennakoääniä ryhtyä sitten laskemaan aikaisintaan vaalipäivänä kello 14.00.

Saapuneiden ennakoäänestysasiakirjojen määrä on syytä ottaa huomioon, kun arvioidaan, kuinka kauan ennakoäänten laskemiseen menee aikaa. Tästä syystä monissa tapauksissa riittävä aika on huomattavasti lyhyempi kuin sallittu maksimiaika eli ennakoäänten laskentaa on vain harvoin tarpeellista aloittaa jo klo 14.00.

Riippumatta siitä, mihin kellonaikaan laskenta aloitetaan, vaalilautakunnan tulee varmistaa, että laskentaan liittyvien tietojen välittyminen ulkopuolelle ennen kello 20.00 estetään. Ennakoäänten laskennassa ehdokaiden saamista äänimääristä ei saa millään tavoin (puhe-in, tekstiviestein, sosiaalisen median kautta jne.) välittää tietoja ulkopuolisille. Suositeltavaa on, että laskentaan osallistuvat henkilöt jättävät kännykät laskentatilan ulkopuolelle.

Ennakoäänten laskeminen

Ennen laskemisen aloittamista äänestysliput leimataan. Mitättömät äänestysliput erotetaan eri ryhmäksi. Muut äänestysliput jaotellaan siten, että kunkin ehdokkaan hyväksi annetut liput ovat omana ryhmänään. Kussakin ryhmässä olevien äänestyslippujen lukumäärä lasketaan. (KVJ 2:47,2)

Ennakoäänten laskeminen suoritetaan vaalilautakunnan päättämässä jossakin muussa tilassa kuin äänestysluoneistossa. Ennakoon annettujen äänestyslippujen laskentaa varten voidaan nimetä vaalilautakunnan jäsenten lisäksi erityisesti vaalilautakunnan varajäseniä. Tarvittaessa voidaan vaalilautakunnan jäsenten ja varajäsenten avuksi määrätä myös nimettyjä seurakunnan työntekijöitä teknisiksi avustajiksi.

Ennakoäänten laskemista suorittamassa tulisi olla läsnä koko ajan vähintään kolme vaalilautakunnan jäsentä tai varajäsentä. On myös muistettava, että varsinaisella äänestyspaikalla tulee olla läsnä päätösvaltainen vaalilautakunta äänestyksen päättymiseen saakka (ja jos seurakunnan alue on jaettu äänestysalueisiin, äänestyspaikalla tulee olla läsnä päätösvaltainen vaalilautakunnan jaosto äänestyksen päättymiseen saakka).

Päätös hylätyistä lipuista ja ehdokkaille annetuista ennakoäänistä tehdään lopullisesti päätösvaltaisen vaalilautakunnan kokouksessa varsinaisen äänestyksen päätyttyä. Ennakoäänestyksen äänestysliput yhdistetään varsinaisen vaalipäivän lippuihin vasta sen jälkeen, kun varsinaisen äänestyspäivän äänestysliput on laskettu. Ehdokkaalle vaalipäivänä annetut äänet ja ennakoäänestyksessä annetut äänet lasketaan yhteen, jolloin saadaan ehdokkaan kokonaisäänimäärä.

Ehdokkaiden saamien ennakoäänten ja vaalipäivän äänten määriä ei eritellä pöytäkirjaan, vaan pöytäkirjaan merkitään ainoastaan kunkin ehdokkaan kokonaisäänimäärä.

11.3 Äänestyslippujen laskeminen ja mitättömien äänestyslippujen erottaminen

Äänestyksen tulos lasketaan erikseen kirkkovaltuuston jäsenten tai yhteisen kirkkovaltuuston kustakin seurakunnasta valittavien jäsenten ja seurakuntaneuvoston jäsenten vaalissa. (KVJ 2:50)

Äänestysliput, jotka mitättöminä on jätettävä ottamatta huomioon, on erotettava eri ryhmäksi ja niiden lukumäärä on laskettava. Muut äänestysliput on järjestettävä siten, että kunkin ehdokkaan hyväksi annetut äänestysliput ovat eri ryhmänä. Kaikissa ryhmissä olevien äänestyslippujen lukumäärä on laskettava.

Kirkon vaalijärjestyksen 2 luvun 48 §:n mukaan äänestyslippu on mitätön, jos;

1. äänestyslippuna on käytetty muuta kuin kysymyksessä olevaa vaalia varten valmistettua äänestyslippua;
2. vaalikuoressa on useampi kuin yksi samaa vaalia koskeva äänestyslippu;
3. äänestyslippu on leimaamaton;
4. äänestysmerkintä on tehty niin, ettei siitä selvästi ilmene, ketä ehdokasta se tarkoittaa;
5. äänestyslippuun on kirjoitettu äänestäjän nimi tai erityinen tuntomerkki taikka siihen on tehty muunlainen asiaton merkintä.

Asiattomana ei kuitenkaan pidetä äänestyslippuun tehtyä merkintää, joka ainoastaan selventää, ketä ehdokasta äänestäjä on tarkoittanut äänestää. (KVJ 2:48,2)

Seuraavassa on esitetty korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuja koskien vaalilain (714/1998) mukaista äänestyslipun mitättömyyttä. Vaalilain säännökset äänestyslipun mitättömyysperusteista ovat olennaisilta osin saman sisältöisiä kirkon vaalijärjestyksen mitättömyysperusteiden kanssa.

Äänestyslippua, jossa ehdokkaan numero oli merkitty kääntöpuolelle, ei pidetty mitättömänä (KHO 1973 A II 34).

Äänestyslippua ei voitu pitää mitättömänä sen johdosta, että äänestäjä oli yliviivannut ensin tekemänsä numeromerkinnän, jos äänestyslippuun muutoin merkitystä numerosta ilmeni, ketä ehdokasta se tarkoitti (KHO 1983 A II 1).

Äänestyslippua oli pidettävä mitättömänä sen johdosta, että lippuun oli tehty ehdokkaan numeron lisäksi merkintä TJ (KHO 1983 A II 2).

Äänestyslipun ympyrään oli selvästi merkityn numero 2:n eteen tehty kaksi muuta merkintää. Näitä merkintöjä ei voitu yksiselitteisesti tunnistaa kirjaimiksi tai numeroiksi eikä äänestyslipusta selkeästi ilmennyt, ketä ehdokasta merkinnät tarkoittivat. Sanottu äänestyslippu oli näin ollen mitätön. (KHO 18.2.1977 taltio 631, DN:o 5196/37/76)

Äänestyslippua, jossa ehdokkaan numero oli kääntöpuolella, ei pidetty mitättömänä, vaikka numero oli samalla taiteosalla kuin vaalilautakunnan leima (KHO 1.4.1977 taltio 1403, DN:o 548/30/77).

Äänestyslippuja, johon oli kirjoitettu numero 32 sekä numeron perään kaksoispiste ja lyhyt viiva, ei pidetty mitättömänä (KHO 4.4.2001).

11.4 Esteellisyys ääntenlaskennassa

Esteellisyys tarkoittaa tilannetta, jossa käsittelyn puolueettomuus saattaa vaarantua käsittelijän ja käsiteltävän asian tai sen asianosaisen välisen suhteen vuoksi. Esteellisyyteen tulee mahdollisuuksien mukaan kiinnittää huomiota jo vaalilautakunnan jäseniä ja ääntenlaskentaan osallistuvaa avustavaa henkilöstöä valittaessa. Esteellinen henkilö ei saa osallistua äänten laskentaan tai vaalin tuloksen vahvistamiseen millään tavalla eikä olla läsnä kokouksessa.

Kirkkolain 7 luvun 5 §:n 2 momentin mukaan luottamushenkilöiden kuten vaalilautakunnan jäsenten sekä viranhaltijoiden esteellisyydestä on voimassa, mitä siitä hallintolaissa (2003/434) säädetään.

Vaalilautakunnan jäsen on esteellinen ottamaan osaa sellaisen päätöksen tekemiseen vaalilautakunnassa, joka muodostaa hallintolain 28 §:ssä säädetyn esteellisyyden. Tällainen henkilö ei uusien vaalisäännösten mukaan voi toimia vaalilautakunnan jäsenenä. Jos vaalilautakunnan jäsen on jonkin ehdokkaita asettaneen valitsijayhdistyksen perustajajäsen vaaleissa, hän ei voi osallistua esim. **äänestyslippujen hylkäämistä koskevaan päätöksentekoon, vaalin tuloksen määräämiseen** eikä **vaalin tuloksen vahvistamiseen**.

11.5 Valitsijayhdistyksen asiamiehen läsnäolo-oikeus

Valitsijayhdistyksen asiamiehellä tai tämän varamiehellä on oikeus olla läsnä vaalilautakunnan kokouksessa äänestyslippuja laskettaessa ja vaalien tulosta määrättäessä. Läsnä olleista asiamiehistä tai heidän varamiehistä on tehtävä merkintä pöytäkirjaan. (KVJ 2:46) Asiamiesten tai näiden varamiesten läsnäolo-oikeudesta olisi hyvä tiedottaa etukäteen.

Asiamiehet tai heidän varamiehensä eivät saa millään tavoin osallistua itse äänten laskentaan tai muuhun äänestyslippujen käsittelyyn ja järjestämiseen.

Jos vaalilautakunta on päättänyt, että ennakkoäänien laskenta aloitetaan jo ennen vaalitoimituksen päättymistä, ei asiamiehillä tai heidän varamiehillään ole kuitenkaan läsnäolo-oikeutta tässä ennakkoäänien etukäteislaskennassa.

11.6 Ehdokkaiden vertausluvut ja vaalin tuloksen määrääminen

Ehdokkaiden vertausluvut

Kun äänet on laskettu, kunkin valitsijayhdistyksen ehdokaslistan ehdokkaat laitetaan heidän henkilökohtaisen äänimääränsä osoittamaan järjestykseen. Sen jälkeen ensimmäiselle heistä annetaan vertausluvuksi listan koko äänimäärä, toiselle puolet siitä, kolmannelle kolmannes, neljännelle neljännes ja niin edelleen. Vertausluku on laskettava sellaisellekin ehdokkaalle, joka ei ole saanut yhtään henkilökohtaista ääntä. (KVJ 2:49)

Jos ehdokas, joka on menettänyt vaalikelpoisuuden tai on kuollut, on saanut ääniä, tulevat hänelle annetut äänet sen ehdokaslistan hyväksi, jossa hän on ollut ehdokkaana. (KVJ 2:49,2)

Ehdokkaiden vertausluvut saadaan vaalien laskentajärjestelmästä (VALAS).

Vaalin tuloksen määrääminen

Äänestyksen tulos lasketaan erikseen kirkkovaltuuston jäsenten tai yhteisen kirkkovaltuuston kustakin seurakunnasta valittavien jäsenten ja seurakuntaneuvoston jäsenten vaalissa (KVJ 2:50).

Tuloksen määräämiseksi kirjoitetaan eri ehdokaslistoilla olevien ehdokkaiden nimet heidän saamiensa vertauslukujensa osoittamaan järjestykseen. Kunkin ehdokkaan kohdalle merkitään myös hänen vertauslukunsa. Valituksi tulee kussakin vaalissa tämän nimisarjan alusta niin monta ehdokasta, kun siinä vaalissa valitaan kyseisen toimielimen jäseniä.

Varajäseniksi nimetään kussakin vaalissa esiintyneen saman ehdokaslistan valitsematta jääneet ehdokkaat heidän saamiensa vertauslukujen osoittamassa suhteessa.

Tasäänet

Jos vaaleissa äänet tai vertausluvut menevät tasan, ratkaisee arpa (KL 25:10). Jos saman ehdokaslistan kahdella tai useammalla ehdokkaalla on sama äänimäärä, vaalilautakunta arpoo ehdokkaiden välisen järjestyksen. Samoin vaalilautakunta suorittaa arpomisen, jos se on tarpeen mahdollisten eri ehdokaslistojen samojen vertauslukujen järjestyksen selvittämiseksi.

11.7 Tuloksen syöttäminen sähköiseen järjestelmään

Kunkin ehdokkaan saamat äänimäärät syötetään vaalien laskentajärjestelmään (VALAS), joka laskee vaalin tuloksen.

Vaalien laskentajärjestelmän (VALAS) käyttöohjeet julkaistaan *info.seurakuntavaalit.fi* -sivuilla kesäkuussa 2018.

Vaalien laskentajärjestelmästä voidaan tulostaa vaalien tulos siinä muodossa paperille, että tämä asiakirja voidaan suoraan liittää vaalilautakunnan pöytäkirjaan vaalien tulokseksi.

Jotta valtakunnallinen äänestysprosentti saadaan julkistettua medialle jo vaali-iltana, tulee seurakuntien syöttää vaalien laskentajärjestelmään (VALAS) ensin äänestäneiden määrä ja vasta sen jälkeen ehdokkaiden äänimäärät. On erittäin tärkeää, että ääntenlaskentaan on varattu riittävästi resursseja, se suoritetaan nopeasti ja tiedot tallennetaan välittömästi vaalien laskentajärjestelmään. Laskentajärjestelmästä siirretään tietoja julkaistavaksi myös *seurakuntavaalit.fi*-sivuille heti tallennusvaiheen alettua.

Vaalien laskentajärjestelmä (VALAS) on käytettävissä kirkko-verkossa. Tuloksia syöttävän henkilön tulee tarkistaa ja testata hyvissä ajoin, että tallennukseen käytettävältä koneelta on riittävän nopea ja luotettava yhteys kirkko-verkkoon.

11.8 Tuloksen vahvistaminen

Vaalilautakunnan on viimeistään kolmantena päivänä vaalipäivän jälkeen eli vaalia seuraavana keskiviikkona 21.11. pitämässään kokouksessa vahvistettava vaalin tulos (KVJ 2:52). Kokouksesta on pidettävä pöytäkirjaa.

Vaalilautakunta voi päättää vaalituloksen vahvistamisesta halutessaan myös jo samana päivänä, kun vaalitoimitus on päättynyt ja äänet on laskettu. Näin voidaan toimia erityisesti siinä tapauksessa, jos ääntenlaskennassa tai vaalin tuloksen määräytymisessä ei ole ilmaantunut mitään erityisiä tulkintakysymyksiä tai epäselvyyksiä, joiden takia olisi syytä kokoontua tuloksen vahvistamista varten uudelleen esimerkiksi seuraavana päivänä. Vaalin tuloksen vahvistamisesta päätettäessä on huomioitava mahdolliset esteellisydet.

Vaalien laskentajärjestelmästä voidaan tulostaa vaalien tulos siinä muodossa paperille, että tämä asiakirja voidaan suoraan liittää vaalilautakunnan pöytäkirjaan vaalilautakunnan vahvistamaksi vaalien tulokseksi.

Vaalin tuloksen vahvistavaan pöytäkirjaan on liitettävä valitusosoitus.

11.9 Vaalin tuloksesta laadittava ilmoitus

Ilmoitus siitä, että vaalipöytäkirja valitusosoituksineen on nähtävä kirkkoherranvirastossa sen aukioloaikoina, on pantava seurakunnan ilmoitustaululle viimeistään kahdeksantena päivänä vaalitoimituksen jälkeen eli maanantaina 26.11. ja pidettävä siinä 30 päivän ajan. (KVJ 2:52)

Vaalilautakunnan on ilmoitettava vaalin tuloksesta kirkkovaltuustolle tai yhteiselle kirkkovaltuustolle ja seurakuntaneuvostolle sekä kullekin varsinaiseksi jäseneksi ja varajäseneksi valitulle. (KVJ 2:52,2)

11.10 Äänestyslippujen ja ehdokaslistojen yhdistelmän sinetöiminen

Vaalipöytäkirja ja vaalin tulosta koskevat laskelmat on säilytettävä seurakunnan arkistossa (KVJ 2:53,1) ja ne ovat pysyvästi säilytettäviä.

Kaikki äänestysliput ja ehdokaslistojen yhdistelmä on seurakuntavaaleissa pantava kunkin vaalin osalta erikseen kestävään päällykseen, joka on suljettava sinetillä tai sinettiteipillä sekä säilytettävä arkistossa, kunnes seuraavat seurakuntavaalit on toimitettu. (KVJ 2:53,2)

Jos vaalista on valitettu, kirkkoherran on hallinto-oikeuden pyynnöstä lähetettävä sen vaalin äänestysliput, jota valitus koskee, sinetöidyssä päällyksessä hallinto-oikeudelle. (KVJ 2:53,3)

12 Muutoksenhaku vaalien tulokseen

12.1 Valitusosoitus

Vaalin tuloksen vahvistamista koskevaan vaalilautakunnan päätökseen tulee liittää valitusosoitus, jossa on hallintolain 47 §:n mukaisesti mainittava:

- 1) valitusviranomainen;
- 2) viranomainen, jolle valituskirjelmä on toimitettava; sekä
- 3) valitusaika ja mistä se lasketaan.

Valitusosoituksessa on selostettava vaatimukset valituskirjelmän sisällöstä ja liitteistä sekä valituksen perille toimittamisesta.

Kirkkohallituksen laatima pohja valitusosoituksen tekemiselle löytyy osoitteesta *info.seurakuntavaalit.fi* pöytäkirjan liitteistä.

12.2 Valitusoikeus ja valitusperusteet

Vaalin tuloksen vahvistamista koskevaan päätökseen saa hakea valittamalla muutosta asianosainen, vaaleissa ehdokkaana ollut henkilö ja valitsijayhdistys sillä perusteella, että päätös on lainvastainen (KL 24:7a,1).

Valitus voidaan tehdä siten vain laillisuusperusteella, ei tarkoituksenmukaisuusperusteella. Lainvastaisuudella tarkoitetaan jonkin päätöksentekoa sitovan oikeusnormin vastaisuutta ja se käsittää sekä päätöksenteon komenettelyssä että päätöksen asiasisällössä olevat virheet.

Lisäksi seurakunnan jäsen saa hakea valittamalla muutosta päätökseen sillä perusteella, että vaalit on toimitettu virheellisessä järjestyksessä ja se on saattanut vaikuttaa vaalien tulokseen (KL 24:7a,2).

Seurakunnan jäsenen käytössä oleva valitusperuste on suppeampi kuin ensimmäisen momentin mukainen laillisuusperuste. Seurakunnan jäsenen vaalivalitus voi perustua vain siihen, että vaalit on toimitettu virheellisessä järjestyksessä eli säädetyn tai määrätyn järjestyksen vastaisesti ja se on tosiasiallisesti saattanut vaikuttaa vaalien lopputulokseen. Valitusperusteella on haluttu rajata pois vetoamiset pieniin menettelyvirheisiin vaaleista valitettaessa.

12.3 Missä ajassa valitus on tehtävä

Kirkollisvalitus vaalin tuloksen vahvistamista koskevasta päätöksestä on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista (KL 24:9,1).

Seurakunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, kun pöytäkirja tai alistus- tai valitusviranomaisen päätös on asetettu yleisesti nähtäväksi (KL 24:11a ja 11,2).

Seurakuntavaalin ehdokkaan ja valitsijayhdistyksen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, kun vaalilautakunnan pöytäkirja on asetettu yleisesti nähtäväksi (KL 24:11a).

Kaikkien niiden, joilla on valitusoikeus vaalin tuloksen vahvistamista koskevasta päätöksestä, katsotaan saavan tiedon päätöksestä samaan aikaan eli kun vaalipöytäkirja on asetettu KVJ 2:52 §:n mukaisesti nähtäville kirkkoherranvirastossa.

Ilmoitus siitä, että vaalipöytäkirja valitusosoituksineen on nähtävänä kirkkoherranvirastossa sen aukioloaikoina, on pantava seurakunnan ilmoitustaululle viimeistään kahdeksantena päivänä vaalitoimituksen päättämispäivänä jälkeen ja pidettävä siinä 30 päivän ajan (KVJ 2:52).

12.4 Valitusviranomaisen ja valituskirjelmän jättäminen

Valitus tehdään sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiiriin sen hiippakunnan tuomiokapituli kuuluu, jonka alaisuudessa seurakunta on (KL 24:12).

Valitusasiakirjat on toimitettava valitusajassa valitusosoituksessa mainitulle valitusviranomaiselle. Valittajan omalla vastuulla valitusasiakirjat voi lähettää postitse tai lähetin välityksellä. Postiin valitusasiakirjat on jätettävä niin ajoissa, että ne ehtivät perille valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä.

12.5 Valituskirjelmän sisältö

Valituskirjelmässä on ilmoitettava:

- valittajan nimi ja kotikunta
- postiosoite ja puhelinnumero, joihin asian käsittelyä koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa
- päätös, johon haetaan muutosta
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi
- perusteet, joilla muutosta vaaditaan

Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä. Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä taikka jos valituksen laatijana on muu henkilö, on valituskirjelmässä ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta.

Valituskirjelmään on lisäksi liitettävä:

- päätös, johon haetaan muutosta, alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- todistus siitä, minä päivänä päätös on annettu tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen, jollei hän ole asianajaja tai julkinen oikeusavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja.

(Hallintolainkäyttölaki 5 luku)

12.6 Neuvonta

Hallintolain 8 §:ssä säädetyn neuvontavelvollisuuden mukaan kirkon viranomaisten on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin.

Yleinen neuvontavelvollisuus ei kuitenkaan kata esimerkiksi valituskirjelmän laatimista asiakkaan puolesta, vaan tällaisissa tapauksissa asiakasta tulee ohjeistaa kääntymään lakimiespalveluiden tai oikeusaputoimiston puoleen.

12.7 Jatkovalitus

Hallinto-oikeuden päätöksestä valitetaan korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Jos hallinto-oikeuden päätös koskee valitusta seurakunnan tai seurakuntayhtymän viranomaisen päätöksestä, siitä on viipymättä julkaistava ilmoitus asianomaisen seurakunnan tai seurakuntayhtymän ilmoitustaululla. (KL 24:13,1)

Valitusaika luetaan siitä, kun ilmoitus päätöksestä on julkaistu. Jos päätös on annettu asianomaiselle erikseen tiedoksi, valitusaika luetaan kuitenkin tiedoksisäännistä (KL 24:13,2).

13 Vaaliasiakirjojen arkistointi ja hävittäminen

Vaalipöytäkirja ja vaalin tulosta koskevat laskelmat on säilytettävä seurakunnan arkistossa. (KVJ 2:53,1)

Kaikki äänestysliput ja ehdokaslistojen yhdistelmät on seurakuntavaaleissa pantava kunkin vaalin osalta erikseen kestävään päällykseen, joka on suljettava sinetillä ja säilytettävä arkistossa kunnes seuraavat seurakuntavaalit on toimitettu. (KVJ 2: 53,2) Sinetöinti tehdään sinetöintiteipillä, jota saa mm. verkkokaupoista tai hyvin varustelluista kirjakaupoista.

Jos vaalista on valitettu, kirkkoherran on hallinto-oikeuden pyynnöstä lähetettävä sen vaalin äänestysliput, jota valitus koskee, sinetöidyssä päällyksessä hallinto-oikeudelle. (KVJ 2:53,3)

Vaaliasiakirjat äänestyslippuineen ovat lähtökohtaisesti julkisia asiakirjoja, joita voidaan pyytää nähtäväksi. Jos pyyntö koskee sinetillä suljettuja äänestyslippuja, sinetillä suljettuun pakettiin on merkittävä, mistä syystä se on avattu ja katselmuksen jälkeen paketti on suljettava uudestaan. Vaaliasiakirjojen nähtävillä pito on syytä suorittaa valvottuna siten, että asiakirjapyynnön esittäjää ei jätetä yksin asiakirjojen kanssa.

Käyttämättömät vaalikuoret ja lähetekuoret voi säilyttää. Muutoin käyttämättömät vaaliasiakirjat tulee hävittää.

Valmistavat toimenpiteet			
1	viimeistään 31.5. (suositus; hyvissä ajoin ennen kesälomakautta huhti - toukokuussa)	1. Kirkkovaltuusto tai seurakuntaneuvosto valitsee vaalilautakunnan jäsenet ja varajäsenet sekä nimeää puheenjohtajan.	KL 23:19 ja KVJ 2:4,1
		2. Kirkkovaltuusto tai seurakuntaneuvosto voi päättää, että seurakunnan alue jaetaan äänestysalueisiin. (ks. yleiskirje 1/2018).	KL 23:19 ja KVJ 2:4
		3. Yhteinen kirkkoneuvosto voi asettaa keskusvaalitoimikunnan.	KL 23:20
		4. Valitaan sanomalehti/muu julkaisu, jossa tietyt vaaleihin liittyvät kuulutukset ja ilmoitukset sekä ehdokaslistojen yhdistelmät julkaistaan.	KJ 23:2,2-3
2	viimeistään 30.6.	Yhteinen kirkkovaltuusto vahvistaa yhteisen kirkkovaltuuston jäsenpaikkojen jaon yhtymän seurakuntien 1.1.2018 väkilukujen perusteella.	KL 11:7 ja KJ 10:9
Vaalilautakunnan ensimmäinen kokous			
3	KVJ:n mukaan viimeistään 1.8. (suositus; hyvissä ajoin ennen kesälomakautta)	1. Valitaan varapuheenjohtaja.	KVJ 2:4,1
		2. Valitaan kaksi äänioikeutettujen luettelon tarkastajaa sekä sihteeri.	KVJ 2:7
		3. Laaditaan kuulutus, jossa on ilmoitettava kirkkovaltuustoon tai yhteiseen kirkkovaltuustoon ja seurakuntaneuvostoon valittavien jäsenten määrä, ehdokkaiden vaalikelpoisuuden edellytykset sekä milloin ja minne valitsijayhdistyksen perustamisasiakirjat on jätettävä (ehdokasasettelua koskeva kuulutus).	KVJ 2:12
		4. Laaditaan kuulutus äänioikeutettujen luettelon nähtävänä pitämisestä ja oikaisuvaatimusten tekemisestä (kuulutus äänioikeutettujen luettelosta).	KVJ 2:8
		5. Alustava päätös ennakoäänestyspaikoista.	

Ehdokasasettelua koskeva kuulutus ja kuulutus äänioikeutettujen luettelosta			
4	viimeistään 9.8.	Ehdokasasettelua koskeva kuulutus on julkaistava lehdessä.	KVJ 2:12,2
5	viimeistään 9.8.	Ehdokasasettelua koskeva kuulutus on pantava seurakunnan ilmoitustaululle ja pidettävä siinä 17.9. kello 16 asti.	KVJ 2:12,2 KVJ: 1:2,3
6	viimeistään 24.8.	Äänioikeutettujen luetteloa koskeva kuulutus on pantava seurakunnan ilmoitustaululle ja pidettävä siinä äänioikeutettujen luettelon nähtävillä pitoajan päättymiseen 4.9. klo 19 asti.	KVJ 2:8,3
7	viimeistään 29.8.	Kuulutus äänioikeutettujen luettelosta on julkaistava lehdessä.	KVJ 2:8,3
Äänioikeutettujen luettelo			
8	1.9. mennessä	Vaalilautakunnan tai keskusvaalitoimikunnan on laadittava äänioikeutettujen luettelo.	KVJ 2:6 KL 23:21
9	viimeistään 1.9.	Vaalilautakunnan keskuudestaan valitsevat kaksi tarkastajaa tarkastavat äänioikeutettujen luettelon ja varmentavat luettelon.	KVJ 2:7
10	ma 3.9. klo 10-14 ti 4.9. klo 15-19	Äänioikeutettujen luettelo tulee pitää nähtävänä tarkastamista varten.	KVJ 2:8 KL 25:8 a
11	viimeistään 6.9. klo 16 mennessä	Kirjallinen oikaisuvaatimus äänioikeutettujen luettelosta on jätettävä kirkkoherranvirastoon tai vaalilautakunnan määräämään muuhun seurakunnan toimipaikkaan.	KL 24:7 ja 9
Ehdokasasettelun päättyminen			
12	viimeistään 17.9. klo 16	Valitsijayhdistyksen perustamisasiakirja liitteineen on toimitettava kirkkoherranvirastoon tai, jos sellaista ei ole, vaalilautakunnan määräämään muuhun paikkaan.	KVJ 2:16 KVJ 1:2,2

Vaalilautakunnan kokous 17.9. klo 16 jälkeen tai 18.9. ja perustamisasiakirjojen puutteiden korjaaminen			
13	viimeistään 18.9. (kokous voidaan pitää 17.9. klo 16 jälkeen)	<p>Vaalilautakunnan kokous, jossa</p> <p>1. valmistavasti tarkastetaan valitsijayhdistysten perustamisasiakirjat niihin sisältyvine ehdokaslistoineen.</p> <p>2. valitsijayhdistyksille varataan tilaisuus antaa selitys tai tehdä oikaisu havaituista virheistä ja puutteista 1.10. kello 16 mennessä.</p> <p>3. hyväksytään perustamisasiakirjat, joiden johdosta ei ole esitetty huomautuksia tai päätetty vaatia lisäselvitystä.</p> <p>4. määrätään äänestyspaikat ja vaalihuoneistot.</p> <p>5. päätetään minä kellonaikoina äänestys kussakin äänestyspaikassa tapahtuu; päätetään siitä, ketkä vaalilautakunnan jäsenistä ja varajäsenistä ovat kussakin äänestyspaikassa mukana.</p> <p>6. laaditaan tarvittaessa äänestysuojien ja vaaliuurnan tilauskunnan vaalivälineistön varastosta.</p> <p>7. määrätään ennakoäänestystä varten vaalitoimitsijat äänestyspaikoittain ja päätetään muista ennakoäänestystä koskevista asioista sekä laaditaan ennakoäänestystä koskeva kuulutus.</p> <p>8. valitaan vaaliavustajat ja päätetään muista vaalin valmisteluun liittyvistä toimenpiteistä, jollei niistä ole tehty aikaisemmin päätöstä.</p> <p>9. valitaan tarvittaessa kolme tai useampia ennakoäänentien laskijoita huolehtimaan ennakoäänentien laskennasta KVJ 2:47,2 momentissa säädetyllä tavalla.</p>	<p>KVJ 1:2,3</p> <p>KVJ 2:17,1</p> <p>KVJ 2:17,2 KVJ 2:18,1</p> <p>KVJ 2:17,4</p> <p>KVJ 2:22 1 kohta</p> <p>KVJ 2:22 2 kohta</p> <p>KVJ 2:22 3 kohta</p> <p>KVJ 2:22 4 kohta</p>
14	viimeistään 1.10. klo 16 mennessä	<p>Valitsijayhdistyksen asiamiehellä tai, jos asiamiestä ei ole nimetty, perustamiskirjan allekirjoittajalla on oikeus viimeistään tehdä oikaisu sekä täydentää perustamisasiakirjaa. Saman ajan kuluessa hänellä on oikeus tehdä ehdokkaan nimeä, arvoa, ammattia tai tointa, osoitetta tai tarkempaa asuinpaikkaa koskevia tarkistuksia.</p>	<p>KVJ 2:18</p>

	Vaalilautakunnan kokous 1.10. klo 16 jälkeen		
15	1.10. klo 16 jälkeen	<p>1. Käsitellään äänioikeutettujen luetteloa vastaan tehdyt oikaisuvaatimukset ja tehdään niistä päätökset. Oikaisuvaatimuksen tehneelle asianosaiselle lähetetään päätös valitusosoituksineen tiedoksi kirjeellä, jollei sitä ole annettu hänelle kirjallisesti kokouksessa. Tiedoksiannon katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettamisestä. Valitus on tehtävä seitsemän päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Valitus on osoitettava hallinto-oikeudelle ja jätettävä mainitussa ajassa kirkkoherranvirastoon tai vaalilautakunnan määräämään muuhun seurakunnan toimipaikkaan.</p>	KVJ 2:9 KL 24:11 KL 24:9,3
		<p>2. Otetaan lopullisesti käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi ne valitsijayhdistysten perustamisasiakirjat, joiden osalta on pyydetty oikaisua tai täydennystä (17. tai 18.9 pidetyn vaalilautakunnan kokouksen perusteella).</p>	KVJ 2:19,1 1 kohta
		<p>3. Tehdään ehdokaslistoihin KVJ 2:18 mukaiset oikaisut, täydennykset ja tarkistukset sekä ehdokkaiden kuolemasta aiheutuvat muutokset.</p>	KVJ 2:19,1 2 kohta
		<p>4. Päätetään, onko ehdokaslistojen yhdistelmään otettava ehdokkaan puhuttelunimi, etunimen lyhennys tai asuinpaikka.</p>	KVJ 2:20,2
		<p>5. Laaditaan ehdokaslistojen yhdistelmä arpomalla ehdokaslistojen järjestys, numeroimalla kaikki listat roomalaisilla numeroilla vasemmalta oikealle ja merkitsemällä yhdistelmään hyväksytyt nimitykset.</p>	KVJ 2:19,1 3 kohta
		<p>6. Numeroidaan ehdokkaat juoksevassa numerojärjestyksessä alkaen numerosta 2 siten, että ensin annetaan numerot ehdokaslistojen yhdistelmässä ensimmäiseksi arvotun ehdokaslistan ehdokkaille valitsijayhdistyksen ilmoittamassa järjestyksessä, sen jälkeen toiseksi arvotun ehdokaslistan ehdokkaille ja niin edelleen.</p>	KVJ 2:19,1 4 kohta sekä KVJ 2:19,3
		<p>7. Laaditaan ilmoitus lehteen siitä, missä ja milloin ehdokaslistojen yhdistelmät ovat nähtävänä ja saatavana.</p>	ks. ajankohdasta KVJ 2:21
		<p>8. Laaditaan vaalikuulutus (varsinaisesta vaalipäivästä) seurakunnan ilmoitustaululle ja lehteen.</p>	ks. ajankohdasta KVJ 2:38
		<p>9. Suositus: tehdään tarvittavat itseoikaisut äänioikeutettujen luetteloon.</p>	KL 23:22

	Ilmoituskortti, ehdokaslistojen yhdistelmä ja kuulutus ennakoäänestyspaikoista		
16	viimeistään 19.10.	Jos seurakunta on jaettu äänestysalueisiin, ilmoituskortit tulee viimeistään lähettää niille äänioikeutetuille, joiden osoite on tiedossa.	KVJ 2:11,3
17	viimeistään 28.10.	Ehdokaslistojen yhdistelmä on pantava seurakunnan ilmoitustaululle; yhdistelmästä ja sen nähtävillä olosta on ilmoitettava myös lehdessä samassa ajassa.	KVJ 2:21
18	29.10.	Vaalilautakunnan laatima kuulutus ennakoäänestysajoista ja –paikoista on pantava seurakunnan ilmoitustaululle ja pidettävä siinä ennakoäänestyksen päättymiseen asti.	KVJ 2:24,3
19	viimeistään 1.11.	Kuulutus ennakoäänestyspaikoista ja –ajoista on ilmoitettava lehdessä.	KVJ 2:24,3
	Vaalilautakunnan kokous 2.11.		
20	viimeistään 2.11. ennen klo 16	Vaalilautakunnan on viimeistään tehtävä KL 23:22 mukaiset itseoikaisut äänioikeutettujen luetteloon.	KL 23:22,1
21	2.11. klo 16	Äänioikeutettujen luettelo on lainvoimainen .	KL 23:23
	Ennakoäänestys ja kotiäänestys		
22	2.11. klo 16 mennessä	Äänestäjän tulee viimeistään ilmoittautua kotiäänestykseen.	KVJ 2:34
23	ti 6.11. klo 9	Ennakoäänestys alkaa vaalilautakunnan määräämissä paikoissa.	KVJ 2:24
		Kotiäänestyksen toimittaminen alkaa.	KVJ 2:35,1
24	10.11. klo 16	Kotiäänestys päättyy.	KVJ 2:35,1
25	la 10.11. klo 18	Ennakoäänestys päättyy.	KVJ 2:24
	Vaalikuulutus ja lähetekuorien toimittaminen		
26	viimeistään 10.11.	Vaalilautakunnan laatima kuulutus varsinaisen vaalipäivän äänestysajoista ja –paikoista on pantava seurakunnan ilmoitustaululle (vaalikuulutus).	KVJ 2:38,2

27	viimeistään 13.11.	Vaalilautakunnan laatima kuulutus varsinaisen vaalipäivän äänestysajoista ja –paikoista on viimeistään julkaistava lehdessä.	KVJ 2:38,2
28	viimeistään pe 16.11. klo 16	Lähetekuorten on oltava perillä vaalilautakunnissa.	KVJ 2:31
Vaalilautakunnan kokous 16.11.			
29	pe 16.11. klo 16 jälkeen	Vaalilautakunnan kokous, jossa	
		1. käsitellään ennakoäänestysasiakirjat.	KVJ 2:31
		2. laaditaan valmiiksi ilmoitus seurakunnan ilmoitustaululle siitä, milloin vaalipöytäkirja valitusosoituksineen on nähtävänä kirkkoherranvirastossa tai seurakuntatoimistossa sen aukioloaikoina.	KVJ 2:52,1
		3. päätetään ennakoäänten laskennan aikaistamisesta.	KVJ 2:47,2
Varsinainen vaalipäivä 18.11. ja sen jälkeiset toimet			
30	su 18.11. jumalanpalveluk-sen jälkeen kuitenkin viimeistään klo 11	Varsinaisen vaalipäivän vaalitoimituksen aloittaminen.	KVJ 2:3,1
31	su 18.11. aikaisin-taan klo 14	Ennakoäänten laskennan aloittaminen etuajassa, jos vaalilautakunta on KVJ 2:47,2:n mukaisesti niin päättänyt.	KVJ 2:47,2
32	su 18.11. klo 20	Vaalitoimituksen päättäminen; vaalit ovat kaikissa seurakunnissa yksipäiväiset.	KVJ 2:3,1
33	18.11. kun äänestys on julistettu päättyneeksi	Vaalilautakunnan kokous, jossa suoritetaan ääntenlaskenta ja määrätään vaalin alustava tulos sekä tuloksen kirjaaminen sähköiseen tulospalveluun ja tiedottaminen vaalin tuloksesta.	KVJ 2:47-50
34	viimeistään ke 21.11.	Vaalilautakunnan kokous, jossa	
		1. vahvistetaan vaalin tulos.	KVJ 2:52,1
		2. ilmoitetaan vaalin tuloksesta kirkkovaltuustolle tai yhteiselle kirkkovaltuustolle ja seurakuntaneuvostolle sekä kullekin varsinaiseksi jäseneksi ja varajäseneksi valitulle.	KVJ 2:52,2
35	viimeistään 26.11.	Ilmoitus siitä, että vaalipöytäkirja valitusosoituksineen on nähtävänä kirkkoherranvirastossa sen aukioloaikoina, on pantava seurakunnan ilmoitustaululle ja pidettävä siinä 30 päivän ajan (26.12 saakka).	KVJ 2:52,1